

Použití vybraných alternativních ukazatelů pro hodnocení ekonomické a životní úrovně České republiky v rámci evropského regionu

Diplomová práce

Studijní

program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Tomáš Hlavatý**

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Rudincová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš Hlavatý**
Osobní číslo: **E14000305**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Použití vybraných alternativních ukazatelů pro hodnocení ekonomické a životní úrovně České republiky v rámci evropského regionu**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Ukazatele alternativních přístupů měření ekonomické a životní úrovně, jejich kritika a komparace s tradičními indikátory
3. Hodnocení ekonomické a životní úrovně České republiky těmito ukazateli s cílem zjistit, v jakých oblastech Česká republika zaostává od ostatních zemí v kontextu evropského regionu
4. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, J. Teorie regionálního rozvoje. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

HAQ, M. Reflections on Human Development. New York: Oxford University Press, 1995. ISBN 0-19-510193-6.

Human Development Report 2014: Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience [online]. New York: United Nations Development Programme One United Nations Plaza, 2014 [cit. 2015-10-02]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>.

MAIER, K. Udržitelný rozvoj území. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4198-7.

SALKIND, N. An introduction to Theories of Human Development. London: Sage, 2004. ISBN 978-14-833-2867-6.

Databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Kateřina Rudincová, Ph.D.

Katedra geografie

Konzultant diplomové práce:

doc. PaedDr. Tomáš Dohnal, CSc.

FTK, Univerzita Palackého

Datum zadání diplomové práce:

2. listopadu 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

31. května 2017

prof. Ing. Miroslav Žížka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 2. listopadu 2015

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 30. 3. 2017

Podpis:

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval své vedoucí diplomové práce Mgr. Kateřině Rudincové, Ph.D. za odborné vedení v rámci této diplomové práce, cenné rady, vstřícný přístup a trpělivost. Rovněž bych touto cestou rád poděkoval svým rodičům za jejich podporu při studiu.

Anotace

Diplomová práce se zabývá ekonomickou a životní úrovní ČR v rámci evropského regionu. Práce je rozvržena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů kvalita života, ekonomická a životní úroveň, hospodářský růst a ekonomický rozvoj, sociální stát a bariéry ekonomického růstu. Dále jsou pro potřeby této práce vybrány čtyři alternativní ukazatelé ekonomické a životní úrovně, které jsou stručně popsány, vyzdvihnuty jejich nedostatky a komparovány s tradičními indikátory. Praktická část je zaměřena na hodnocení ekonomické a životní úrovně ČR. Pomocí těchto čtyř vybraných ukazatelů byla zhodnocena životní a ekonomická úroveň ČR v kontextu evropského regionu za pomoci pořadové statistiky a percentilového hodnocení. Následně jsou nastíněné možné příčiny zaostalosti daných oblastí a návrh možných opatření pro jejich zlepšení.

Klíčová slova

Alternativní ukazatelé, ekonomická a životní úroveň, evropský region, hodnocení regionálního rozvoje, komparace zemí Visegradské skupiny.

Annotation

The thesis deals with the economic and living standard of the Czech Republic in the European region. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part is focused on defining the basic concepts that will help us outline this issue. These are the concepts of quality of life, economic and living standard growth and economic development, barriers to economic growth, welfare state, and barriers to economic growth. Furthermore, for the purposes of this study, four alternative indicators of economic and living standard were chosen. They are described briefly and compared with traditional indicators, their weaknesses are highlighted. The practical part is focused on the evaluation of the economic and living standards of these indicators in order to determine the position of the Czech Republic in the context of the European region and the areas in which the Czech Republic is lagging behind other countries from using ordinal statistics and percentile evaluation. There are subsequently outlined possible causes of backwardness of the areas and the proposal of possible measures for improvement.

Key Words

Alternative indicators, assessment of regional development, economic and living standards, European Region, the Visegrad countries group comparison.

Obsah

Seznam zkratk	10
Seznam tabulek	11
Seznam obrázků	12
Úvod	13
1. Vymezení základních teoretických východisek	16
1.1 Kvalita života	16
1.2 Ekonomický a sociální rozvoj	18
1.2.1 Hospodářský rozvoj a ekonomický růst	18
1.2.2 Bariéry ekonomického růstu.....	21
1.2.3 Sociální rozvoj - sociální stát	22
1.2.4 Trvale udržitelný rozvoj	24
1.2.5 Aktéři ekonomického a sociálního rozvoje	25
2. Vybrané alternativní ukazatelé pro hodnocení ekonomické a životní úrovně	29
2.1 Human Development Index (HDI)	30
2.1.1 Charakteristika Indexu HDI.....	30
2.1.2 Struktura a konstrukce ukazatele	31
2.1.3 Kritický pohled na HDI	34
2.1.4 Komparace s tradičními a dalšími ukazateli	36
2.2 Index of Economic Freedom (IEF)	37
2.2.1 Charakteristika Indexu ekonomické svobody.....	38
2.2.2 Struktura a konstrukce ukazatele	39
2.2.3 Kritický pohled na Index ekonomické svobody	40
2.2.4 Komparace s tradičními a dalšími ukazateli	41
2.3 Global Competitiveness Index (GCI)	42
2.3.1 Charakteristika Globálního indexu konkurenceschopnosti	42
2.3.2 Struktura a konstrukce ukazatele	43
2.3.3 Kritický pohled na Globální index konkurenceschopnosti.....	44
2.3.4 Komparace s jinými ukazateli	45
2.4 Worldwide Governance Indicators (WGIs)	46
2.4.1 Charakteristika Worldwide Governance Indicators.....	46
2.4.2 Struktura a konstrukce ukazatele	47
2.4.3 Kritický pohled na WGIs a komparace s jinými ukazateli	48
3. Zhodnocení ekonomické a životní úrovně ČR v rámci evropského regionu	49

3.1	Determinace zemí analyzovaného vzorku	49
3.2	Primární makroekonomická analýza ČR za pomoci vybraných alternativních ukazatelů ekonomické a životní úrovně.....	52
3.2.1	Human Development index (HDI)	52
3.2.2	Index ekonomické svobody (IEF)	58
3.2.3	Globální index konkurenceschopnosti (GCI)	65
3.2.4	Worldwide Governance Indicators (WGIs).....	72
4.	Komparace zemí Visegrádské skupiny.....	77
4.1	Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci HDI	78
4.2	Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci IEF	79
4.3	Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci GCI	80
4.4	Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci WGIs.....	82
5.	Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně, jejich příčiny a nástin možných řešení.....	83
5.1	Index hrubého národního produktu (47,5 %).....	85
5.2	Index očekávané délky života (42,5 %).....	86
5.3	Infrastruktura (45,4 %)	87
5.4	Instituce (43,2 %).....	91
5.5	Úroveň demokracie (47,5 %)	93
5.6	Regulační kvalita (47,5 %).....	95
5.7	Korupce (36,8 %), Kontrola korupce (37,5 %).....	96
5.8	Efektivnost fungování trhu zboží a služeb (43,2 %)	100
	Závěr	102
	Seznam použité literatury	108

Seznam zkratek

ARI	Asociace pro rozvoj infrastruktury
CPI	Index vnímání korupce
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN
GCI	Global Competitiveness Index
HDI	Human Development Index
ISEW	Index of Sustainable Economic Welfare
IUCIN	Mezinárodní svaz na ochranu přírody
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PPF	Hranice produkčních možností
SDGs	Sustainable Development Goals
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
UNDP	United Nations Development Programme
UNEP	Program OSN na ochranu životního prostředí
USD	Americký dolar - měna
V4	Visegrádská čtyřka
WGIs	Worldwide Governance Indicators
WHO	Světová zdravotnická organizace
WWF	Světový fond na ochranu přírody

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Průměrné ukazatelé rozvoje skupin zemí dle HDI.....	34
Tabulka č. 2: Komparace HDI a HDP/obyvatele.....	36
Tabulka č. 3: Souvislost HDP, HNP ve vybraných indikátorech	46
Tabulka č. 4: Vybrané země dle stanovených předpokladů a jejich členství	51
Tabulka č. 5: Hodnocení úrovně vybraných oblastí	52
Tabulka č. 6: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci HDI dle Human Development Report 2016.....	56
Tabulka č. 7: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF za rok 2016 (1. část)	61
Tabulka č. 8: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF za rok 2016 (2. část)	63
Tabulka č. 9: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI za rok 2016 (1. část)	68
Tabulka č. 10: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI za rok 2016 (2. část)	70
Tabulka č. 11: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci WGIs za období 2015 – 2016.....	75
Tabulka č. 12: Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně ČR v rámci evropského regionu	103

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Posun hranice produkčních možností (PPF).....	19
Obrázek č. 2: Meziroční tempo růstu reálného HDP v ČR v % (1998 – 2014).....	20
Obrázek č. 3: Struktura indexu HDI	31
Obrázek č. 4: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci HDI v percentilech (2016) .	54
Obrázek č. 5: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci HDI v percentilech (2016) .	54
Obrázek č. 6: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci IEF v percentilech (2016) ..	59
Obrázek č. 7: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za IEF v percentilech (2016).	60
Obrázek č. 8: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci GCI v percentilech (2015 – 2016)	67
Obrázek č. 9: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI v percentilech (2015 – 2016)	67
Obrázek č. 10: Hodnocení ČR v rámci zemí za pomoci WGIs v percentilech (2015 – 2016)	74
Obrázek č. 11: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci WGIs v percentilech (2015 – 2016).....	74
Obrázek č. 12: Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci HDI.....	78
Obrázek č. 13: Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci IEF.....	80
Obrázek č. 14: Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci GCI	81
Obrázek č. 15: Komparace zemí V4 v rámci evropského regionu za pomoci WGIs	82
Obrázek č. 16: Souhrn zaostávajících oblastí ČR v rámci evropského regionu.	71

Úvod

Ekonomická a životní úroveň jsou pojmy, které můžeme v posledních několika letech zaslechnout v mnoha souvislostech, nejčastěji v kontextu hodnocení zemí pomocí tradičních ukazatelů jako je HDP na obyvatele, inflace či nezaměstnanost. Naskýtají se zde však i jiné možnosti, jak zhodnotit ekonomickou a životní úroveň dané země, a to pomocí alternativních nebo také multidimenzionálních ukazatelů.

Společnost měla vždy potřebu získávat informace o zemi, ve které žije. Vždy se snažila měřit ekonomickou výkonnost a snažila se tyto výsledky získávat co možná nejpřesněji a neobjektivněji. Donedávna tomu tak bylo zejména prostřednictvím ukazatelů, jako je HDP na obyvatele, inflace, zaměstnanost aj. Sběr dat se snažil normalizovat a sjednotit pro možnost komparace mezi zeměmi. Na základě tohoto sběru dat bylo možné sestavit žebříček ekonomické výkonnosti zemí téměř celého světa. Je však potřeba si položit otázku, zdali je dostačující hodnotit blahobyt zemí pouze na základě těchto makroekonomických ukazatelů a zdali není potřeba brát v potaz i jiné indikátory sociálního, ekologického či politického rázu. Představme si extrémní případ země, která díky svému působení v průmyslu má velmi vysoké HDP/obyvatele, zároveň však obyvatelé trpí zdravotními problémy zapříčiněnými špatným ovzduším z továrenské výroby. Je adekvátní hodnotit blahobyt země a především občanů pouze na základě produktu, který země vyrobí, anebo je potřeba brát v potaz i zdravotní stav obyvatelstva a jejich životní úroveň? Tímto problémem se zabíralo nespočet ekonomů, sociologů, politologů a dalších vědců různých oborů, kteří se snažili propojit více oblastí hodnocení a nejlépe je vyjádřit jedním jediným číslem. Tyto ukazatele se nazývají multidimenzionální indikátory. Jak název napovídá, jedná se o ukazatele zkoumající nejenom ekonomickou oblast dané země, ale také oblasti sociálního či politického rázu. Nejznámější a pro svoji jednoduchost nejpoužívanější je Index lidského rozvoje (*Human Development Index - HDI*). Index spojuje dimenze životní úrovně reprezentované pomocí HDP na obyvatele s dimenzemi zdraví reprezentované pomocí průměrné délky dožití a dimenzí vzdělání hodnocenou pomocí průměrné a očekávané délky vzdělání. Pro jeho jednoduchost byl tento index zařazen mezi indikátory, které budou zkoumat determinovaný vzorek zemí v této diplomové práci. Dalšími vybranými multidimenzionálními ukazateli v této práci jsou Index ekonomické svobody (*Index of Economic Freedom - IEF*, Index globální

konkurenceschopnosti (*Global Competitiveness Index – GCI*) a ukazatelé kvality správy (*Worldwide Governance Indicators – WGIs*). Tyto ukazatelé byly vybrány zejména proto, že jsou nejvíce oblíbené a nejvíce využívány při sestavování hodnocení ekonomické a životní úrovně zemí. Snahou bylo zejména vybrat různorodé ukazatele, které hodnotí i jiné oblasti než pouze ekonomickou výkonnost. Pomocí těchto čtyř vybraných ukazatelů je v práci hodnocena životní a ekonomická úroveň ČR v kontextu evropského regionu za pomoci pořadové statistiky a percentilového hodnocení.

Organizace vydávající každoročně reporty s žebříčky hodnocení zveřejňují data, která jsou velmi obšírná, a nalezneme zde většinou celkový přehled výsledků téměř všech zemí světa. Přidanou hodnotu této práce je selekce zkoumaného vzorku na evropský region. Pokud vzorek zemí zužíme na evropský region, výsledky hodnocení ČR mají větší vypovídací hodnotu a lze spatřit výraznější rozdíly mezi zeměmi. Závěrem je zjištění, v kterých oblastech ekonomické a životní úrovně ČR zaostává od ostatních zemí evropského regionu. Dále je možné výsledky porovnat v rámci zemí Visegrádské skupiny.

Diplomová práce je rozvržena do 5 dílčích částí. První z nich vymezuje základní teoretická východiska důležitá pro uvedení celistvého pohledu do problematiky. Jsou zde zmíněná témata kvality života, ekonomického a sociálního rozvoje, bariéry ekonomického růstu. Dále jsou zde vystiženy velmi frekventované pojmy sociální stát (*welfare state*) či trvale udržitelný rozvoj. Závěr této části se věnuje aktérům ekonomického a sociálního rozvoje. Druhá část této práce se zabývá vybranými alternativními ukazateli pro hodnocení ekonomické a životní úrovně. Jak již bylo zmíněno, jsou to HDI, IEF, GCI a WGIs. Jednotlivé indexy jsou stručně charakterizovány a je popsána jejich konstrukce a struktura. Zajímavým tématem, kterým se tato část práce také věnuje, je kritický pohled a nedostatky těchto ukazatelů spojený s komparací s tradičními ukazateli ekonomické úrovně. Tato část volně přechází do části praktické a uvádí do problematiky samotného hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci vybraných multidimenzionálních ukazatelů ekonomické a životní úrovně ČR. Pro samotné hodnocení je nejprve nutné determinovat vzorek zemí, který bude hodnocen v rámci evropského regionu. Tento vybraný vzorek zemí je podroben hodnocení v rámci těchto 4 ukazatelů za pomoci pořadové statistiky, která využívá percentilové hodnocení. Tato metoda byla vybrána zejména pro její přehlednost a sjednocenost výsledků. Veškeré naměřené výsledky byly převedeny do

stejně hodnoty vyjádřené v percentilech. Tímto krokem byla zajištěna možnost komparace mezi indexy a mezi zeměmi navzájem. Dále proběhla komparace ČR s ostatními zeměmi v rámci evropského regionu a komparace ČR v rámci zemí Visegrádské skupiny. Výsledky hodnocení byly převedeny do grafického přehledu pro zjednodušení a snadnější orientaci.

Hlavním cílem této části bylo tedy determinovat oblasti ekonomické a životní úrovně ČR, které jsou podprůměrné, tedy pod střední hodnotou percentilového hodnocení zkoumaného vzorku a značí problémové či zaostávající oblasti, na které by se mělo zaměřit a věnovat úsilí pro jejich zlepšení. Poslední pátá část práce se věnuje právě těmto zaostávajícím oblastem ekonomické a životní úrovně ČR. Snahou je nalézt příčiny špatného hodnocení těchto oblastí a nastínit možné řešení pro zlepšení hodnocení v rámci jednotlivých indexů do budoucna.

Zpracování diplomové práce bylo umožněno využitím metody rešerše odborné literatury. V teoretické části byla také využita metoda abstrakce pro vystižení významných poznatků od obecných informací. Dalšími metodami, které byly použity, jsou syntéza a dedukce. Praktická část využívá metod komparace ČR v rámci zemí evropského regionu a zemí Visegrádské skupiny. Pro samotné hodnocení zemí bylo využito metod pořadové statistiky a percentilového hodnocení doprovázené grafickým přehledem.

1. Vymezení základních teoretických východisek

Cílem této kapitoly je objasnit základní pojmy spojené s tematikou ekonomické a životní úrovně a jejich měření pomocí alternativních ukazatelů, uvést do problematiky a interpretovat názory odborníků zabývajících se tímto tématem. Základní teoretická východiska budou vymezena pomocí rešerše odborné literatury.

1.1 Kvalita života

Pro samotné uvedení do problematiky měření ekonomické a životní úrovně je nutné definovat několik základních pojmů spojených s tímto tématem. Kvalita života patří mezi ně. Pro práci s tímto termínem je nejprve nutné interpretovat význam slova kvalita. Toto slovo pochází z latinského jazyka a původně vyjadřovalo určitý žádoucí či chtěný stav. Pojem kvalita života je velice široce chápán a velmi těžko se konkrétně definuje pro jeho rozdílné subjektivní vnímání každým jedincem žijícím v různém sociálním, geografickém či ekonomickém prostředí, které dále determinují faktory, jako jsou fyzický a psychický zdravotní stav, rodinné zázemí, pohlaví, věk, dosažené vzdělání a v neposlední řadě ekonomická situace (Slováček, 2004). Konkrétní vymezení tohoto pojmu je proto zcela nemožné a v publikacích nalezneme mnoho definic. Valná většina z nich vychází z Maslowovy pyramidy potřeb, kde předpokladem uspokojení potřeb jsou nejprve základní fyziologické potřeby, které jsou premisou uspokojení dalších potřeb, jako je bezpečí, potřeba sebeúcty či seberealizace.

Světová zdravotnická organizace WHO interpretuje tento pojem jako postoj jedince ke světu, k jeho postavení v životě a k cílům, které si stanovil. Dále WHO zohledňuje takové aspekty kvality života, jako jsou zájmy a životní styl (Paine, 2005).

V 50. letech 20. století se pojem kvalita života začal dostávat do povědomí široké veřejnosti a začal se zkoumat v různých oborech a vědních disciplínách. V prvních krocích se zkoumal zejména materiální aspekt života, v posledních několika letech však je tendence odproštění se od materiálního k nemateriálnímu pojetí kvality života a s tím související přechod k subjektivnímu vnímání každého jedince. Autoři Vaďourová a

Muhlpachr (2005) tvrdí, že sousloví kvalita života tedy nelze chápat jako konkrétní a jasný pojem, ale musíme ho vnímat jako abstraktní a velice široký koncept, který však potlačuje možnost kvantifikace a přímého jasného popisu. Dále zdůrazňují, že je v této oblasti potřeba stanovit ukazatele, s pomocí kterých je možné kvalitu života změřit. Je však zcela patrné, že toto měření nemůže naprosto přesně zahrnout veškeré prvky, které ovlivňují lidský život a jeho kvalitu. Vždy to bude pouze určitá selekce nejdůležitějších ukazatelů s největším vlivem pro určení. Rapley (2003) tedy potvrzuje fakt, že samotná kvalita života nemá svou vlastní jednotku, která je potřebná pro porovnání. Je to tzv. bezrozměrná veličina, která se skládá z mnoha indikátorů s různými společně velmi těžko porovnatelnými jednotkami.

Existuje proto také mnoho kritických názorů, které říkají, že výzkum týkající se kvality života je spíše koncentrován do studií o rozvinutých zemích, než aby tyto studie přinášely nové poznatky o méně rozvinutých státech světa. Další náhled na kvalitu života se týká problému spojenému s tzv. paradoxem blahobytu. Tento paradox se týká zjištění, že hospodářský růst a blahobyt nám přináší nejen pozitivní dopady, ale je také zároveň příčinou jiných problémů zejména sociálních, environmentálních a ekonomických. Jsou to například dopady na životní prostředí, stále omezenější zdroje, zvyšující se sociální nerovnosti a mnohé další (Štika, 2009).

Dalším zajímavým jevem týkajícím se této problematiky je tzv. Easterlinův paradox, který velice dobře demonstruje pochybnosti v upřednostňování uspokojení člověka materiálním blahobytem. Bukáček (2014) říká, že Easterlinův paradox je situace, která spojuje ekonomický růst daného státu či regionu s úrovní spokojenosti či štěstí daných obyvatel. Lze předpokládat, že bohatší společnost, která může uspokojovat své potřeby díky materiálnímu zázemí, bude mnohem spokojenější než chudé rozvojové státy. Tento paradox však ukazuje pravý opak. Spokojenost lidí již od určité úrovně blahobytu nedeterminuje zvyšující se materiální zabezpečení. V mnoha případech je tomu paradoxně naopak. Toto zjištění se potvrdilo například v Japonsku, kde se v druhé polovině 20. století zvýšily příjmy obyvatel až pětinasobně, ale udávané různé alternativní indexy zkoumající úroveň štěstí Japonců se nepatrně snížily (Easterlin, 1995). Zajímavé je také to, že v tomto období byl pozorován zvýšený výskyt sociopatologických jevů, jako je narůstající počet

sebevražd či depresí. Přímou úměru materiálního blahobytu a štěstí tedy tento paradox nepotvrdil, spíše vyvrátil.

Pojem kvalita života zahrnuje mnoho různorodých oblastí, jako jsou lidské zdraví, životní prostředí, psychologické a sociální a ekonomické aspekty, které řeší vědní obory psychologie, sociologie, ekologie aj. Pohled ekonomů na kvalitu života je však rozdílnější, kde tento pojem chápou spíše jako ekonomický statek, s kterým lze obchodovat a směňovat jej za jiné statky. Mičánková (2012) je toho názoru, že kvalita života je ve své podstatě veřejný statek, na který se vynakládají veřejné zdroje. Mikroekonomický pohled na kvalitu života je uspokojení potřeb jedince pomocí spotřeby statků a služeb, proto je také vázána na faktory, jako je hrubý domácí produkt, hrubý národní produkt či samotný peněžní příjem jedince.

1.2 Ekonomický a sociální rozvoj

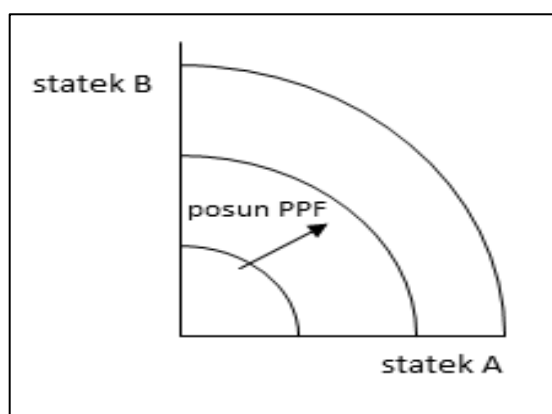
Od pojmu kvality života, který je vyjádřením stavu, se dostáváme k pojmům ekonomický a sociální růst či rozvoj, které nevyjadřují stav, ale určitý průběh činnosti. Tato podkapitola se tedy zabývá tematikou ekonomického a sociálního rozvoje.

1.2.1 Hospodářský rozvoj a ekonomický růst

Hospodářský rozvoj a ekonomický růst spolu úzce souvisí. Drobné difference v terminologii zde však jsou. Hospodářský rozvoj je pojem širší. Jedná se o dlouhodobé zlepšování ekonomického blahobytu daného státu. Problematika hospodářského rozvoje se zabývá zejména chudými rozvojovými zeměmi a charakterizují ho i jiné ukazatele ekonomického charakteru než je HDP. Lze se zaměřit na zdravotní stav obyvatelstva, vzdělanost, bezpečnost státu aj. Ekonomický rozvoj v užším pojetí je dlouhotrvající nárůst reálného produktu na jednoho obyvatele dané země. Ekonomický růst je pojem velice úzce související s hospodářským rozvojem země. Jedná se o zvyšování potenciale úrovně ekonomiky, tedy růstu reálného produktu (reálného HDP) v čase. Jinými slovy je to zvyšování počtu veškerého fyzicky vyrobeného zboží a služeb v dlouhém období. Je důležité si všimnout, že v definici je uveden pojem reálný produkt. Je to dáno tím, že jde

o fyzický růst produkce. V případě, že by rostl pouze nominální produkt (tedy nominální HDP), nemuselo by se jednat o růst produkce, ale pouze o růst hladiny cen. Skutečný produkt by mohl klidně poklesnout. Dále je důležité, že se jedná o dlouhé období. Krátké období má své potenciaální ekonomické možnosti již prakticky určeny, fluktuace HDP většinou souvisí s využitím disponibilních výrobních faktorů (Pavlačka, 2009).

Ekonomika dané země může tedy vyrobit i spotřebovat větší množství zboží a služeb, což vede k ekonomickému růstu, který je zdrojem blahobytu a nárůstu životní úrovně země. Tato skutečnost je jeden z hlavních makroekonomických cílů vlád států. Ekonomický růst se z grafického hlediska při použití hranice produkčních možností může znázornit jako posunutí této hranice severovýchodním směrem. Tato hranice produkčních možností (PPF, *production possibilities frontiers*) je křivka kombinující statky, které vybraný stát může se svými zdroji a možnostmi vyprodukovat. Body, které leží vně PPF, to znamená severovýchodně od této hranice, jsou body, kterých současná ekonomika nemůže krátkodobě dosáhnout. Naopak body uvnitř PPF vyjadřují neefektivní využívání produkce daného státu. V této množině bodů není využíváno dostatečně všech prostředků a zdrojů (Hájek, 1998). Obrázek č. 1 znázorňuje posunutí této PPF při ekonomickém růstu země.

Obrázek č. 1: Posun hranice produkčních možností (PPF)

Zdroj: vlastní zpracování

Matematickými metodami se stanovuje jako roční tempo růstu reálného HDP (nebo také reálného potenciaálního produktu) dané země za určité období (1 rok). Ekonomický růst lze změřit následovně:

$$\text{ekonomický růst} = Y_t - Y_{t-1}$$

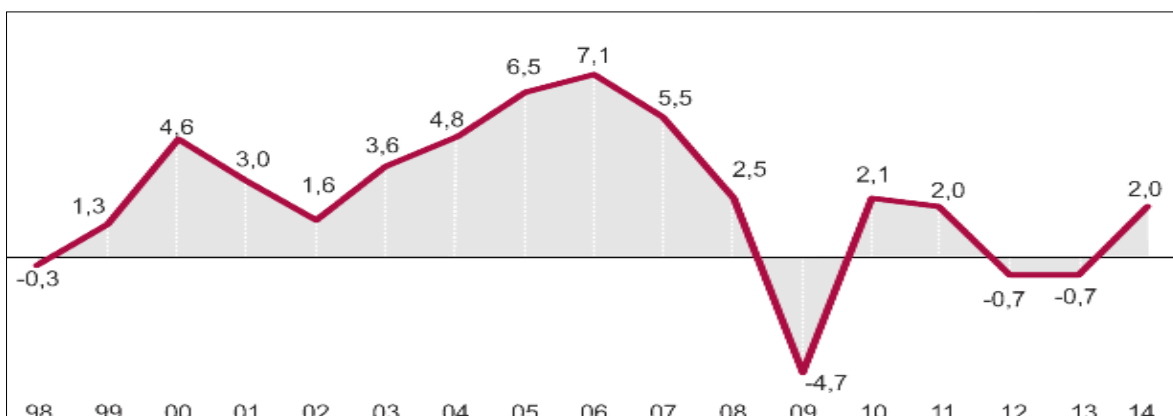
Y_t ... produkt v běžném roce

Y_{t-1} ... produkt v předchozím roce

Samotný výpočet ekonomický růstu pro určení vývoje různých ekonomik či jedné ekonomiky ve více obdobích však nestačí. K těmto účelům slouží tempo (míra) ekonomického růstu, které se vyjádří následovně:

$$\text{míra ekonomického růstu v \%} = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \times 100 \%$$

V případě záporné míry ekonomického růstu, hovoříme o negativním růstu (tedy ekonomickém poklesu). V případě blízcí se míry ekonomického růstu k nule, hovoříme o stagnaci (Pavlačka, 2009). Obrázek č. 2 popisuje meziroční tempo růstu reálného HDP ČR v % v letech 1998 až 2014.

Obrázek č. 2: Meziroční tempo růstu reálného HDP v ČR v % (1998 – 2014)

Zdroj: ČTK, 2015

V souvislosti s ekonomickým růstem také rozlišujeme několik druhů ekonomického růstu, řadíme sem extenzivní neboli kvantitativní nárůst. Týká se zapojování nových výrobních faktorů do výroby, jako je půda, kapitál, množství práce. Tento druh mnoho zemí použilo po válce, nebo při nalezení nových zdrojů nerostných surovin. Druhým typem růstu je intenzivní (kvalitativní) zvyšování především účinnosti výrobních faktorů. Posledním typem je expanzivní růst. Jedná se o dobývání nového území a v dnešní době se již téměř nerealizuje (Lacek, 2002).

Dalšími důležitými pojmy týkajícími se ekonomického růstu je ekonomická síla a ekonomická úroveň. Tyto pojmy nejsou totožné, protože ekonomika země může disponovat velkými zdroji zejména výrobních faktorů (je silná), ale nemusí tyto zdroje

efektivně využívat, tedy tato země se nachází na nízké ekonomické úrovni. Ekonomická síla a úroveň nám umožňuje pozorovat vývoj země v poměru k dalším zemím. Lze sledovat, jak úspěšně se daná země rozvíjí, či naopak růst stagnuje. To se projeví právě ve fluktuaci velikosti reálného produktu či národního důchodu. Pro účely měření existují tedy indikátory pro exaktní měření. Indikátor ekonomické síly daného státu je vyjádřen pomocí absolutní hodnoty reálného HDP ve srovnávané měně (ve většině případů v USD). Ukazatel ekonomické síly daného států je naopak vyjádřen reálným HDP přepočteným na jednoho obyvatele ve srovnatelné měně, obvykle USD (Pavlačka, 2009).

1.2.2 Bariéry ekonomického růstu

Pro každou zemi je ekonomický růst pozitivním znamením, že hospodaření země je ve zdravé fázi vývoje. Jsou zde však jisté bariéry, které tento růst mohou značně zpomalit. V případě příliš vysokého tempa růstu hrozí tzv. přehřátí ekonomiky, které vede dále k poklesu reálných mezd, lidé odmítají pracovat a dochází k propadu ekonomiky. Ekonomové považují optimální tempo růstu ve vyspělých ekonomikách přibližně 2,25 % ročně (Šefčík, 2015). V rozvojových zemích mohou tyto hodnoty být až dvojnásobné. Je zde však otázka, co může zpomalovat a omezovat aktuální ekonomický růst. Kniha V. Jurečky (2013) uvádí obecné členění na 5 druhů bariér:

- a) **Faktory ekonomického růstu jako bariéry** - V tomto případě se jedná například o určité omezení výrobních faktorů, nedostatečnou úroveň vzdělání, malou otevřenost ekonomiky či dokonce centrálně plánovanou ekonomiku.

- b) **Bariéra konečné spotřeby** - Tento problém se projevuje v situaci, kdy disponibilní vyrobený produkt se nerozdělí spravedlivě a optimálně mezi investice a spotřebu. V tomto případě dojde k narušení ekonomického růstu v budoucím období a životní úroveň obyvatel klesne. Jedná se zejména o velké investice do hutnictví, petrochemie a dalšího těžkého průmyslu. Optimální situace nastává v případě, kdy spotřeba je do 75 % celkového produktu a investice tvoří zbylých 25 %.

- c) **Zahraníční obchod jako bariéra** - Tato bariéra se týká zejména rozvojových zemí, které se zaměřují na vývoz jedné komodity. Nejčastěji to je tropické ovoce, exotické dřevo či ropa. V případě snížení ceny komodity na světovém trhu hrozí pokles výkonu této ekonomiky v dané zemi, které je závislá pouze na této komoditě.
- d) **Environmentální bariéra** - Tato bariéra nebyla v historii brána v úvahu. O problému ekologie se začalo uvažovat až od 70. let 20. stol. Myšlenka této environmentální bariéry je, že ekonomický růst nelze zvyšovat na úkor životního prostředí.
- e) **Časová bariéra** - Za hlavní myšlenku této bariéry se považuje, že vše má svůj čas a nelze vše zlepšit v krátkém časovém úseku. Toto lze aplikovat zejména při zavádění technologických změn a inovací.

Samozřejmě nalezneme i další bariéry rozvoje jako jsou v dnešní době velmi diskutovaná témata občanských válek, hrozba teroristických útoků, migrační krize aj. Následující kapitoly se již budou věnovat tématice sociálního rozvoje zaměřené na koncept sociálního státu, který je nezbytnou součástí politiky vyspělých zemí. Sociální složka rozvoje regionu nebyla vždy brána jako důležitou pro politiku států. V posledních desetiletích se však spojení ekonomický a sociální rozvoj regionu dostal do povědomí ekonomů, politiků a široké veřejnosti. V další části práce jsou zmíněny pojmy, jako je trvale udržitelný rozvoj a aktéři ekonomického a sociálního rozvoje.

1.2.3 Sociální rozvoj - sociální stát

V souvislosti s ekonomickým a sociálním rozvojem je důležité zmínit termín sociální stát. Je to výraz pro zemi, která se snaží o zajištění podmínek pro slušné žití svých občanů, jejich blahobytu a kvalitního života. Tento termín byl použit již v roce 1939 ve Velké Británii pod anglickým názvem *welfare state*. Po skončení druhé světové války se tento výraz rozmohl v západních zemích pro označení systémů sociální politiky, časem se tento pojem přenesl přímo na tyto státy. *Welfare state* se vymezuje čistě proti tržnímu kapitalismu a liberalismu na straně jedné a proti socialismu a centrálnímu plánovanému

hospodářství na druhé straně. Je to pojem, který se váže k demokratickému režimu a vyspělým tržním hospodářstvím země (Krebs, 1997).

Vymezení pojmu sociální stát je nepřesné. V užším slova smyslu se termínem myslí zajišťování základních veřejných sociálních služeb směřující na zdraví, bydlení, vzdělání, příjmu obyvatel či pečovatelsví. V širším slova smyslu se tento termín používá pro určení druhu státu, formy politického prostředí nebo také pro vymezení specifického typu společnosti daného státu (Pierson, 1995).

Ať už se různé definice sociálního státu liší, cíle, o které usiluje, jsou ve všech případech stejné. Sociální stát se snaží prosadit ekonomické a sociální zabezpečení občanů státu, snaží se o snížení příjmových nerovností a udržitelný hospodářský růst a rozvoj. Pro realizaci těchto cílů využívá několik politik. Lze mezi ně zařadit program boje proti chudobě, realizace kvalitního vzdělání pro obyvatelstvo, zdravotnictví a sociální pomoc. Z ekonomických nástrojů jsou využívány státní kontrola trhu spojená s regulací nebo regulace zaměstnanosti. Od 60. let minulého století se pak pojem *welfare state* rozšířil také do sféry občanských práv a ochrany životního prostředí. V souvislosti s těmito oblastmi má sociální stát za základní cíle zajištění sociální rovnosti, snížení chudoby a zvyšování prosperity občanů země, zajištění sociální integrace a zamezování okluzi, zajištění nezávislosti obyvatel, aj. (Goodin, 1999).

Sociální stát se v průběhu let stal často diskutovaným tématem a v řadě svých aktivit a funkcí je nenahraditelný. Zaměstnává velké množství pracujících a tím pomáhá ke zdravé zaměstnanosti. Realizuje přípravu povolání a tím zajišťuje reprodukci pracovní síly. Dále také zvyšuje kupní sílu a tím podporuje nastartování a vyrovnaný průběh ekonomiky země. Ze sociálního hlediska snižuje společenské nerovnosti a utváří pocit jistoty a bezpečí obyvatel (Duben, 1994).

Sociální stát je jakýsi ideál splynutí ekonomické a sociální stránky států, o který se snaží většina zemí světa. Myšlenku sociálního státu velice dobře shrnuje definice pana profesora Potůčka v publikaci *Sociální politika* (1995), říkající, že „*sociální stát je země, v které se v zákonech, v přístupu obyvatel, v aktivitách institucí a v politice prosazuje idea, že sociální podmínky, v kterých lidé žijí, nejsou jen věcí jedince či rodiny, ale i věcí veřejnou.*“

1.2.4 Trvale udržitelný rozvoj

Pro pochopení tématu této práce je nezbytné také vysvětlit velice frekventovaný pojem trvale udržitelný rozvoj. Tento termín je velice často slýcháván a dostává se do povědomí široké veřejnosti. Definice tohoto pojmu se objevila již v našem právním řádu v zákoně č. 17/1992 sb., o životním prostředí, kterou prosadil Josef Vavroušek, první polistopadový ministr životního prostředí Československé republiky. Tato definice říká, že udržitelný rozvoj je činnost, která udržuje schopnost současných a budoucích generací uspokojit své základní potřeby a zároveň eliminovat riziko snížení biologické rozmanitosti a zachování přirozené funkce ekologických systémů. Jiná definice Světové komise pro životní prostředí a rozvoj říká, že trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zcela naplňuje potřeby současných generací a zároveň neohrožuje potřeby budoucích generací (OSN, 1987). Definice Evropského parlamentu nám tvrdí, že trvale udržitelný rozvoj je ucelený souhrn strategií, které garantují při použití ekonomických nástrojů a technologií, zajištění sociálních potřeb lidí, při plném respektování environmentálních možností (Hála, 2007). Je tedy nutné nově stanovit instituce a procesy na místní, regionální a globální úrovni, které budou tuto činnost svědomitě zastávat.

První aktivitou bylo publikování knihy Meze růstu z roku (Římský klub, 1972). Studie dospěla k závěru, že nikdy nekončící růst v prostředí zdrojů, které jsou omezené, není možný. O 8 let později v roce 1980 tři důležité světové organizace (Program OSN na ochranu životního prostředí – UNEP, Světový fond na ochranu přírody – WWF a Mezinárodní svaz na ochranu přírody IUCIN) vytvořily závazný dokument nazvaný Světová strategie ochrany životního prostředí (WSC) v kterém poprvé použily pojem trvale udržitelný rozvoj. Velice podstatným milníkem se stal rok 1992, kdy v brazilském Rio de Janeiru byla schválena Deklarace o životním prostředí a rozvoji (Charta Země), která zahrnovala 27 principů udržitelného rozvoje. Cílem bylo zajistit harmonii mezi hospodářským a sociálním rozvojem Země. Na tuto konferenci dále navazoval v roce 2000 Summit tisíciletí v New Yorku, kde trvale udržitelný rozvoj byl označen za vůbec nejdůležitější a alarmující výzvu pro dnešní svět. Zdůraznila se zde podstata zachování třech podstatných pilířů: sociálního, ekonomického a environmentálního. Snaha o jejich vzájemnou rovnováhu vyvrcholila sestavením tzv. cílů tisíciletí, které se měly uskutečnit do roku 2015. Výsledkem bylo však zjištění, že cíle byly příliš nereálné na to, aby je bylo

možné reálně splnit (MMR, 2009). V návaznosti na cíle tisíciletí se rada OSN rozhodla vytvořit program na dalších 15 let (2015-2030) pod názvem Sustainable Development Goals (SDGs, v českém jazyce Cíle udržitelného rozvoje). Tento program obsahuje sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a byl přijat v září 2015 na summitu OSN – Agenda udržitelný rozvoj 2030: Přeměna našeho světa (OSN, 2015).

1.2.5 Aktéři ekonomického a sociálního rozvoje

Jedna z nejdůležitějších světových organizací zabývající se rozvojem samotným i dalšími otázkami soudobého světa je bezpochyby Organizace spojených národů. Tato instituce je známá zejména pro činnosti spojené s bezpečností a mírem, velké množství jejích zdrojů však proudí i na podporu ekonomického a sociálního rozvoje. Tento popis činnosti nalezneme také v Chartě OSN¹. Pro předpoklad stálého míru a bezpečí je základní podmínkou dostačující životní úroveň, a proto valná většina sociálních a ekonomických změn na Zemi, uskutečněných v předešlých 50 letech, ovlivnila velice výrazně činnost OSN. Od 60. let 20. století OSN provedla sérii několika opatření, které vedly ke stanovení možných cílů k dosažení snížení rozdílů mezi průmyslovými, vyspělými zeměmi a chudými rozvojovými státy. Vrcholem snažení bylo přijetí tzv. Rozvojových cílů tisíciletí v roce 2000 členskými zeměmi na Summitu tisíciletí. Jednalo se o plán splnění cílů, které bylo možné přesně a měřitelně posoudit, konkrétně o cíle z oblastí: zmírnění chudoby, základní gramotnosti, genderové rovnosti, snížení úmrtnosti dětí, zlepšení zdravotní pomoci matkám, snížení výskytu AIDS a dalších nakažlivých onemocnění, a také v neposlední řadě, docílení trvale udržitelného rozvoje a celosvětové spolupráce pro rozvoj. Problémy jako jsou uprchlická krize, pašování drog, organizovaný zločin či ekonomická nestabilita jsou oblasti, které potřebují přístup všech zúčastněných zemí a

---

¹ Charta OSN je zakládající listina Organizace spojených národů a byla schválena 26. června 1945 na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Francisku, 50 zakládajícími státy. Tato mezinárodní smlouva vymezuje základní principy vztahů mezi členskými státy. Nejdůležitější otázky se týkají rovnosti mezi státy či zákazu užití síly při řešení mezinárodních pří (Informační centru OSN v Praze, 2015).

takticky s nimi bojovat. Jsou to bohužel takové problémy, které v případě problému v jednom regionu mají velice rychlý dopad i v dalších regionech. Finanční krize v jedné zemi se prakticky ihned projeví v ekonomikách dalších zemí (UNDP, 2015). Dalším problémem je hospodářská nerovnováha, která je příčinou zhoršování sociální poměrů a politických rozporů. Konec studené války znamenal sice pro svět rychlý návrat ke globálnímu trhu, stále trvající otázky zaostalosti, zadluženosti a obchodní disbalance však nevyřešil. Proto jedním ze základních pilířů působení OSN je mínění, že ekonomický rozkvět všech zemí je základní ujištění sociální, politické a ekonomické rovnováhy. Velmi zajímavým zjištěním je fakt, že více než 60 % populace si musí vystačit s méně než 2 USD/den. Od hranice extrémní chudoby 1,25 USD/den stanovenou Světovou bankou se tento údaj výrazně neliší. Dalším zjištěním je, že přibližně 850 milionů obyvatel Země je negramotných, přibližně 1 mld. obyvatel nemá možnost získat nezávadnou pitnou vodu, přibližně 95 mil. dětí nenavštěvuje školu a více než třetina populace žije ve špatných hygienických podmínkách (UNIC Praha, 2015). OSN má tedy velice zodpovědný úkol bojovat za přijetí takových makroekonomických politik, které dané nerovnováhy zmírní. Otázkami týkající se ekonomického a sociálního rozvoje zemí světa v rámci OSN se zabývá zejména Valné shromáždění a Ekonomická a sociální rada (ECOSOC). Valné shromáždění má pak dále 6 výborů, kde jeden z nich je Sociální, humanitární a kulturní výbor řešící otázky týkající se sociálního rozvoje. Jeden z hlavních orgánů ESOCOS je také Komise pro sociální rozvoj. Mezi významné orgány v rámci Sekretariátu OSN patří také Odbor pro ekonomické a sociální otázky, který řeší problematiku týkající se výzkumu a analýzy daných situací a poskytuje odborná doporučení. V rámci celého systému OSN samozřejmě působí mnoho dalších specializovaných orgánů, které se zabývají sociálním a ekonomickým rozvojem Země (UNIC Praha, 2005).

K významným aktérům rozvoje na globální úrovni patří *United Nations Development Programme (UNDP)* - Program OSN pro rozvoj již působí ve více než 170 zemích a teritoriích, pomáhá dosáhnout ke snížení chudoby a nerovností a sociálního vyloučení. Dále pomáhá zemím rozvíjet politiku, učí je novým schopnostem, partnerství a budovat odolnost proti opětovnému úpadku za účelem zachování výsledků v oblasti rozvoje. Tato organizace uvedla, že rok 2015 je velice zásadní v rozvojových programech. Vidí zde obrovskou příležitost k prosazování globálních programů udržitelného rozvoje. Členské státy OSN zasedaly také dne 25. září 2015 pro přijetí nových cílů udržitelného rozvoje,

kteře budou vodítkem pro celosvětový udržitelný rozvoj na příštích 15 let. Jednalo se o těchto třech hlavních oblastech: udržitelný rozvoj, demokratické vedení a budování míru, odolnost vůči klimatickým katastrofám. Výroční Zpráva o lidském rozvoji, kterou UNDP pravidelně vydává, se zaměřuje na celosvětovou diskusi o klíčových otázkách rozvoje, poskytuje nové nástroje měření, jako je i index lidského rozvoje, inovativní analýzy a nové často kontroverzní návrhy politik. V každé zemi funguje orgán OSN, který běžně slouží také jako koordinátor rozvojových aktivit pro systém OSN jako celku. Prostřednictvím této koordinace se UNDP snaží zajistit co nejefektivnější využití OSN pro mezinárodní zdroje pomoci. Dále také tato organizace spravuje fond Capital OSN pro rozvoj, který pomáhá rozvojovým zemím rozvíjet jejich ekonomiku, doplnit jejich stávající zdroje pomocí grantů a půjček. Pro OSN jsou velice důležitou složkou také skupiny dobrovolníků, v kterých je více než 6000 členů ze 160 zemí (UNDP, 2015).

Dalším významným aktérem je Program UNDP v České republice - Česká republika patří mezi země, do které určitá část rozvojové pomoci proudila již v minulosti. V roce 2006 Světová banka přeřadila ČR z kategorie rozvojových zemí do zemí vyspělých. Do toho roku se do ČR investovalo zejména v oblastech jako je životní prostředí, výstavba nízkoenergetických domů a také již známý udržitelný rozvoj, kde se chystala strategie udržitelného rozvoje pro ČR. V posledních deseti letech se však naše země sama začíná angažovat v této činnosti. Při vstupu ČR do Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) se začala věnovat rozvojové pomoci a pomalu sbírala zkušenosti týkající se změny centrálně řízení ekonomiky na tržní od ostatní zemí Evropy. Mezi nejdůležitější počiny projektu UNDP v ČR byla výstavba Rozvojového střediska Ústavu mezinárodních vztahů v roce 2001. Tento ústav velice výrazně pomohl Ministerstvu zahraničních věcí, jiným orgánům, nevládním organizacím či školním zařazením při poskytování pomoci rozvojovým zemím. Mimo samotnou tvorbu těchto projektů se toto středisko zabývá i hodnocením a sledováním efektivnosti metodik, organizuje vzdělávání a odborné školení expertů na danou problematiku a také koordinuje a řídí výzkum v této oblasti. Dárcovskou roli pro rozvojovou pomoc si ČR při UNDP zkusila již v roce 2001 a od tohoto roku se na ní aktivně podílí. Na účely pomoci a technické podpory poskytla do Svěřeneckého fondu UNDP, který se nazývá Trust Fund, částku ve výši více než 1 milionu USD pro země transformace (země východní Evropy) a také zejména rozvojovým zemím. Prakticky tato podpora znamenala transfer know-how a dalších odborných zkušeností do těchto zemí

pomocí seminářů, školení a různých informačních kanálů. Od roku 2004 se do této pomoci zapojí další odborníci z oblastí, jako jsou ochrana životního prostředí – efektivní využití energie, zdravotnictví – boje proti viru HIV a ekonomická gramotnost a poradenství (UNIC, 2011).

2. Vybrané alternativní ukazatelé pro hodnocení ekonomické a životní úrovně

Tato kapitola se bude věnovat samotným alternativním multidimenzionálním ukazatelům ekonomické a životní úrovně. Pro účely této práce byly vybrány 4 zásadní ukazatele, které jsou nejvíce oblíbené a nejvíce používané při sestavování statistik z jiných ukazatelů než jen pouze z ekonomického výkonu dané země. Cílem této kapitoly je představit podstatu těchto vybraných ukazatelů, jejich strukturu, jejich vypovídací schopnost a kritiku. V neposlední řadě také provést komparaci těchto ukazatelů s tradičními indikátory ekonomické a životní úrovně. Jsou to tyto ukazatelé:

- **Human Development Index (HDI, Index lidského rozvoje)**
- **Worldwide Governance Indicators (WGIs, Světové indikátory kvality správy)**
- **Global Competitiveness Index (GCI, Globální index konkurenceschopnosti)**
- **Index of Economic Freedom (IEF, Index ekonomické svobody)**

HDI index byl vybrán zejména proto, že je nejznámější mezi širokou veřejností pro jeho jednoduchost. Index je složen pouze ze tří subindexů, které se zaměřují nejenom na ekonomické výkony ale sociální zázemí a zdraví obyvatel. Tento index lze tedy vnímat jako jakýsi obecný index, který se nevěnuje jednotlivým oblastem podrobněji. Pro tyto účely byl vybrán index IEF, který na problematiku nahlíží z jiného úhlu pohledu, a to z pohledu lidské svobody, která patří mezi nejdůležitější lidská práva společnosti. Proto je potřeba i tento index do této práce zahrnout. Další vybraný index je GCI. Důvod, proč byl tento index vybrán, je ten, že samotný index nevyhází pouze z kvantifikovatelných dat z oblasti ekonomiky, zaměřuje se také na širokou oblast sociálních ukazatelů zaobírající se například podnikatelským prostředím, důvěrou ve finanční trhy či kvalitou institucí, index tudíž pracuje s tvrdými i měkkými daty. Posledním vybraným indikátorem je soubor ukazatelů WGIs. Tyto ukazatelé byly vybrány proto, že s výsledky pracuje Světová banka. Dalším důvodem, proč byly vybrány zrovna tyto ukazatelé, je ten, že dobrá kvalita správy patří mezi základní předpoklady pro rozvoj a blahobyt dané země a proto je nezbytné i WGIs do této práce zařadit.

2.1 Human Development Index (HDI) – Index lidského rozvoje

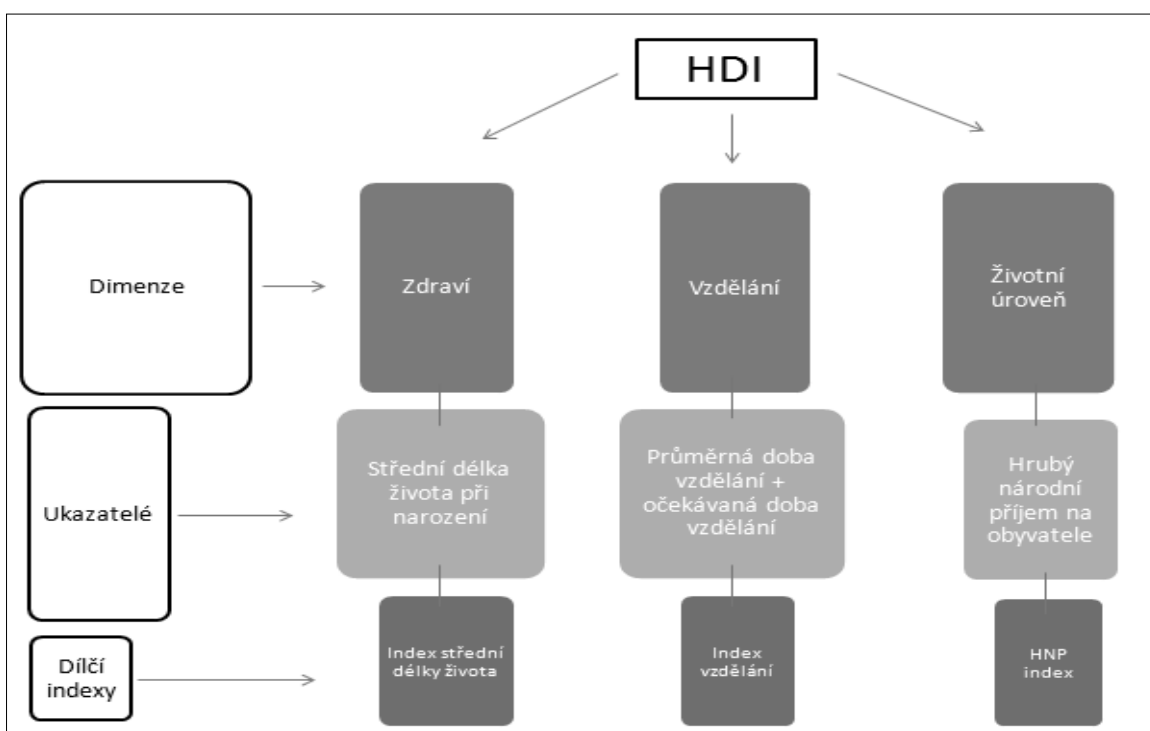
Index lidského rozvoje byl vytvořen s cílem zdůraznit, že nestačí samotný ekonomický růst při posuzování kritérií rozvoje regionů, států či celé planety Země, ale měly by zde být zohledněny i lidské schopnosti a dovednosti. Často je kladena otázka, jak je možné, že dvě země se stejnou úrovní HDP na obyvatele mohou skončit s naprosto různými výsledky v oblastech lidského rozvoje. Tento kontrast může podnítit debatu o prioritách jednotlivých politik daných zemí (UNDP, 2014).

2.1.1 Charakteristika Indexu HDI

Historie vzniku tohoto indexu se váže k prvnímu vydání Zprávy o lidském rozvoji tzv. *Human Development Report* z roku 1990. Od tohoto roku je pravidelně tento report vydáván Rozvojovým programem OSN s názvem *United Nations Development Programme* (UNDP). Tato organizace vytvořila sloučený vícerozměrný ukazatel, který hodnotí lidský rozvoj a kvalitu života s názvem *Human Development Index* (HDI). Do této doby se počítalo pouze s ekonomickými ukazateli. Došlo se však k závěru, že tyto ukazatele jsou nedostačující a hospodářský růst určité země nemusí vždy znamenat zlepšení kvality života v dané zemi. Odborníci tedy přišli s nápadem sestavit ukazatel hodnotící jak ekonomické ukazatele, tak i ukazatele týkající se kvality života. Index byl sestaven ekonomem Mahbubem ul Haqem (Pákistán) a ekonomem Amartyou Senem (Indie) v roce 1990. Aktuální informace o výsledcích měření nalezneme v *Human Development Report*, který je publikován pravidelně každý rok. Zprávy se týkají informací o regionech s akcelerací či stagnací lidského rozvoje. Jsou zde také informace o rozdílech mezi rozvinutými a chudými zeměmi. Report nemá každý rok stejný obsah. Témata jsou různá. Zpočátku se řešily základní otázky lidského rozvoje pro sestavení budoucího indexu lidského rozvoje. Mezi velmi zajímavá témata jednotlivých reportů lze zařadit Pohlaví a lidský rozvoj z roku 2005, Globalizace s lidskou tváří z roku 1999 či Rozmach jihu: Lidský pokrok v rozmanitém světě z roku 2013 (UNDP, 2014).

Abychom se vrátili k samotnému indexu, je důležité zmínit jeho strukturu. Index lidského rozvoje (HDI) je souhrnná míra dosažená v klíčových základních dimenzích lidského vývoje. Patří sem dlouhý a zdravý život, vzdělanost obyvatel a životní úroveň či standard.

HDI je geometrický průměr normalizovaných indexů pro každý ze tří rozměrů. Na následujícím obrázku je znázorněna struktura indexu lidského rozvoje, jeho tři základní dimenze, indikátory a dílčí indexy. Toto grafické znázornění nám říká, že v případě ukazatele zdraví je indikátorem očekávaná naděje na dožití. Ukazatel vzdělanost se měří pomocí dvou indikátorů. Jedná se o průměrný počet let školní docházky a druhý se zaobírá očekávaným počtem let školní docházky. Třetí ukazatel životní úrovně má za svůj indikátor hrubý národní produkt na obyvatele.

Obrázek č. 3: Struktura indexu HDI
Zdroj: vlastní zpracování

2.1.2 Struktura a konstrukce ukazatele

Metodiku samotné konstrukce ukazatele lze tedy rozčlenit do 4 fází, které se nazývají operacionalizace konceptu, standardizace dílčích ukazatelů, výpočet jednotlivých indexů a závěrem shrnutí všech dílčích indexů do celkového Indexu lidského rozvoje (UNDP, 2014).

a) Operacionalizace konceptu - OSN a její orgán UNDP jsou přesvědčeny, že vědomosti, kvalitní životní úroveň a plnohodnotný život jsou považovány za základní podmínku lidského rozvoje. Je zde však zásadní komplikace týkající se měřitelnosti. Tyto základní

znaky jsou špatně měřitelné a nelze je ponechat pro další zpracování v této podobě. Je tedy nutné je převést do měřitelných a porovnatelných veličin. Tento postup se nazývá operacionalizace.

b) Standardizace ukazatelů - Druhá fáze výpočtu indexu lidského rozvoje se týká standardizace ukazatelů. V této fázi je nutné naměřené hodnoty každého ukazatele standardizovat. Je to právě proto, že jednotlivé indexy jsou vyjádřeny v různých jednotkách (index střední délky života v letech, HNP index v dolarech). Další problém je zde v rozptylu naměřených hodnot. Ten je u každé hodnoty různě vysoký. Standardizace se tedy provádí převedením reálných hodnot na škálu od nuly do jedné, kde minimální hodnota každého ukazatele se rovná nule a maximální hodnota se rovná jedné. Následující vzorec znázorňuje výpočet:

$$\text{Standardizovaná hodnota} = \frac{(\text{aktuální hodnota} - \text{minimální hodnota})}{(\text{maximální hodnota} - \text{minimální hodnota})}$$

Jiný způsob standardizace je použit u hrubého národního příjmu na obyvatele, kde dochází k velkému rozptylu mezi maximální a minimální hodnotou. Zde se redukují vysoké hodnoty za pomoci logaritmů (Klugmannová, 2011).

c) Výpočet dílčích indexů - Třetí fáze standardizace se nazývá výpočet dílčích indexů. Tato fáze je u ukazatelů očekávaná délka života při narození a hrubý národní příjem na osobu vykonána již v předchozí operaci, tudíž standardizace ukazatelů (Syrovátka, 2008).

Dimenzi vzdělání je však nutno upravit pomocí dílčích indexů. V minulosti se užíval prostý nebo vážený aritmetický průměr. Nová metoda se však zavedla v roce 2010. Lze ji popsat takto: první krok je výpočet geometrického průměru z obou standardizovaných ukazatelů (standardizovaná průměrná doba vzdělání, standardizovaná očekávaná doba vzdělání). Následně se opět standardizují pomocí minimálních a maximálních hodnot. Vypočtení těchto dílčích indexů lze tedy zapsat ve dvou krocích následovně:

1. : *Geometrický průměr*

$$= \sqrt{\text{standard. průměrná doba vzdělání} \times \text{standard. očekávaná délka vzdělání}}$$

2. : Index vzdělání

$$= \frac{(\text{geometrický průměr} - \text{min.geometrický průměr})}{(\text{max.geometrický průměr} - \text{min.geometrický průměr})}$$

d) Výpočet celkového indexu a klasifikace zemí - Na závěr celého výpočtu se vypočítá celkový index lidského rozvoje. Tato hodnota se získá pomocí geometrického průměru předchozích dílčích indexů. Tedy celkový index lidského rozvoje lze stanovit následujícím výpočtem:

Celkový index lidského rozvoje

$$= \sqrt[3]{\text{index naděje na dožit} \times \text{index vzdělání} \times \text{index HNP}}$$

Po zjištění celkového indexu lidského rozvoje daných zemí jsou tyto státy seřazeny podle výsledných hodnot na škále 0-1. Dále se tyto země kategorizují do jedné ze 4 následujících skupin:

- **Velmi vysoký lidský rozvoj**
- **Vysoký lidský rozvoj**
- **Střední lidský rozvoj**
- **Nízký lidský rozvoj**

V minulosti byly pro kategorizaci skupin použity absolutní prahy. Například stát s indexem HDI 0,900 a vyšší byl zařazen jako stát s velmi vysokým rozvoje. V dnešní době je to odlišné, UNDP kategorizuje státy do 4 skupin relativně podle 4 kvartálů hodnot HDI. Následující tabulka znázorňuje původní nenormalizované hodnoty dílčích indexů a následující hodnoty celkového indexu. Každý ukazatel a kategorie má svoji hodnotu. Poslední sloupec tabulky uvádí zemi, která se nachází v této kategorii a její hodnotu HDI (UNDP, 2014).

Tabulka č. 1: Průměrné ukazatele rozvoje skupin zemí dle HDI - 2015

Lidský rozvoj	HDI	A	B	C	D	Příklad země
Velmi vysoký	0,923	80,2	12,7	18,7	44 025	Dánsko
Vysoký	0,756	76,8	8,5	13,1	16 056	Mexiko
Střední	0,666	57,4	9,9	13,6	12 122	Jihoafrická republika
Nízký	0,514	52,8	5,9	9,0	5 341	Nigérie

Zdroj: vlastní zpracování

Pozn.:

A: očekávaná délka života při narození (roky)

B: průměrný počet let školního docházky od 25 let věku výše (roky)

C: předpokládaný počet let vzdělávání dítěte od nástupu do školy při zachování současných kritérií při zápisu (roky)

D: HNP na osobu.

Jak můžeme vidět, HDI je komplexní ukazatel. Klasifikace je prováděná pomocí tří dimenzí. Jiné klasifikace jako je například klasifikace Světové banky bere v úvahu pouze úroveň ekonomické aktivity na osobu. Klasifikace Mezinárodního měnového fondu se také opět zabývá pouze ekonomickou stránkou rozvoje. HDI pojímá rozvoj komplexněji. Hodnotí lidský rozvoj a zároveň je jeho součástí důchod jako indikátor materiální životní úrovně. Následující kapitoly se budou zabývat tematikou kritiky HDI a komparace s tradičními ukazateli.

2.1.3 Kritický pohled na HDI

Index HDI je jeden z nejznámějších vícerozměrných ukazatelů ekonomické a životní úrovně a kritický pohled na tento index je celá řada. HDI je snaha o zkomplexnění jednoho ukazatele na všechny dimenze lidského žití a je velice obtížné sjednotit ekonomickou, demografickou a sociální stránku. Je tedy logické, že se zde najdou odpůrci a kritici tohoto indexu, jeho nepřesného výpočtu, sběru dat, aj. Nedostatky indexu lze podle různých autorů (Agostini a Richardson 1997, Lind 2004, Syrovátka 2008) rozdělit do několika oblastí. V rámci této práce budou nalezeny konkrétní příklady nedostatků ve výsledcích zemí dle HDI.

První oblastí nedostatků indexu je problematika vstupních dat. I přesto, že je index složen pouze ze 4 poměrně jednoduchých indikátorů, jsou zde problémy s dostupností a srovnatelností vstupních dat. Snaha UNDP je využívat prvotních údajů z národních statistických výkazů, kde kvalita pořízených informací závisí na kvalitě a přesnosti měření statistických institucí dané země. Lze tedy předpokládat, že kvalitnější a přesnější výsledky budou vykazovat rozvinutější země. Navíc je zde otázka, zda nedemokratické režimy jako je například Čína či Kuba podávají přesné a pravdivé informace. I v případě, že UNDP získá věrohodné a kvalitní informace, není zde zajištěna jejich srovnatelnost. V tomto případě musíme brát v potaz rozdíly v metodice indikátoru. Různé země mohou mít různé definice a metody výpočtu gramotnosti či samotného sběru dat. Toto se děje zejména v rozvojových zemích.

Identifikovaná nesrovnalost 1: Pro výpočet hodnot dimenze vzdělání se až do roku 2007 používal údaj gramotnosti dané země. Human Development Report uvádí v roce 2005 gramotnost v Nigeru 14,4 %. O rok později však údaje vzrostly na téměř dvojnásobné hodnoty (28,7 %). V těchto letech v Nigeru probíhaly programy pro rozvoj vzdělání, ale i přes tuto skutečnost není možné dosáhnout dvojnásobných hodnot.

Příčina: Pravděpodobné je, že zde proběhly změny v metodice výpočtu gramotnosti. Pro účely komparace s ostatními zeměmi či v čase je tato změna však problémem.

Identifikovaná nesrovnalost 2: Propad Lucemburska v roce 2006 v pořadí HDI o 8 příček níže. Zjištěný velký rozdíl v měření indexu vzdělání.

Příčina: Ve zprávě Human Development Report 2006 se lze dočíst, že došlo ke sjednocení statistického výkaznictví v jednotlivých zemích. K nejvýznamnějším změnám došlo při výpočtu ukazatele dimenze vzdělání – procento zapsaných do škol. Bylo zjištěno, že mnoho zemí vykazovalo výsledky včetně postgraduálního vzdělávání. Tento postup se upravil a standardizoval se tak, aby bylo jasné, koho zahrnout do zkoumaného vzorku. Tato změna měla za účel zvýšit srovnatelnost údajů, na druhé straně se zde ukázaly nesrovnalosti ve statistikách některých zemí, které tato změna výkaznictví posunula o několik pozic v tabulce výsledků HDI.

Identifikovaná nesrovnalost 3: Dalším zajímavým zjištěním je, že prvních 20 umístěných zemí v žebříčku HDI do roku 2007 nemá uvedenou hodnotu gramotnosti.

Příčina: V Human Development Report je uvedeno, že tyto vyspělé země mají gramotnost téměř 100 %, a proto se bude ve výpočtech indexu počítat s předpokládanou hodnotou 99 %. V tomto případě je tedy patrné, že výsledky nejsou přesně měřené, pouze hrubě odhadnuté.

Další oblastí kritiky tohoto indexu je absence dalších indikátorů. Již zmínění autoři tvrdí, že index neobsahuje indikátory pro výpočet lidské svobody, zdravotní péče či bezpečí. Je zde také kritika ze strany matematiků. Výpočet pro určení HDI je podle nich nahodilý a nelze pracovat s tolika různými druhy výpočtů současně. Jiným názorem je také to, že koncept HDI je zbytečný a nedává nám nové informace. Ty jsou obsaženy například v ukazateli HDP/obyvatele (Stanton, 2007).

2.1.4 Komparace s tradičními a dalšími ukazateli

Pro účely komparace byl použit klasický ekonomický ukazatel HDP/obyvatele. V následující tabulce jsou definovány komparované difference mezi danými ukazateli.

Tabulka. č. 2: Komparace HDI a HDP/obyvatele

Rozdíly ve vlastnostech ukazatelů	
HDI	HDP/obyvatele
multidimenzionální	jednosložkový
komplexní	konkrétní
alternativní	tradiční
ekonomická a sociální dimenze	ekonomická dimenze

Zdroj: vlastní zpracování

Tyto dva ukazatelé spolu souvisejí více, než si myslíme. Právě proto, že v 90. letech se k hodnocení rozvoje zemí používal převážně HDP/obyvatele, rozhodli se ekonomové Mahbub ul Haq a Amartya Sen k vytvoření ukazatele, který bude na rozdíl od jednosložkového HDP/obyvatele multidimenzionální (Klugmann, 2010). Při sestavování HDI však neopomněli na tento tradiční ukazatel a ve struktuře HDI ho nalezneme.

Vytvořili tak alternativní ukazatel lidského rozvoje, který měl zvýšit informovanost o zemích světa z více dimenzí. Rozdílem je, že HDP/obyvatele ukazuje pouze ekonomickou sílu, HDI počítá navíc s demografickými a socioekonomickými údaji. V tabulce lze nalézt základní rozdíly těchto dvou ukazatelů.

2.2 Index of Economic Freedom – Index ekonomické svobody

Dnes lidé žijí v nejvíce prosperující době lidské historie a nemoci, chudoba a negramotnost se snižují po celém světě. Z velké části je to zapříčiněno také ekonomickým rozvojem a ekonomickou svobodou. Pro účely měření ekonomické svobody vydává americký The Wall Street Journal a Heritage Foundation každoročně výsledky indexu ekonomické svobody. Tento index napomáhá sledovat více než 20 let pokroku v ekonomické svobodě a podporovat tuto myšlenku ve školách, institucích a v široké veřejnosti (The Heritage Foundation, 2015).

Pro samotné pochopení indexu je důležité si nejprve objasnit pojem ekonomická svoboda. Toto slovní spojení je dosti široký pojem, kterým lze definovat snahu společnosti udržet si ekonomickou samostatnost, která je nutnou podmínkou pro demokratický režim politiky dané země (Fraser institut, 2014). Jiná definice ekonomické svobody říká, že obyvatelé státu mají ekonomickou svobodu v případě, že nabyli legálně majetku, který lze volně užívat, měnit, pronajímat nebo prodat a tato činnost není v rozporu s právy ostatních obyvatel (Hall, 2013).

Bez svobody není možný růst, který je základním kritériem pro zvyšování kvality života. Občané vyspělých ekonomik mají svobodnou volbu při rozhodování jak v soukromém životě tak i při podnikání. Legislativa by neměla vytvářet komplikace, ale spíše pravidla hry, kterými se řídí podnikatelé. Jedná se například o minimum překážek pro obchod, snížené daně, jednodušší komunikace s úřady, malá korupce, kvalitní a zkušené pracovníci veřejné správy či nezadlužený stát. Toto vše jsou podstatné presumpce pro zdařilý rozvoj podnikatelského prostředí v dané zemi a toto všechno hodnotí právě index ekonomické svobody.

2.2.1 Charakteristika Indexu ekonomické svobody

Index ekonomické svobody patří mezi komplexní ukazatele zahrnující více indikátorů z různých oblastí ekonomické svobody jako je např. monetární politika států či vlastnická práva. Patří tedy mezi multidimenzionální ukazatele. Na samotný začátek je potřeba říct, že tento index vydávají dvě organizace a samotná struktura indexu se značně v těchto dvou případech liší. Fraserův institut je kanadský „think tank“, který se zaměřuje na měření ekonomické svobody a věnuje se dalšími ekonomickými a sociálními oblastmi. Založen byl v roce 1974 kanadany Michaelem Walkerem a T. Patrickem Boylem. Index Fraserova institutu se sestavuje již od roku 1996 a skládá se z 5 hlavních ukazatelů, ty se dále člení na další menší složky. Struktura je členěna na vládní sektor, právní systém a vlastnická práva, peněžní svobodu a svobodu mezinárodního obchodu. Druhou organizací zabývající se ekonomickou svobodou je institut Heritage Foundation. Je to americká vzdělávací a výzkumná organizace, která byla založena v roce 1973 ve Washingtonu Josephem Coorem, Paulem Weyrichem a Edwinem Feulnerem. Posláním této organizace je prosazování veřejné konzervativní politiky, která se zaměřuje na zásady svobodného podnikání, omezení vlády, svobod jednotlivců a obrany národa. První žebříček zemí podle Indexu ekonomické Svobody od Heritage Foundation byl vydán v roce 1995 ve spolupráci s Wall Street Journal, kde oproti indexu Fraserova institutu je tento index strukturován na deset komponent, které jsou hodnoceny stejnou vahou. Patří sem tyto následující komponenty, které se dále takto člení: právní stát, vládní restrikce, obchodní svobody a otevřenost trhu (Gwartney, Lawson, 2014).

Pro potřeby této práce jsou využívány údaje z Indexu ekonomické svobody, který vydává Heritage Foundation. Je to zejména pro aktuálnost jeho výsledků, protože hodnocení probíhá v reálném čase. Tato vlastnost je využívána hlavně investory, kteří potřebují nejaktuálnější data. Fraser institut používá ke zpracování svého indexu velmi validní a prověřená data od zdrojů jako je Světová banka či Mezinárodní měnový fond. Zpracování těchto dat je však velmi časově náročné a dochází zde k prodlevě, což je zásadní nevýhoda. V následující kapitole je podrobněji popsána struktura tohoto indexu.

2.2.2 Struktura a konstrukce ukazatele

Základní složkou tohoto alternativního indexu je deset oblastí, se kterými se počítá se stejnou vahou. Tyto oblasti či složky se bodují na stupnici od 0 do 100 bodů, kde 0 vyjadřuje nepříznivou situaci pro ekonomickou svobodu. Naopak bodové hodnocení 100 značí výborné výsledky a pozitivní rozvoj v této oblasti ekonomické svobody. Jak již bylo zmíněno, závěry tohoto zkoumání jsou tedy publikovány jako výroční zpráva *Index of Economic Freedom* (Gwartney, Lawson, 2014). Struktura indexu je tedy členěna na deset oblastí, které se dále shlukují do skupin dle témat.

Právní stát

Vlastnická práva - Jedná se o oblast, která měří míru ochrany soukromého vlastnictví za pomoci státního aparátu, hodnotí, jaká je možnost vyvlastnění soukromého majetku či klasifikuje nezávislost soudnictví. Dále se také věnuje problematice korupce v soudním systému, či jaká jsou práva jednotlivce domáhat se smluvních závazků a jejich dodržení.

Korupce - Problém, který jistě narušuje ekonomickou svobodu a potýká se s ním převážná většina zemí evropského regionu i celého světa. Tato oblast je hodnocena zejména podle organizace Transparency International a jejich Indexu vnímání korupce (CPI), který hodnotí míru korupce v jednotlivých zemích (The Heritage Foundation, 2015).

Vládní restrikce

Fiskální práva – Tato oblast se zabývá mírou zdanění subjektů v ekonomice země ze strany států. Zaobírá se přímým daňovým břemenem, které se vztahuje na fyzické a právnické osoby a řeší také výši daňových příjmů, připadajících relativně k velikosti HDP vybraného státu.

Výdaje vlády – Zde se jedná o oblast, která se zabývá stupněm vládních výdajů s ohledem na hrubý domácí produkt. Zajímá se o vládní výdaje zahrnující spotřebu a také vládní transfery (Gola, 2012).

Problematika obchodní svobody

Obchodní svoboda – V této oblasti se řeší, jaká je míra svobody při zahájení, provozování či ukončení činnosti podnikání. Součástí je také ukazatel účinnosti regulace vlády.

Pracovní svoboda – Oblast pracovní svobody se zabývá problematikou trhu práce a právním rámcem. Hodnotí se zde oblast dodržování předpisů o minimálních mzdách, schopnost propouštět a najímat pracovní síly. Dále také problematika spravedlivých požadavků na odstupné ze zaměstnání, aj.

Měnová svoboda – Poslední oblastí tématu obchodní svobody je měnová svoboda. V této oblasti se řeší problematika cenové stability a stanovení cen. Jedná se tedy především o otázku inflace a restrikcí při určování ceny (cenové prahy či cenové stropy) (The Heritage Foundation, 2015).

Otevřenost trhů

Svoboda obchodu – Zde se řeší míra netarifních i tarifních obchodních bariér, které ovlivňují export a import.

Investiční svoboda – V této oblasti je hodnocen stav země, kde ideální situace je taková, že stát žádným způsobem neomezuje investiční toky kapitálu a firmy i jednotlivci by mohli přesovat své zdroje bez omezení či restrikcí.

Finanční svoboda – Oblast týkající se bankovní činnosti, míry nezávislosti na vládě a množství vládní zásahu ve finanční sféře (Urič-Gazda, 2002).

2.2.3 Kritický pohled na Index ekonomické svobody

Již od vzniku tohoto indexu čelí autoři silné kritice zpochybňující smysl samotného indexu. Kritici indexu se zaměřují zejména na hodnověrnost dat, kdy Spojené státy a EU poskytují informace, které jsou transparentní a věrohodné. Země Afriky či méně rozvinuté země Asie však tak jednoznačná data neposkytují. Dalším problémem je také věrohodnost

dat zemí, které jsou více uzavřené, jedná se zejména o nedemokratické režimy jako je Kuba či Čína (Veselka, 2014).

Další zjištěnou slabinou je to, že index ekonomické svobody je každý rok sestavován velice subjektivně. Hodnocení zemí je často nejasné a autoři jsou nuceni dělat četná subjektivní rozhodnutí. Mnoho autorů tento přístup připodobňuje k pojmu „*beauty contest*“ kde hodnocení se odráží na subjektivní názory a to není vhodné pro seriózní výzkum. Dále je také zajímavé se pozastavit nad umístěním v žebříčku některých zemí. Stát Singapur se v roce 2015 umístil na druhém místě s počtem bodů 89,4 z celkových 100. Jedná se o zajímavý výsledek, přihlédneme-li k faktu, že v Singapuru nemůže fyzická osoba vlastnit nemovitost. Ta se pronajímá na 100 let. Dalším příkladem je osmnáctý nejsvobodnější stát Bahrajn (73,4 b.). Tento stát lze charakterizovat finanční stabilitou a liberálními finančními trhy. Na druhou stranu je to však také tzv. ekonomika dominující vlády. Ve skutečnosti více než 45 % všech spotřebních výdajů je určeno pro vládní účely než pro osobní spotřebu svých občanů. Je to větší podíl než například ve Švédsku, Rusku či kterékoliv zemi bývalého sovětského bloku. Bahrajn používá centrální plánování a je to sociální stát, který využívá velkých příjmů z ropy (Kuttner, 1998).

Tato kapitola nemá za cíl naprosto vyvrátit reprezentativnost tohoto indexu, snaží se nalézt pouze nedořešené slabiny, které je nutno řešit. V případě Singapuru či Bahrajnu jsou všechna měření provedena správně a dle metodiky indexu ekonomické svobody je pořadí správné. Nabízí se zde však otázka, zdali nechybí ve struktuře indexu nějaká oblast, která by tyto nepřesnosti vyrovnala.

2.2.4 Komparace s tradičními a dalšími ukazateli

Index ekonomické svobody je opět tedy vícerozměrný ukazatel ekonomické úrovně. Spíše než s tradičními ukazateli je zajímavé ho porovnat s předchozím HDI. Index ekonomické svobody je samozřejmě také vícerozměrný, zaobírá se však užším spektrem oblastí, které zkoumá. Neřeší dimenzi sociální či environmentální, zkoumá pouze dimenzi ekonomickou, kde zohledňuje ekonomickou svobodu.

Dalším zajímavým rozdílem je samotná struktura. Struktura indexu HDI je členěna na 3 dílčí indexy z různých dimenzí. Struktura indexu ekonomické svobody je členěna na 4 témata dále pak na 10 oblastí a to pouze z jedné dimenze. Zásadním rozdílem je tedy, že HDI je více obecný dávající nám komplexní informace o dané zemi, index ekonomické svobody je vícerozměrný, ale pouze ekonomicky zaměřený.

2.3 Global Competitiveness Index (GCI) – Globální index konkurenceschopnosti

Globální index konkurenceschopnosti je další z řady alternativních ekonomických ukazatelů. Jako i předchozí popisované ukazatelé je i tento každoročně publikován v reportu obsahujícím žebříčky zemí, analýzy, statistická šetření a další zajímavosti z této oblasti. Report se nazývá Zpráva o globální konkurenceschopnosti a vydává ho *World Economic Forum (WEF)*.

2.3.1 Charakteristika Globálního indexu konkurenceschopnosti

Samotný index nevychází pouze z kvantifikovatelných dat z oblasti ekonomiky, zaměřuje se také na širokou oblast sociálních ukazatelů zaobírající se například podnikatelským prostředím, důvěrou ve finanční trhy či kvalitou institucí. Index porovnává 144 zemí na základě tvrdých i měkkých dat (Balcarová, Beneš, 2006).

Ještě v nedávné minulosti byl index globální konkurenceschopnosti rozdělený na dva dílčí indexy, které se nazývaly index růstu konkurenceschopnosti (GCI) a index současné konkurenceschopnosti (CCI). GCI hodnotil potencionální schopnost země pro konkurenceschopnost a druhý CCI sloužil pro hodnocení současného stavu ekonomiky a její výkonnosti. Bylo zde však několik krtických názorů, které si všimly minimálního rozdílu mezi těmito subindexy. WEF se tedy rozhodl oba sloučit do jednoho indexu globální konkurenceschopnosti GCI (Porter, Schwab, 2008). Pro potřeby této kapitoly je také důležité definovat pojem konkurenceschopnost. Zpráva Global Competitiveness Report definuje konkurenceschopnost jako „*soubor politik a institucí, které determinují úroveň produktivity v dané zemi. Úmyslem všech zemí je zajistit takové ideální prostředí, kde by*

firmy i samotní zaměstnanci mohli zvyšovat svojí produktivitu.“ (Beneš, 2006).

Další definici stanovila OECD. Ta definuje konkurenceschopnost jako dovednost firem, regionů, národů či nadnárodních celků vytvářet vysokou úroveň výnosů z výrobních faktorů a jejich poměrně široké udržitelné využití za současného působení mezinárodní konkurence (Durand, Simon, 1992).

2.3.2 Struktura a konstrukce ukazatele

Globální index konkurenceschopnosti je rozčleněn na 12 částí, které se nazývají pilíře konkurenceschopnosti. Tyto pilíře považuje WEF za nejdůležitější činitele pro růst produktivity zemí. Při hodnocení daných dvanácti pilířů jsou používána tvrdá i měkká data. Měkká data jsou použita v podobě dotazníkového průzkumu. Ten je sestaven z předem sestavených tvrzení, které dotazovaní hodnotí známkou od 1 do 7 dle stupně jejich souhlasu či nesouhlasu. Pro představu v roce 2008 bylo dotázáno přes 12 000 respondentů ze všech hodnocených zemí. Tito respondenti byli většinou top manažeři ze zkoumaných oblastí. Pilíře obsažené v GCI jsou následující:

1. **Instituce** – Zde se řeší otázky právního rámce (ochrana vlastnictví), vládní efektivity v oblastech regulace či byrokracie, dále také hodnocení firemního institucionálního prostředí či transparentnost při zadávání veřejných zakázek.
2. **Infrastruktura** – Hodnocení stavu a rozvoje telekomunikačních, dopravních a energetických infrastruktur.
3. **Makroekonomická stabilita** – Stabilita týkající se míry inflace, zaměstnanosti či tempa růstu HDP.
4. **Zdraví a základní vzdělání** – Hodnocení oblasti zdraví a vzdělání se zaměřením na potřebu investice do těchto sektorů.
5. **Vyšší vzdělání** – Hodnocení úrovně sekundárního a terciárního vzdělávání. Lze sem zařadit i vzdělávání pracovníků.
6. **Efektivnost fungování trhu zboží a služeb** – Pilíř řešící problematiku státní intervence a dalších otázek z oblasti trhu zboží a služeb.

7. **Efektivnost trhu práce** – Problematika trhu práce, index se zaměřuje zejména na efektivitu trhu.
8. **Efektivnost finančních trhů** – Pilíř hodnotící efektivnost bankovního sektoru, obchodu s cennými papíry a deriváty a jejich regulaci.
9. **Technologická připravenost** – Oblast, která zkoumá, jak je daná země otevřená novým technologiím, zejména komunikačního a informačního rázu.
10. **Velikost trhu** – Hodnocení konkurenceschopnosti na základě velikosti trhu daných zemí.
11. **Sofistikovanost podnikání** – Pilíř řešící problematiku zejména vyspělosti podnikatelského prostředí v dané zemi.
12. **Inovace** – Hodnocení přístupu k inovacím, jejich vývoj a aplikace.

Po hodnocení těmito dvanácti pilíři jsou jednotlivé země rozděleny do tří skupin dle rozvoje. První skupina se nazývá faktorově řízené stádium rozvoje zemí. Zde jsou ty státy, které lze charakterizovat zejména faktorovým vybavením, nižšími mzdami. Hlavní determinanty pro tyto země představují první čtyři pilíře. Druhá skupina zemí je ve stádiu taženém efektivností. Mzdy jsou vyšší a země se více zaměřuje na produktivitu a kvalitu. Pro tyto země jsou důležité pilíře 5 – 10. Nejvíce rozvinuté země tažené inovačně mají charakteristicky vysokou životní úroveň a vysoké mzdy. Jejich konkurenční výhoda tkví ve vysoké inovativnosti a sofistikovaných výrobních postupech (Porter, Schwab, 2008).

2.3.3 Kritický pohled na globální index konkurenceschopnosti

Kritických názorů odborníků na sestavování tohoto indexu je opět velké množství. Index je založen na statistických (tvrdých) datech a také na datech založených na odpovědích respondentů pomocí dotazníkového šetření (sběr měkkých dat). Hodnocení respondentů probíhá formou výběru ze škály 1 – 6, kde nejvyšší číslo znamenalo nejvyšší vyjádření konkurenceschopnosti v určité oblasti pro daného respondenta (Nečadová, Soukup, 2013).

Identifikovaná nesrovnalost 1: Měkká data umožňují hodnotit těžko měřitelné oblasti jako je životní prostředí či kvalita života. Nevýhodu měkkých dat zde však spatřujeme v silné subjektivitě respondentů. Vezmeme-li si teoretickou situaci, že kvalita života bude v zemi A a v zemi B naprosto totožná, jakými mechanismy zaručíme, že respondent ze

země A bude odpovídat stejným hodnocením jako respondent ze země B. Je samozřejmé, že při vyšší počtu respondentů, se výsledky zprůměrují, avšak faktory které ovlivňují respondenty ze země A a ze země B mohou tyto výsledky ovlivnit.

Identifikovaná nesrovnalost 2: Za druhou identifikovanou nesrovnalost považujeme diferenciaci znalostí respondentů. Respondent je většinou odborníkem v jedné oblasti a znalosti dalších oblastí neovládá v dostatečné šíři a hloubce pro odborné posouzení sledovaného indexu.

Identifikovaná nesrovnalost 3: Za třetí nesrovnalost lze považovat samotné slučování měkkých a tvrdých dat do jednoho celku. Je to podobný problém jako u HDI, kde takové slučování mnozí kritici přirovnávají k velmi lidovému jazykovému spojení sčítání „jablek a hrušek“.

2.3.4 Komparace s jinými ukazateli

Na komparaci tohoto ukazatele s jinými indikátory ekonomické a životní úrovně budeme tentokrát nahlížet generalizovaněji. Je velice zajímavé sledovat strukturu těchto všech vybraných ukazatelů a porovnávat ji. Například otázka HDP či HNP je obsažena ve všech ukazatelích. Vždy je však transformována do takové podoby, aby souvisela s tématem daného indexu. Pro přiblížení je zde následující tabulka č. 3, kde si lze povšimnout, že každý indikátor využije tato tvrdá data ve svém výpočtu. Je tedy zajímavé, že GCI je multidimensionální ukazatel a mnoho prvků má společných s jinými ukazateli. Tabulka nám tedy ukazuje, že HDP (HNP) je obsaženo jak v popisovaném GCI, tak i v dalších ukazatelích ekonomické a životní úrovně. Vždy však trochu z jiného úhlu.

Tabulka č. 3: Souvislost HDP, HNP ve vybraných indikátorech

Indikátor Část indikátoru obsahující tematiku HDP, HNP

HDI	<i>Dimenze životní úroveň – ukazatel HNP/obyvatele</i>
IEF	<i>Výdaje vlády – oblast, která se zabývá stupněm vládních výdajů s ohledem na HDP.</i>
GCI	<i>Makroekonomická stabilita – stabilita týkající se míry inflace, zaměstnanosti či tempa růstu HDP.</i>

Zdroj: vlastní zpracování

2.4 Worldwide Governance Indicators (WGIs) – Světový ukazatel kvality správy

V této práci poslední definovaný vybraný alternativní ukazatel ekonomické a životní úrovně zemí je *Worldwide Governance Indicators (WGIs)*. Tvůrcem tohoto ukazatele je Světová banka a je definovaný jako komplexní ukazatel 215 zemí, který se zabývá především dimenzí vlády, její efektivitou, a úrovní správy jednotlivých zemí. Pro pochopení indexu je důležité definovat pojem správa. Kaufmann (2004) formuluje tento pojem jako souhrn institucí a tradic, díky nimž je zajištěna státní moc. V průběhu procesu státní správy je státní správa vybírána, nahrazována či kontrolována. Dále zajišťuje efektivní formulaci a realizaci zdravé politiky, a fungující ekonomickou a společenskou interakci mezi správou, obyvateli a státními orgány.

2.4.1 Charakteristika Worldwide Governance Indicators

Ukazatel se zabývá 6 dimenzemi, jsou to:

- úroveň demokracie
- výkonnost vlády
- politická stabilita a absence násilí

- regulační kvalita
- právní řád
- kontrola korupce

Ukazatel používá a shromažďuje informace 32 zdrojů, které obsahují postřehy, názory a postoje o kvalitě správy země. Tyto informace poskytuje velký počet odborníků a samotných firem pomocí dotazování. Data jsou dále shromažďována z průzkumů mezinárodních organizací, nevládních institucí či vybraných institutů. Mezi nejvýznamnější zdroje dat lze řadit Afrobarometer, Report globální konkurenceschopnosti či Gallup World Poll, které analyzují domácnosti a firmy. Dalšími zdroji informací jsou Economist Intelligence Unit, Global Insight, které poskytují komerční obchodní informace. Oblast neziskového sektoru získává celkem 11 zdrojů dat, z nichž nejvýznamnější jsou Global Integrity, Reporters Without Borders či Freedom House (World bank group, 2014).

2.4.2 Struktura a konstrukce ukazatele

Ukazatel, jak již bylo zmíněno, se zabývá úrovní demokracie, právním řádem a kontrolou korupce, absencí násilí, výkonností vlády, politickou stabilitou a regulační kvalitou. Dimenze právní řád a kontrola korupce se zabývá mírou důvěry občanů k orgánům státní správy, jakou mají moc zajistit kontrolu a dodržování pravidel dané společnosti (majetková práva, výkonnost policie a soudnictví, aj. Dimenze politické stability se snaží zachytit pevnost politické situace v zemi. Zachycuje, jaká je pravděpodobnost svržení či odvolání vlád zemí pomocí ústavních či násilných prostředků. Dále se zde řeší násilí a terorismus motivované politikou. Dimenze uroveň demokracie posuzuje dle základních vlastností demokratického státu občanskou svobodu, politická práva, či svobodu médií. Dimenze výkonnost vlády nám říká, jak lze vnímat kvalitu veřejných či státních statků, úroveň politických nátlaků, či důvěryhodnost státních závazků. Těchto 6 dimenzí vládnutí je založeno na třech elementárních premisách. První z nich je, že chyby při měření jednotlivých ukazatelů kvality správy nejsou závislé na jiných ukazatelích při sestavování indikátoru. Druhá premisa je předpoklad lineárního vztahu mezi zohledňovanými a nezohledňovanými hodnotami správy. Poslední třetí premisa je, že nezohledňované hodnoty, které jdou napříč jednotlivými zeměmi, jsou normálně rozděleny. Při závěrečném sestavování ukazatele je každý ze šesti dílčích ukazatelů hodnocen v rozmezí - 2,5 až 2,5.

2.4.3 Kritický pohled na WGIs a komparace s jinými ukazateli

Odborná literatura neříká mnoho o nedostacích tohoto ukazatele, kritický pohled na tohoto ukazatele je však obdobný jako u jiných alternativních ukazatelů. Mezi největší nedostatky alternativních ukazatelů patří náročnost sběru dat. Vezmeme-li v potaz, že WGIs používá pro sestavení ukazatele 32 zdrojů, náročnost na sběr dat je výrazná. Druhým nedostatkem je nemožnost zajištění stejného spravedlivého hodnocení ve všech hodnocených zemích způsobené různými metodikami hodnocení či subjektivní klasifikací. Dalším nedostatkem, který se nezabývá samotnou strukturou, je malé povědomí o ukazateli mezi širokou veřejností, oproti např. HDI. Komparaci tohoto ukazatele je zajímavé provést obecněji s vybranými již zmíněnými alternativními ukazateli. Je zajímavé, že ani jeden z předchozích třech alternativních ukazatelů nehodnotí míru násilí v dané společnosti, či riziko terorismu. V současné době velice diskutované téma hrozby zvyšujícího se násilí v zemi či hrozba teroristických útoků by měly být zahrnuty v multidimensionálních ukazatelích. Dalším tématem související s ekonomickou a životní úrovní zemí je aktuální problém migrace. Tento jev není také zaznamenán v těchto ukazatelích a určitě by mohl být obsažen v samotném WGIs.

3. Zhodnocení ekonomické a životní úrovně ČR v rámci evropského regionu

Tato kapitola se zabývá zhodnocením ČR v rámci evropského regionu za pomoci vybraných ukazatelů ekonomické a životní úrovně. Jak již bylo v předchozí kapitole vymezeno, jedná se o ukazatele HDI, WGIs, GCI, IEF. Hlavním cílem této kapitoly je zjistit pozici ČR v rámci evropského regionu v analyzovaných oblastech za vybrané období 2015 - 2016. Sjednotit časového období do jednoho nelze, protože každý ukazatel vydává žebříčky hodnocení za jiné časové období. Některé ukazatelé jsou hodnoceny v rámci jednoho roku, jiný ukazatel jako je například WGIs je hodnocen za období 2015 - 2016. Časově sjednotit výsledky bylo tudíž nemožné. Data byla získána z reportů organizací vydávajících ukazatelé HDI, GCI a IEF za rok 2016. Data z ukazatele WGIs byly použity za období 2015-2016. V této práci se však analyzovaný vzorek zemí hodnotí vždy v rámci daného ukazatele zvlášť, časové rozdíly výsledky tedy ovlivňují minimálně.

3.1 Determinace zemí analyzovaného vzorku

Pro tuto práci je potřeba determinovat země, které budeme zahrnovat do analyzovaného vzorku. Určení zkoumaného vzorku je v tomto případě obtížnější zejména kvůli nejasné hranici mezi kontinenty Evropy a Asie. Evropa je historicky určena jako světadíl ne z geografického hlediska, ale spíše z historických, politických a kulturních příčin. Klasická teorie určení hranic ("Strahlenbergova" hranice) mezi těmito dvěma kontinenty říká, že zjevná geografická hranice je pohoří Ural, konkrétně jeho východní strana (hlavní hřeben pohoří patří stále do evropského regionu. Další průběh hranice je podél řeky Emby do Kaspického moře (Steiner, 2006). Jsou zde další zajímavé a alternativní názory odborníků. Jeden z nich říká, že hranice kontinentů by neměla vést po východním úpatí pohoří, ale měla by se posunout na hlavní hřeben. Tento posun by však znamenal změnu nejvyšší hory Evropy Mont Blanc na horu Elbrus. Jedna z nejextrémnějších teorií říká, že hranice by měla vést až na severní hranici Íránu a Turecka. V tomto případě by se staly Arménie, celé území Gruzie a Ázerbajdžánu evropskými zeměmi (Kráľ, 1999). Pro účely determinace zkoumaného vzorku této práce však budeme používat klasickou teorii určení hranic mezi Evropou a Asií.

V literatuře se také běžně nepotkáme s pojmem evropský region. Je tedy potřeba exaktně vymežit, které země spadají do zkoumaného vzorku na základě následujících předpokladů. Tyto předpoklady byly sestaveny pro účely této práce.

Determinace zemí analyzovaného vzorku:

1. použita Strahlenbergova teorie určení hranic kontinentů
2. země patří do zkoumaného vzorku, leží-li její převážná část území na evropském kontinentu dle Strahlenbergovy teorie určení hranic
3. ostrovní státy, které zasahují na území jiného kontinentu, se určí dle historických, kulturních či politických zvyklostí
4. do zkoumaného vzorku nepatří částečně uznané státy či státy s omezeným mezinárodním uznáním
5. do zkoumaného vzorku se dále neřadí městské státy (Vatikán, San Marino, Monako)

V případě první podmínky byla vybrána Strahlenbergova teorie určení hranic mezi Evropou a Asií. Tato teorie je nejvíce uznávaná a také nejvíce vyučována ve školních zařízeních. V případě nevymezení této podmínky by do zkoumaného vzorku mohly patřit geograficky sporné země jako je Azerbajdžán, Gruzie, či Arménie. Pro potřeby této práce však tyto země nebudeme zahrnovat do evropského regionu právě z důvodu zohlednění Strahlenbergovy teorie.

Druhá podmínka říká, že převážná část území země musí ležet na území Evropy. Tato podmínka se vztahuje na země jako je Turecko či Rusko. Obě dvě země nejsou zahrnuty do zkoumaného vzorku. Turecko leží dle Strahlenbergovy hranice z 95 % na území Asie, zbylých 5 % zabírá evropská část. Tento stejný problém se týká Ruska, proto obě tyto země nezahrneme do zkoumaného vzorku.

Podmínka č. 3 nám říká, že ostrovní státy, které zasahují na území jiného kontinentu, lze určit dle historických, kulturních či politických zvyklostí. Jedná se o státy Maltská a Kyperská republika. Obě tyto země jsou velice vzdáleny evropské pevnině, patří však do evropského regionu díky svým historickým a politickým tradicím. Důkazem je zejména

členství v Evropské Unii. Maltskou a Kyperskou republiku tedy zahrneme do zkoumaného vzorku.

Podmínka č. 4 vylučuje země, které jsou částečně uznané či s omezeným mezinárodním uznáním. Jedná se zejména o země Severní Kypr, Abcházie či Jižní Osetie. Všechny tyto oblasti vyhlásily nezávislost, ale nedosáhly mezinárodního uznání.

Poslední 5. podmínka vylučuje městské státy ze zkoumaného vzorku. Je to především proto, že ukazatelé ekonomické a životní úrovně s nimi nepracují. Spadají však do území evropského regionu.

Tabulka. č. 4: Vybrané země dle stanovených předpokladů a jejich členství

Název státu	Členství EU	Členství Rady Evropy	Členství OSN	Název státu	Členství EU	Členství Rady Evropy	Členství OSN
Albánie	NE	ANO	ANO	Maďarsko	ANO	ANO	ANO
Andora	NE	ANO	ANO	Makedonie	NE	ANO	ANO
Belgie	ANO	ANO	ANO	Malta	ANO	ANO	ANO
Bělorusko	NE	NE	ANO	Moldavsko	NE	ANO	ANO
Bosna a Hercegovina	NE	ANO	ANO	Německo	ANO	ANO	ANO
Bulharsko	ANO	ANO	ANO	Nizozemsko	ANO	ANO	ANO
Černá Hora	NE	ANO	ANO	Norsko	NE	ANO	ANO
Česká rep.	ANO	ANO	ANO	Polsko	ANO	ANO	ANO
Dánsko	ANO	ANO	ANO	Portugalsko	ANO	ANO	ANO
Estonsko	ANO	ANO	ANO	Rakousko	ANO	ANO	ANO
Finsko	ANO	ANO	ANO	Rumunsko	ANO	ANO	ANO
Francie	ANO	ANO	ANO	Řecko	ANO	ANO	ANO
Chorvatsko	ANO	ANO	ANO	Slovensko	ANO	ANO	ANO
Irsko	ANO	ANO	ANO	Slovinsko	ANO	ANO	ANO
Island	NE	ANO	ANO	Spojené království	ANO	ANO	ANO
Itálie	ANO	ANO	ANO	Srbsko	NE	ANO	ANO
Kypr	ANO	ANO	ANO	Španělsko	ANO	ANO	ANO
Lichtenštejnsko	NE	ANO	ANO	Švédsko	ANO	ANO	ANO
Litva	ANO	ANO	ANO	Švýcarsko	NE	ANO	ANO
Lotyšsko	ANO	ANO	ANO	Ukrajina	NE	ANO	ANO
Lucembursko	ANO	ANO	ANO				

Zdroj: vlastní zpracování

3.2 Primární makroekonomická analýza ČR za pomoci vybraných alternativních ukazatelů ekonomické a životní úrovně

Analyzovaný vzorek zemí evropského regionu obsahuje 41 evropských států a analýza bude probíhat na základě popisné statistiky a statistiky pořadí. Po vyhodnocení budou jednotlivé oblasti ekonomické a životní úrovně rozděleny pomocí škálování na základě percentilového hodnocení. Následující tabulka č. 5 znázorňuje vyhodnocení úrovně analyzovaných oblastí.

Tabulka č. 5: Hodnocení úrovně vybraných oblastí

Rozmezí škálování ($Q_{K/100}$)	Hodnocení
75 – 100	velmi vysoká úroveň
50 – 74	vysoká úroveň
25 – 49	nízká úroveň
0 – 24	velmi nízká úroveň

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.1 Human Development index (HDI)

Následující grafická vizualizace znázorňuje oblastí nízké úrovně vyspělosti, při hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci HDI.

ČR patří mezi rozvinuté státy světa, HDI je tomu důkazem. V žebříčku hodnocení zemí dle HDI na světové úrovni se umístila na 28. místě v roce 2016 dle škálování UNDP. V rámci vymezeného evropského regionu se ČR umístila na 19. místě. Je zajímavé se ohlédnout zpět do celosvětového hodnocení a pozastavit se nad tím, které země jsou na tom lépe než ČR, ale nebyly zařazeny do analyzovaného vzorku. Týká se to 7 zemí (Austrálie, USA, Nový Zéland, Singapur, Hongkong, Jižní Korea a Japonsko). Můžeme si povšimnout, že to jsou velice významné a vlivné světové ekonomiky. Většina z nich patří podle teorie jádro -

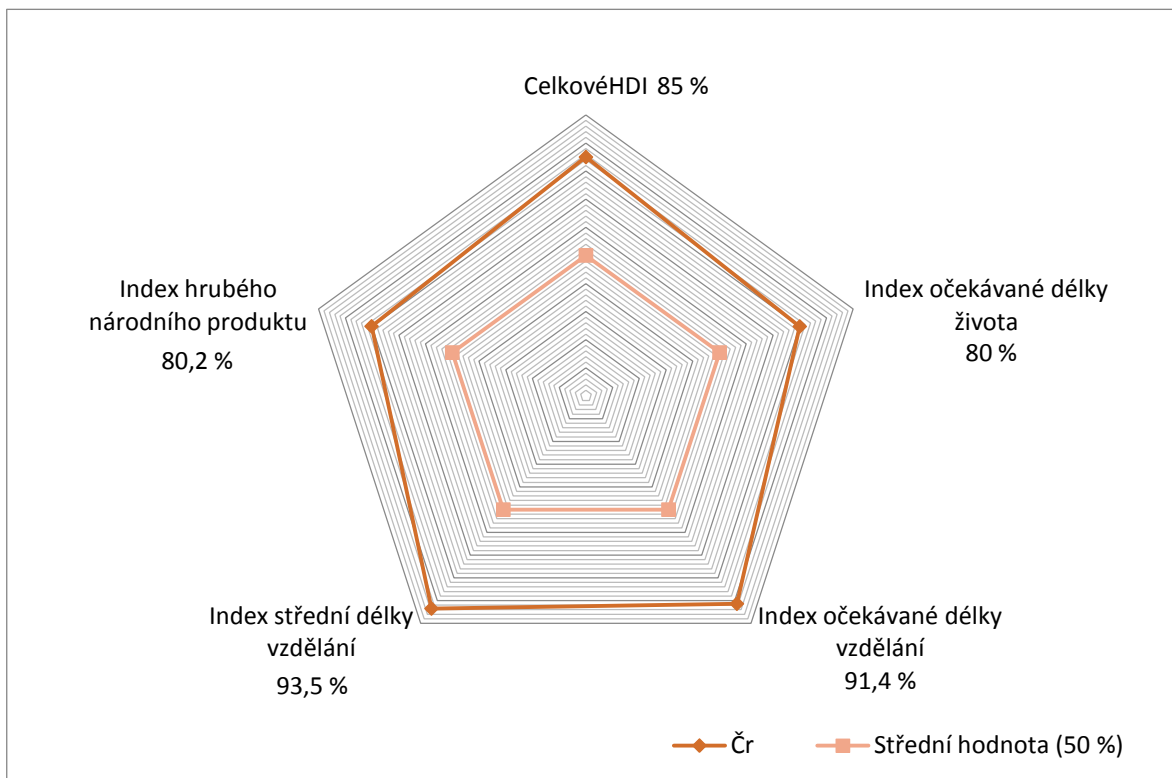
periferie² do ekonomického světového jádra. Žádná z dalších světových zemí (mimo ekonomické jádro) ČR nepředstihla, což je velmi zajímavý poznatek.

Střední hodnota (med (x)) zkoumaného vzorku dle celkového HDI je 0,861, hodnota HDI ČR je 0,870. Je tedy patrné, že v rámci evropského regionu je ČR nadprůměrně hodnocena. Percentilové hodnocení je toho důkazem, střední hodnota zkoumaného vzorku dle percentilového hodnocení je 50 %, hodnocení ČR je 55 %. Tedy 55 % zemí se hůře umístilo a 45 % zemí evropského regionu je na tom lépe než ČR. Je také zajímavé zhodnotit výsledky celkového HDI i dílčích indexů ČR na světové úrovni a poté na úrovni evropského regionu. Na následujících grafech č. 4 a 5 lze jasně vidět rozdílné závěry hodnocení. Výsledky jsou uváděny na základě výpočtu v programu MS Excel za pomoci funkce pořadové statistiky v percentilech, kde 50 % je střední hodnota analyzovaného vzorku a hodnoty větší jak 50 % značí nadprůměrnou úroveň dané oblasti. Hodnoty pod 50 % značí, že oblast zkoumání je pod střední hodnotou (med (x)) analyzovaného vzorku.

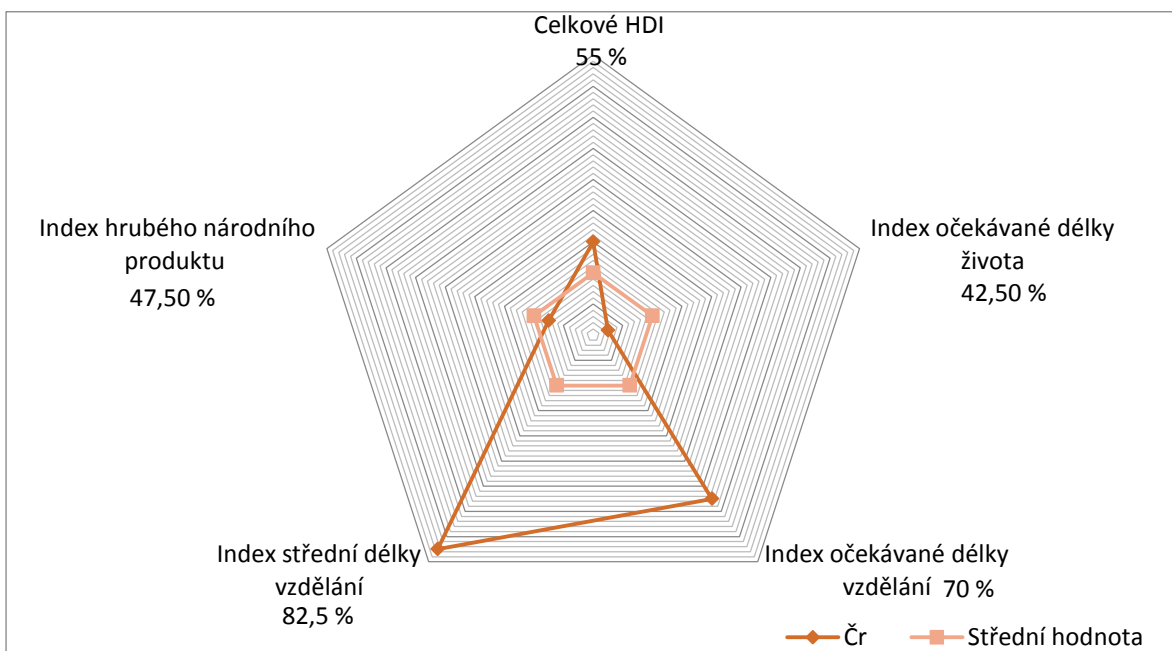
Obrázek č. 4 níže znázorňuje percentilové hodnocení ČR v rámci zemí celého světa. Je z něho patrné, že ČR je na velice vysoké úrovni lidského rozvoje, žádný ze čtyř dílčích indexů neklesl pod střední hodnotu. Hodnoty jsou dokonce vyšší než 80 % a pětiúhelník paprskovitého grafu je téměř rovnostranný. V rámci zemí světa je ČR v celkovém HDI i dílčích indexech vysoce nadprůměrná. Převědeme-li výsledky hodnocení na úroveň evropského regionu, výsledky jsou o poznání rozdílnější. Z obrázku č. 5 lze vidět, že všechny výsledné hodnoty se snížily a hodnoty indexu očekávané délky života (42,5 %) a indexu hrubého národního produktu (47,5 %) jsou dokonce pod střední hodnotou a v rámci jednotlivých subindexů jsou výrazné rozdíly. V kritériu střední délky vzdělání je ČR na velmi vysoké úrovni, naopak indexy HNP a index očekávané délky života jsou na nízké úrovni v rámci evropského regionu. Tyto dvě oblasti budou dále rozebírány v kapitole 5 Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně, jejich příčiny a nástin možných řešení.

---

² Teorie jádro – periferie Autorem tohoto přístupu je John Friedmann. Definuje pojmy jádro-periferie, kde jádro je reprezentováno vysokou mírou autonomie, schopností vytvářet inovace, dochází zde k hlavním změnám vývoje a reaguje na ně periferie. Oblast periferie nezachycuje žádné změny a nereaguje na další podněty; stojí mimo od hlavních center zájmu.

Obrázek č. 4: Hodnocení ČR v rámci zemí celého světa za pomoci HDI v percentilech (2015)
Zdroj: HDR, 2016. Vlastní zpracování.

Obrázek č. 5: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci HDI v percentilech (2015)
Zdroj: HDR, 2016. Vlastní zpracování.

Toto hodnocení v rámci evropského regionu má vyšší vypovídací schopnost o ekonomické a životní úrovni v ČR než pomocí celosvětového šetření. Je to dáno zejména velkým počtem analyzovaných zemí, kde výsledky nejsou tak výrazně rozdílné v rámci dílčích indexů. Čím menší je vzorek (v našem případě evropský region), tím lépe lze identifikovat disparity ve vývoji a lze porovnat výsledky se zeměmi podobné ekonomické či politické situace. Také lze lépe ČR i jiné země evropského regionu porovnat na základě nově stanoveného pořadí. Určení percentilové hodnoty jednotlivým zemím nám také dává lepší informace o dané zemi.

Tabulka č 6.: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci HDI dle Human Development Report 2016

Země	HDI		Index očekávané délky života		Index očekávané délky vzdělání		Index střední délky vzdělání		Index hrubého národního produktu	
	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)
Albánie	0,733	2,50%	77,8	40,00%	11,8	0,00%	9,3	5,00%	9,943	7,50%
Andora	0,845	45,00%	81,3	75,00%	13,5	7,50%	9,6	10,00%	43,978	82,50%
Belgie	0,89	72,50%	80,8	60,00%	16,3	65,00%	11,3	47,50%	41,187	75,00%
Bělorusko	0,798	20,00%	71,3	2,50%	15,7	47,50%	12	72,50%	16,676	20,00%
Bosna a Hercegovina	0,733	2,50%	76,5	30,00%	13,6	10,00%	8,3	2,50%	9,638	5,00%
Bulharsko	0,782	15,00%	74,2	10,00%	14,4	20,00%	10,6	27,50%	15,596	17,50%
Černá Hora	0,802	22,50%	76,2	25,00%	15,2	37,50%	11,2	42,50%	14,558	15,00%
Česká rep.	0,87	55,00%	78,6	42,50%	16,4	70,00%	12,3	82,50%	26,66	47,50%
Dánsko	0,923	95,00%	80,2	47,50%	18,7	97,50%	12,7	92,50%	44,025	85,00%
Estonsko	0,861	50,00%	76,8	32,50%	16,5	75,00%	12,5	87,50%	25,214	40,00%
Finsko	0,883	65,00%	80,8	60,00%	17,1	82,50%	10,3	17,50%	38,695	67,50%
Francie	0,888	70,00%	82,2	87,50%	16	57,50%	11,1	40,00%	38,056	65,00%
Chorvatsko	0,818	25,00%	77,3	35,00%	14,8	27,50%	11	37,50%	19,409	25,00%
Irsko	0,916	87,50%	80,9	65,00%	18,6	95,00%	12,2	77,50%	39,568	72,50%
Island	0,899	77,50%	82,6	92,50%	19	100,00%	10,6	27,50%	35,182	62,50%
Itálie	0,873	57,50%	83,1	100,00%	16	57,50%	10,1	15,00%	33,03	60,00%
Kypr	0,85	47,50%	80,2	47,50%	14	15,00%	11,6	55,00%	28,633	55,00%
Lichtenštejnsko	0,908	85,00%	80	45,00%	15	30,00%	11,8	62,50%	79,851	100,00%
Litva	0,839	35,00%	73,3	7,50%	16,4	70,00%	12,4	85,00%	24,5	35,00%
Lotyšsko	0,819	27,50%	74,2	10,00%	15,2	37,50%	11,5	52,50%	22,281	27,50%

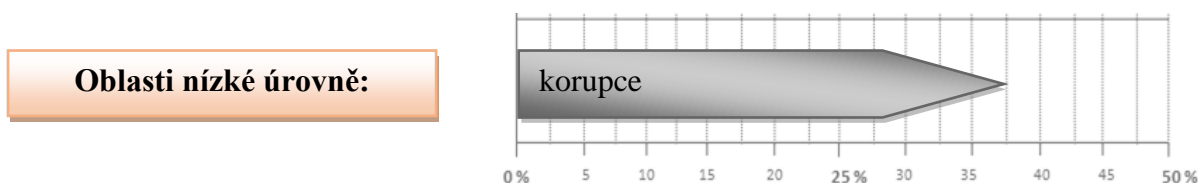

Lucembursko	0,892	75,00%	81,7	85,00%	13,9	12,50%	11,7	60,00%	58,711	95,00%
Maďarsko	0,828	30,00%	75,2	20,00%	15,4	42,50%	11,6	55,00%	22,916	30,00%
Makedonie	0,747	7,50%	75,4	22,50%	13,4	5,00%	9,3	5,00%	11,78	10,00%
Malta	0,839	35,00%	80,6	55,00%	14,4	20,00%	10,3	17,50%	27,93	52,50%
Moldavsko	0,693	0,00%	71,6	5,00%	11,9	2,50%	11,2	42,50%	5,223	0,00%
Německo	0,916	87,50%	80,9	65,00%	16,5	75,00%	13,1	97,50%	43,919	80,00%
Nizozemsko	0,922	92,50%	81,6	80,00%	17,9	92,50%	11,9	67,50%	45,435	87,50%
Norsko	0,944	100,00%	81,6	80,00%	17,5	87,50%	12,6	90,00%	64,992	97,50%
Polsko	0,843	40,00%	77,4	37,50%	15,5	45,00%	11,8	62,50%	23,177	32,50%
Portugalsko	0,83	32,50%	80,9	65,00%	16,3	65,00%	8,2	0,00%	25,757	42,50%
Rakousko	0,885	67,50%	81,4	77,50%	15,7	47,50%	10,8	32,50%	43,869	77,50%
Rumunsko	0,793	17,50%	74,7	15,00%	14,2	17,50%	10,8	32,50%	18,108	22,50%
Řecko	0,865	52,50%	80,9	65,00%	17,6	90,00%	10,3	17,50%	24,524	37,50%
Slovensko	0,844	42,50%	76,3	27,50%	15,1	32,50%	12,2	77,50%	25,845	45,00%
Slovinsko	0,88	62,50%	80,4	52,50%	16,8	80,00%	11,9	67,50%	27,852	50,00%
Spojené království	0,907	80,00%	80,7	57,50%	16,2	62,50%	13,1	97,50%	39,267	70,00%
Srbsko	0,771	12,50%	74,9	17,50%	14,4	20,00%	10,5	25,00%	12,19	12,50%
Španělsko	0,876	60,00%	82,6	92,50%	17,3	85,00%	9,6	10,00%	32,045	57,50%
Švédsko	0,907	80,00%	82,2	87,50%	15,8	52,50%	12,1	75,00%	45,636	90,00%
Švýcarsko	0,93	97,50%	83	97,50%	15,8	52,50%	12,8	95,00%	56,431	92,50%
Ukrajina	0,747	7,50%	71	0,00%	15,1	32,50%	11,3	47,50%	8,178	2,50%

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.2 Index ekonomické svobody (IEF)

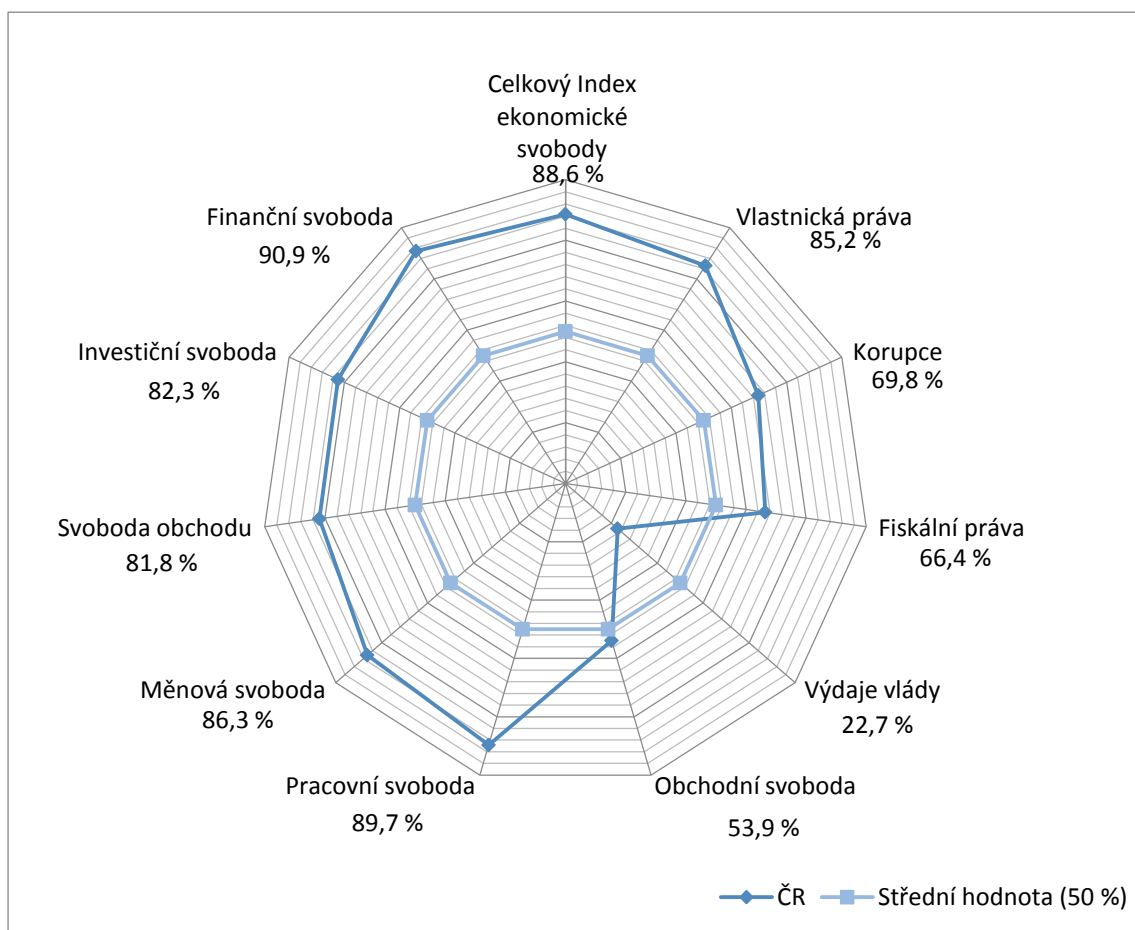
Následující grafická vizualizace znázorňuje oblastí nízké úrovně vyspělosti, při hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF.

Index ekonomické svobody je již publikován pro rok 2017. Pro zachování stejného časového období pro všechny indexy jsou však použity výsledky z roku 2016. Výsledný index je sestaven z 10 subindexů týkající se ekonomické svobody, kde naprosto svobodná země dosahuje bodového ohodnocení 100. ČR v rámci světové úrovně získala 73,2 bodů (v percentilech: 88,6 %, 21. místo). V rámci definovaného evropského regionu se ČR umístila na 11. místě (73,6 %). Heritage Foundation sestavuje žebříček pořadí i pro jednotlivé regiony, do jimi vybraného vzorku však patří i další země, jako je Gruzie, Turecko či Arménie, které jsme z našeho vzorku vyřadili. Přidaná hodnota této práce je však v porovnání ČR a její střední hodnoty v evropském regionu, v komparaci ČR s vybranými zeměmi v rámci jednotlivých subindexů a v definování problémových oblastí ekonomické svobody v ČR. V rámci světové úrovně, jak můžeme vidět na grafu č. 6, je ČR v celkovém indexu vysoce nadprůměrná, percentilové hodnocení je 88,6 % a v 9 subindexech z 10 je dobře hodnocena nad úrovní střední hodnoty a med_(x). Po sestavení žebříčku pro evropský region můžeme vidět rapidní rozdíl, který je patrný při porovnání grafu č. 6 a 7. Zde nejvýraznější rozdíl mezi světovým a evropským hodnocením je oblast korupce, která je výrazně pod střední hodnotou evropského regionu. Hodnocení ČR v rámci zemí světa je pomocí percentilového hodnocení 69,8 %, hodnocení v rámci zemí Evropy je však 36,8 %. Problematikou korupce se budeme podrobněji zabývat v kapitole č. 5.

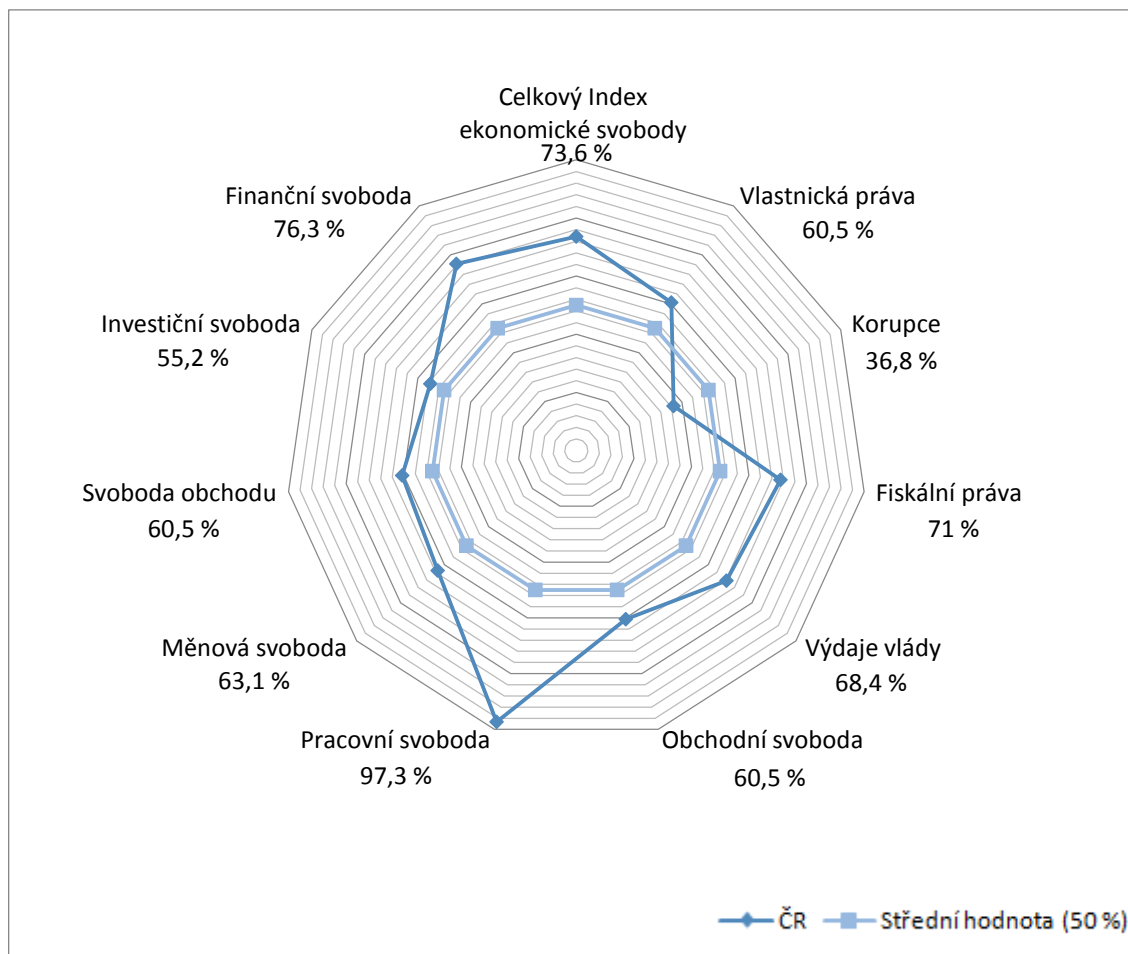
Velmi zajímavý výsledek je však v oblasti výdaje vlády, kde výsledek byl opačný. Dle světového hodnocení je výsledek pouhých 22,7 %. Dle evropského hodnocení však ČR je nad hranicí střední hodnoty. Ve většině případů jsou výsledky v rámci evropského regionu nižší (dle percentilového hodnocení) než v rámci zemí světa. V tomto případě je tomu naopak. Druhým takovýmto případem je oblast pracovní svobody. Výsledky však nejsou

tak rozdílné jako v případě oblasti výdajů vlády. Dle světového hodnocení je výsledek 89,7 %, v rámci evropského regionu je to však více (97,3 %) a řadí se společně s Dánskem, Rakouskem, Irskem a Běloruskem do zemí evropského regionu s největší pracovní svobodou. Na vizualizaci níže můžete vidět oblasti nízké úrovně a jejich percentilové hodnocení znázorněné graficky.

Obrázek. č. 6: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci Indexu ekon. svobody v percentilech (2016)

Zdroj: Heritage Foundation, 2016. Vlastní zpracování.

Obrázek. č. 7: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci Indexu ekonomické svobody v percentilech (2016)

Zdroj: Heritage Foundation, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka č. 7: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF za rok 2016 (1. část)

Země	IEF (2016)		Vlastnická práva		Korupce		Fiskální práva		Výdaje vlády	
	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)
Albánie	65,9	36,80%	35,0	10,50%	33,0	5,20%	87,8	86,80%	75,0	100,00%
Belgie	68,4	50,00%	80,0	63,10%	76,0	73,60%	44,2	2,60%	11,0	13,10%
Bělorusko	48,8	2,60%	20,0	0,00%	31,0	2,60%	88,6	89,40%	44,8	60,50%
Bosna a Hercegovina	58,6	10,50%	20,0	0,00%	39,0	10,50%	83,9	73,60%	33,1	31,50%
Bulharsko	65,9	34,20%	30,0	7,80%	43,0	18,40%	91,1	92,10%	60,4	86,80%
Černá Hora	64,9	26,30%	40,0	21,00%	42,0	15,70%	91,6	94,70%	39,8	42,10%
Česká republika	73,2	73,60%	75,0	60,50%	51,0	36,80%	82,5	71,00%	47,3	68,40%
Dánsko	75,3	89,40%	95,0	100,00%	92,0	100,00%	39,5	0,00%	2,3	7,80%
Estonsko	77,2	94,70%	90,0	68,40%	69,0	63,10%	81,9	68,40%	54,9	78,90%
Finsko	72,6	71,00%	90,0	68,40%	89,0	97,30%	66,5	42,10%	0,8	5,20%
Francie	62,3	23,60%	80,0	63,10%	69,0	63,10%	47,7	7,80%	2,5	10,50%
Chorvatsko	59,1	13,10%	35,0	10,50%	48,0	31,50%	70,8	44,70%	33,7	34,20%
Irsko	77,3	97,30%	90,0	68,40%	74,0	71,00%	73,6	52,60%	50,3	76,30%
Island	73,3	76,30%	90,0	68,40%	79,0	78,90%	73,3	50,00%	42,1	52,60%
Itálie	61,2	18,40%	50,0	31,50%	43,0	18,40%	55,8	18,40%	22,1	18,40%
Kypr	68,7	55,20%	70,0	50,00%	63,0	57,80%	76,1	57,80%	47,3	68,40%
Litva	75,2	86,80%	65,0	44,70%	58,0	47,30%	92,9	100,00%	63,8	89,40%
Lotyšsko	70,4	60,50%	50,0	31,50%	55,0	42,10%	84,8	78,90%	58,4	84,20%
Lucembursko	73,9	78,90%	90,0	68,40%	82,0	84,20%	61,1	28,90%	43,0	55,20%
Maďarsko	66,0	39,40%	45,0	28,90%	54,0	39,40%	78,7	63,10%	26,7	26,30%
Makedonie	67,5	47,30%	35,0	10,50%	45,0	28,90%	92,1	97,30%	69,6	97,30%
Malta	66,7	44,70%	70,0	50,00%	55,0	42,10%	63,9	34,20%	46,5	63,10%
Moldavsko	57,4	7,80%	40,0	21,00%	35,0	7,80%	85,4	81,50%	55,6	81,50%

Německo	74,4	81,50%	90,0	68,40%	79,0	78,90%	61,5	31,50%	41,3	47,30%
Nizozemsko	74,6	84,20%	90,0	68,40%	83,0	86,80%	52,7	13,10%	34,4	36,80%
Norsko	70,8	63,10%	90,0	68,40%	86,0	89,40%	53,2	15,70%	41,8	50,00%
Polsko	69,3	57,80%	65,0	44,70%	61,0	55,20%	75,5	55,20%	46,5	63,10%
Portugalsko	65,1	28,90%	70,0	50,00%	63,0	57,80%	60,5	26,30%	24,8	23,60%
Rakousko	71,7	65,70%	90,0	68,40%	72,0	68,40%	50,7	10,50%	22,4	21,00%
Rumunsko	65,6	31,50%	35,0	10,50%	43,0	18,40%	87,5	84,20%	65,6	92,10%
Řecko	53,2	5,20%	40,0	21,00%	43,0	18,40%	64,4	36,80%	0,0	0,00%
Slovensko	66,6	42,10%	50,0	31,50%	50,0	34,20%	80,1	65,70%	49,5	73,60%
Slovinsko	60,6	15,70%	60,0	42,10%	58,0	47,30%	58,6	23,60%	0,0	0,00%
Spojené království	76,4	92,10%	90,0	68,40%	78,0	76,30%	64,9	39,40%	39,0	39,40%
Srbsko	62,1	21,00%	50,0	31,50%	41,0	13,10%	84,3	76,30%	44,1	57,80%
Španělsko	68,5	52,60%	70,0	50,00%	60,0	52,60%	58,3	21,00%	41,1	44,70%
Švédsko	72,0	68,40%	90,0	68,40%	87,0	94,70%	44,4	5,20%	14,9	15,70%
Švýcarsko	81,0	100,00%	90,0	68,40%	86,0	89,40%	70,9	47,30%	66,3	94,70%
Ukrajina	46,8	0,00%	25,0	5,20%	26,0	0,00%	78,6	60,50%	30,6	28,90%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 8: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF za rok 2016 (2. část)

Země	Obchodní svoboda		Pracovní svoboda		Měnová svoboda		Svoboda obchodu		Investiční svoboda		Finanční svoboda	
	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)	Index	Percentil. hodnocení (%)
Albánie	67,6	21,00%	51,5	23,60%	81,7	31,50%	87,6	26,30%	70	18,40%	70	50,00%
Belgie	85,4	81,50%	60,5	60,50%	84,0	60,50%	88,5	71,00%	85	60,50%	70	50,00%
Bělorusko	69	28,90%	74,9	94,70%	50,4	0,00%	79,0	5,20%	20	0,00%	10	0,00%
Bosna a Hercegovina	54,6	0,00%	59,4	52,60%	84,3	65,70%	87,0	21,00%	65	13,10%	60	23,60%
Bulharsko	66,9	18,40%	71,6	78,90%	82,6	42,10%	88,1	42,10%	65	13,10%	60	23,60%
Černá Hora	76,6	50,00%	72,0	84,20%	82,6	42,10%	84,8	13,10%	70	18,40%	50	7,80%
Česká republika	79,1	60,50%	77,7	97,30%	84,1	63,10%	88,4	60,50%	80,0	55,20%	80,0	76,30%
Dánsko	95,4	100,00%	86,0	100,00%	84,4	71,00%	88,3	52,60%	90	81,50%	80	76,30%
Estonsko	79	57,80%	57,2	44,70%	82,2	39,40%	88,4	60,50%	90	81,50%	80	76,30%
Finsko	90,7	97,30%	53,7	36,80%	81,9	36,80%	88,9	94,70%	85	60,50%	80	76,30%
Francie	78,4	52,60%	43,5	7,80%	79,1	21,00%	83,0	7,80%	70	18,40%	70	50,00%
Chorvatsko	60,3	7,80%	42,4	2,60%	78,7	18,40%	87,4	23,60%	75	36,80%	60	23,60%
Irsko	79,6	65,70%	72,1	86,80%	85,5	89,40%	88,8	89,40%	90	81,50%	70	50,00%
Island	90,1	94,70%	61,6	63,10%	79,5	23,60%	87,8	28,90%	70	18,40%	60	23,60%
Itálie	70,3	31,50%	53,0	28,90%	84,5	73,60%	88,0	34,20%	85	60,50%	60	23,60%
Kypr	74,5	42,10%	58,2	50,00%	85,3	86,80%	88,8	89,40%	75	36,80%	50	7,80%
Litva	80	68,40%	60,0	57,80%	84,6	76,30%	88,7	81,50%	80	55,20%	80	76,30%
Lotyšsko	78,6	55,20%	59,5	55,20%	84,8	81,50%	88,2	44,70%	85	60,50%	60	23,60%
Lucembursko	73,7	36,80%	42,6	5,20%	83,2	47,30%	88,3	52,60%	95	100,00%	80	76,30%
Maďarsko	70,6	34,20%	63,8	65,70%	88,3	100,00%	88,3	52,60%	75	36,80%	70	50,00%
Makedonie	76,4	47,30%	66,7	76,30%	83,5	55,20%	86,4	18,40%	60	7,80%	60	23,60%

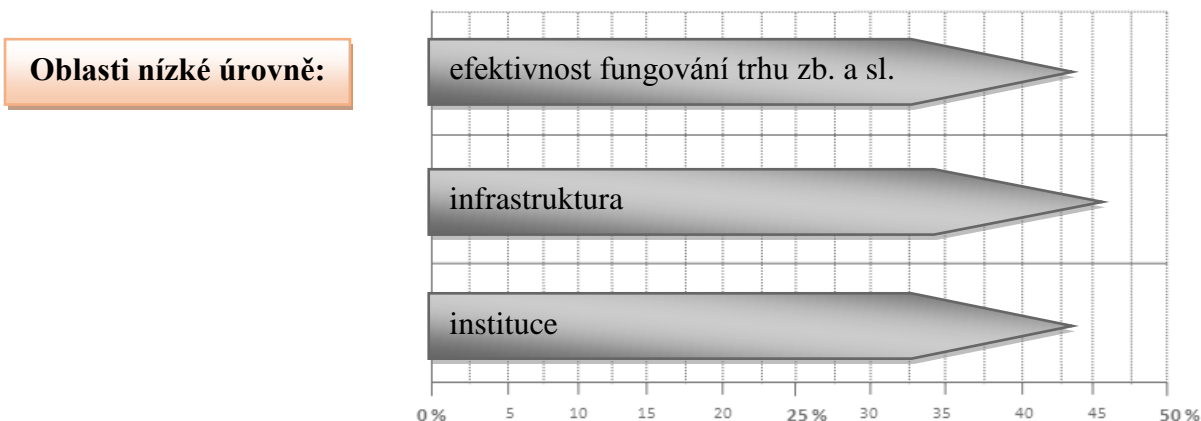
Malta	61,6	10,50%	53,5	31,50%	83,5	55,20%	88,5	71,00%	85	60,50%	60	23,60%
Moldavsko	64,6	13,10%	39,3	0,00%	76,0	5,20%	73,6	0,00%	55	5,20%	50	7,80%
Německo	90	92,10%	50,6	21,00%	83,3	50,00%	88,6	76,30%	90	81,50%	70	50,00%
Nizozemsko	80	68,40%	64,0	68,40%	83,4	52,60%	88,2	44,70%	90	81,50%	80	76,30%
Norsko	89,6	86,80%	48,5	15,70%	76,2	7,80%	87,8	28,90%	75	36,80%	60	23,60%
Polsko	68,7	26,30%	58,0	47,30%	85,2	84,20%	88,4	60,50%	75	36,80%	70	50,00%
Portugalsko	85,3	78,90%	43,5	7,80%	85,7	92,10%	88,7	81,50%	70	18,40%	60	23,60%
Rakousko	79,4	63,10%	72,5	92,10%	81,7	31,50%	88,0	34,20%	90	81,50%	70	50,00%
Rumunsko	66,1	15,70%	65,1	71,00%	81,1	28,90%	88,7	81,50%	75	36,80%	50	7,80%
Řecko	73,8	39,40%	50,2	18,40%	77,7	15,70%	83,0	7,80%	60	7,80%	40	5,20%
Slovensko	68,4	23,60%	55,0	39,40%	79,5	23,60%	88,9	60,5%	75	36,80%	70	50,00%
Slovinsko	82	73,60%	55,4	42,10%	84,3	65,70%	88,6	76,30%	70	18,40%	50	7,80%
Spojené království	86	84,20%	71,8	81,50%	76,4	10,50%	88,4	60,50%	90	81,50%	80	76,30%
Srbsko	60,2	5,20%	66,2	73,60%	77,5	13,10%	77,8	2,60%	70	18,40%	50	7,80%
Španělsko	76	44,70%	51,7	26,30%	84,7	78,90%	88,2	44,70%	85	60,50%	70	50,00%
Švédsko	89,7	89,40%	53,5	31,50%	87,1	94,70%	88,0	34,20%	85	60,50%	80	76,30%
Švýcarsko	82,2	76,30%	72,1	86,80%	87,8	97,30%	90,0	100,00%	85	60,50%	80	76,30%
Ukrajina	56,8	2,60%	47,9	13,10%	66,9	2,60%	85,8	15,70%	20	0,00%	30	2,60%

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.3 Globální index konkurenceschopnosti (GCI)

Následující grafická vizualizace znázorňuje oblastí nízké úrovně vyspělosti, při hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI.

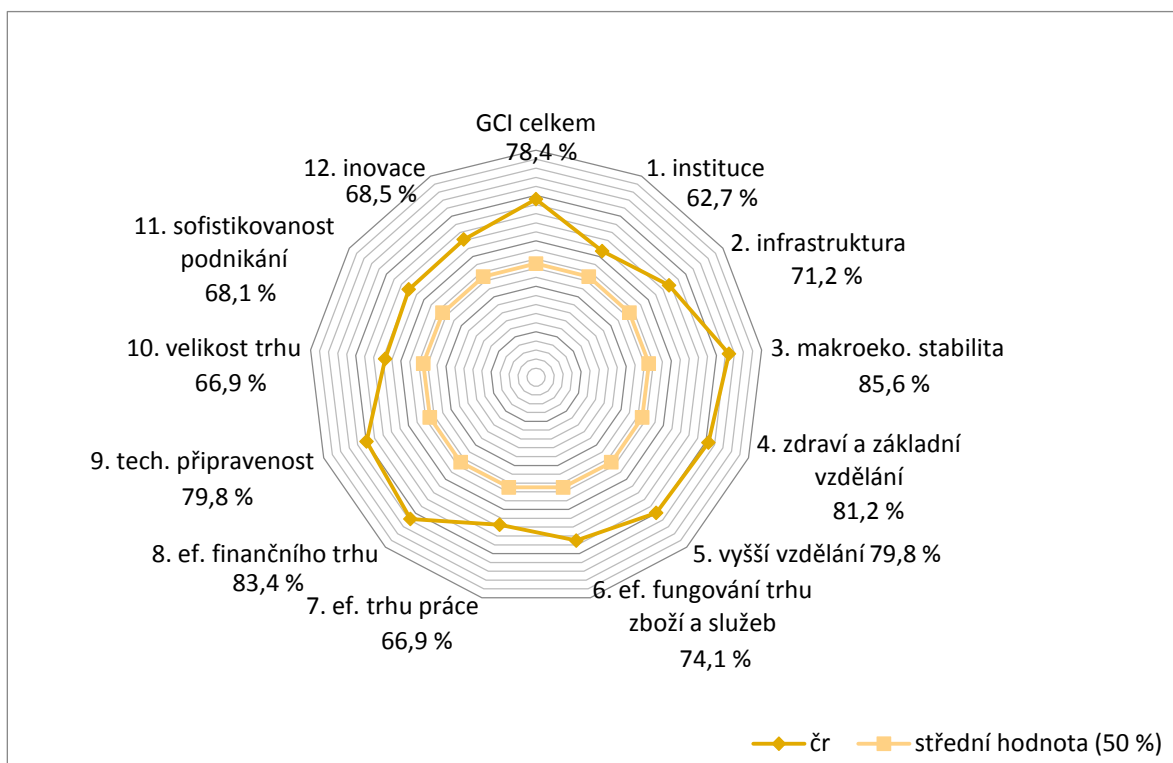
Pro připomenutí index GCI sestavuje Světové ekonomické forum a nejnovější report je již pro období 2016 – 2017. Pro srovnání časových období je čerpáno z období 2015 – 2016. Index je složen z 12 pilířů konkurenceschopnosti. Patří sem oblast kvality institucí, infrastruktury, makroekonomické stability, zdraví a základní vzdělání, vyšší vzdělání, efektivita fungování trhu zboží a služeb, efektivita trhu práce, efektivita finančního trhu, technická připravenost, velikost trhu, sofistikovanost podnikání a oblast inovací. Světové ekonomické forum rozděluje země také dle regionu. ČR náleží do zemí rozvinutých. Po analýze dat pro evropský region se došlo k následujícím závěrům.

Z komparace následujících grafů č. 8 a 9 může opět vidět pozici ČR v globálním měřítku. Opět jsou všechny hodnoty nad 50 % percentilového hodnocení a již opakovaně se zde potvrzuje, že globálnější pohled na situaci nemá takovou vypovídací schopnost. Nejlépe ze všech zkoumaných oblastí dopadla makroekonomická stabilita s percentilovým ohodnocením 85,6 %, naopak nejhůře je na tom oblast Institucionálního rámce ČR (62,7 %) v rámci zemí světa.

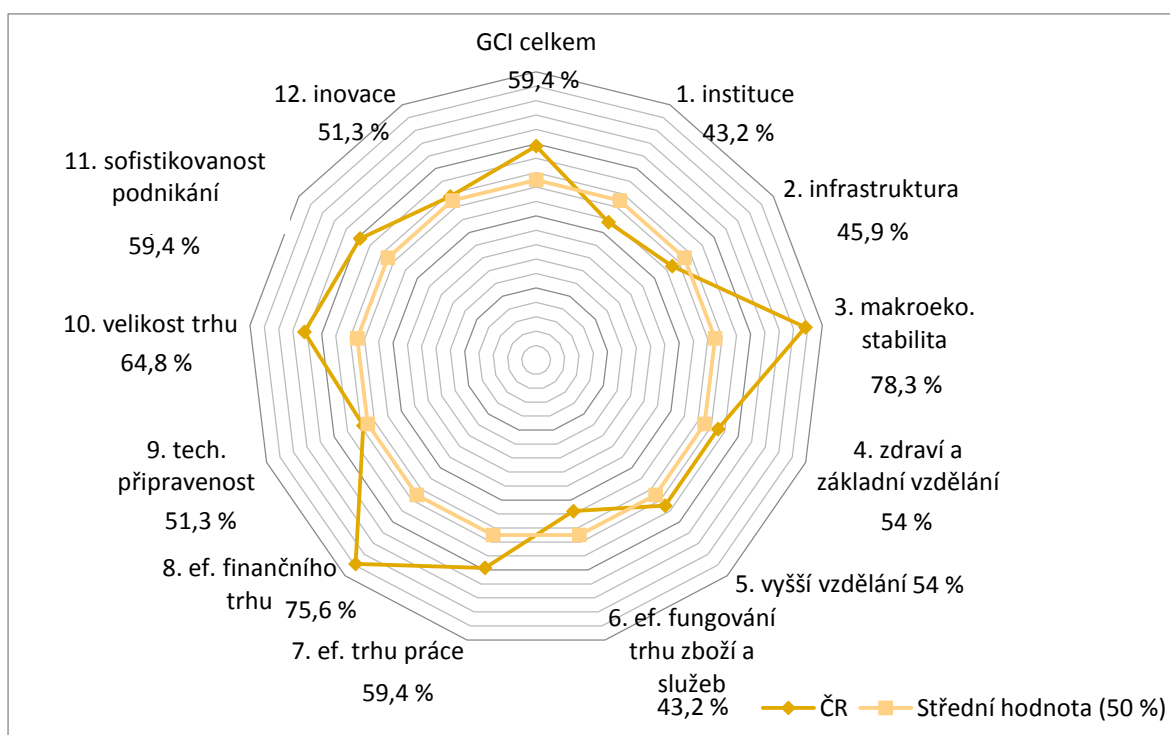
Více nám o konkurenceschopnosti řekne komparace ČR v rámci evropského regionu, kde je možné provést komparaci mezi zeměmi podobné kultury, ekonomiky či sociálních zvyklostí. Graf č. 9 tedy znázorňuje pozici ČR v percentilech v rámci evropského regionu.

Zde jsou silnější výkyvy od střední hodnoty a graf již nepřipomíná pravidelný dvanáctiúhelník. U třech pilířů klesly hodnoty pod 50 % a řadí je mezi oblasti nízké úrovně v rámci evropského regionu. Jedná se o pilíř instituce s percentilovým hodnocením 43,2 %, dále je to oblast infrastruktury s percentilovým hodnocením 45,9 % a posledním pod střední hodnotou bodovaný pilíř je efektivnost fungování trhu zboží a služeb s percentilovým hodnocením 43,2 %. Tyto problémové oblasti budou rozebrány v kapitole č. 5 Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně, jejich příčiny a nastin možných řešení.

Na druhém konci žebříčku hodnocení se umístila oblast makroekonomická stabilita s hodnocením 78,3 %, kde pouze 8 zemí je lépe hodnoceno než ČR. Výborně dopadla také oblast efektivnosti finančních trhů s hodnocením 75,6 % percentil v rámci evropského regionu. Za zmínku také stojí ty oblasti, které jsou velmi mírně nad střední hodnotou zkoumaného vzorku a jejich hodnocení je výrazně horší než v rámci zemí světa. Jedná se o tyto 2 oblasti: inovace a technická připravenost. Obě oblasti se ve světovém srovnání pohybovaly přibližně v rozmezí 70 - 80 %, v rámci zemí evropského regionu se velmi těsně dostaly nad hranici med_(x).

Obrázek č. 8: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci GCI v percentilech (2015-2016)
Zdroj: World Economic Forum, 2016. Vlastní zpracování.

Obrázek č. 9: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI v percentilech (2015-2016)
Zdroj: World Economic Forum, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka č. 9: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI (2016) – 1. část

Země	GCI celkem		Instituce		Infrastruktura		Makroeko. Stabilita		Zdraví a základní vzdělání		Vyšší vzdělání		Efektivní fungování trhu zb. a sl.	
	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%
Albánie	3,93	5,40%	3,68	27,00%	3,55	2,70%	3,96	10,80%	5,85	13,50%	4,74	24,30%	4,34	27,00%
Belgie	5,20	75,60%	5,17	67,50%	5,55	72,90%	4,79	37,80%	6,73	97,20%	5,94	91,80%	5,14	86,40%
Bosna a Hercegovina	3,71	0,00%	3,18	2,70%	3,08	0,00%	4,32	27,00%	6,03	27,00%	3,77	2,70%	3,69	0,00%
Bulharsko	4,32	35,10%	3,39	10,80%	3,99	16,20%	4,94	43,20%	5,97	21,60%	4,48	8,10%	4,35	29,70%
Černá Hora	4,20	18,90%	3,89	32,40%	3,98	13,50%	4,62	32,40%	6,21	45,90%	4,58	16,20%	4,30	24,30%
Česká republika	4,69	59,40%	4,09	43,20%	4,69	45,90%	5,97	78,30%	6,31	54,00%	5,10	54,00%	4,63	43,20%
Dánsko	5,33	81,00%	5,91	94,50%	5,45	67,50%	6,29	91,80%	6,36	64,80%	5,79	86,40%	5,01	78,30%
Estonsko	4,74	62,10%	5,03	64,80%	4,87	56,70%	6,15	86,40%	6,34	62,10%	5,50	67,50%	4,93	72,90%
Finsko	5,45	91,80%	6,10	100,00%	5,44	64,80%	5,37	64,80%	6,87	100,00%	6,13	100,00%	4,97	75,60%
Francie	5,13	72,90%	4,78	62,10%	6,04	91,80%	4,66	35,10%	6,43	78,30%	5,30	59,40%	4,64	45,90%
Chorvatsko	4,07	16,20%	3,63	21,60%	4,58	37,80%	4,19	24,30%	5,85	13,50%	4,62	18,90%	4,05	8,10%
Irsko	5,11	67,50%	5,34	78,30%	4,45	27,00%	6,51	94,50%	5,06	0,00%	5,59	78,30%	5,41	97,20%
Island	4,83	64,80%	5,32	75,60%	5,66	78,30%	5,20	59,40%	6,55	91,80%	5,75	83,70%	4,65	54,00%
Itálie	4,46	45,90%	3,42	13,50%	5,38	62,10%	4,09	16,20%	6,32	56,70%	4,81	29,70%	4,29	18,90%
Kypr	4,23	24,30%	4,28	54,00%	4,46	29,70%	4,16	18,90%	6,42	75,60%	4,88	37,80%	4,76	64,80%
Litva	4,55	54,00%	4,12	45,90%	4,68	43,20%	5,56	70,20%	6,19	40,50%	5,35	62,10%	4,64	45,90%
Lotyšsko	4,45	43,20%	4,18	51,30%	4,47	32,40%	5,56	70,20%	6,18	37,80%	5,05	45,90%	4,64	45,90%
Lucembursko	5,20	75,60%	5,78	91,80%	5,66	78,30%	6,16	89,10%	6,20	43,20%	4,89	40,50%	5,54	100,00%
Maďarsko	4,25	27,00%	3,52	18,90%	4,51	35,10%	4,94	43,20%	5,71	10,80%	4,56	13,50%	4,29	18,90%
Makedonie	4,28	29,70%	4,14	48,60%	4,77	48,60%	5,09	48,60%	5,61	8,10%	4,79	27,00%	4,65	54,00%

Malta	4,39	40,50%	4,52	59,40%	4,65	40,50%	5,18	56,70%	6,33	59,40%	4,85	35,10%	4,69	62,10%
Moldavsko	4,00	8,10%	3,20	5,40%	3,69	8,10%	4,86	40,50%	5,39	2,70%	4,09	5,40%	4,06	10,80%
Německo	5,53	97,20%	5,22	72,90%	6,12	94,50%	5,98	81,00%	6,48	83,70%	5,57	72,90%	4,92	70,20%
Nizozemsko	5,50	94,50%	5,60	86,40%	6,30	100,00%	5,70	75,60%	6,60	94,50%	6,03	97,20%	5,34	91,80%
Norsko	5,41	83,70%	6,06	97,20%	5,03	59,40%	6,83	100,00%	6,53	86,40%	5,85	89,10%	5,01	78,30%
Polsko	4,49	48,60%	4,07	40,50%	4,30	24,30%	5,11	51,30%	6,15	35,10%	5,05	45,90%	4,51	40,50%
Portugalsko	4,52	51,30%	4,39	56,70%	5,53	70,20%	3,57	5,40%	6,28	51,30%	5,19	56,70%	4,65	54,00%
Rakousko	5,12	70,20%	5,19	70,20%	5,71	83,70%	5,13	54,00%	6,41	70,20%	5,58	75,60%	4,89	67,50%
Rumunsko	4,32	35,10%	3,66	24,30%	3,61	5,40%	5,44	67,50%	5,49	5,40%	4,55	10,80%	4,28	16,20%
Řecko	4,02	10,80%	3,72	29,70%	4,83	54,00%	3,26	2,70%	6,13	32,40%	4,84	32,40%	4,18	13,50%
Slovensko	4,22	21,60%	3,43	16,20%	4,28	21,60%	5,21	62,10%	6,01	24,30%	4,62	18,90%	4,43	35,10%
Slovinsko	4,28	29,70%	3,93	35,10%	4,79	51,30%	4,45	29,70%	6,44	81,00%	5,41	64,80%	4,50	37,80%
Spojené království	5,43	86,40%	5,52	81,00%	6,03	89,10%	4,17	21,60%	6,41	70,20%	5,56	70,20%	5,22	89,10%
Srbsko	3,89	2,70%	3,24	8,10%	3,87	10,80%	3,60	8,10%	5,87	18,90%	3,27	0,00%	3,74	2,70%
Španělsko	4,59	56,70%	3,94	37,80%	5,93	86,40%	4,03	13,50%	6,24	48,60%	5,08	51,30%	4,35	29,70%
Švédsko	5,43	86,40%	5,58	83,70%	5,55	72,90%	6,08	83,70%	6,39	67,50%	5,67	81,00%	5,08	83,70%
Švýcarsko	5,78	100,00%	5,77	89,10%	6,20	97,20%	6,54	97,20%	6,53	86,40%	6,00	94,50%	5,38	94,50%
Ukrajina	4,03	13,50%	3,07	0,00%	4,07	18,90%	3,12	0,00%	6,06	29,70%	5,03	43,20%	4,02	5,40%

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 10: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI (2016) – 2. část

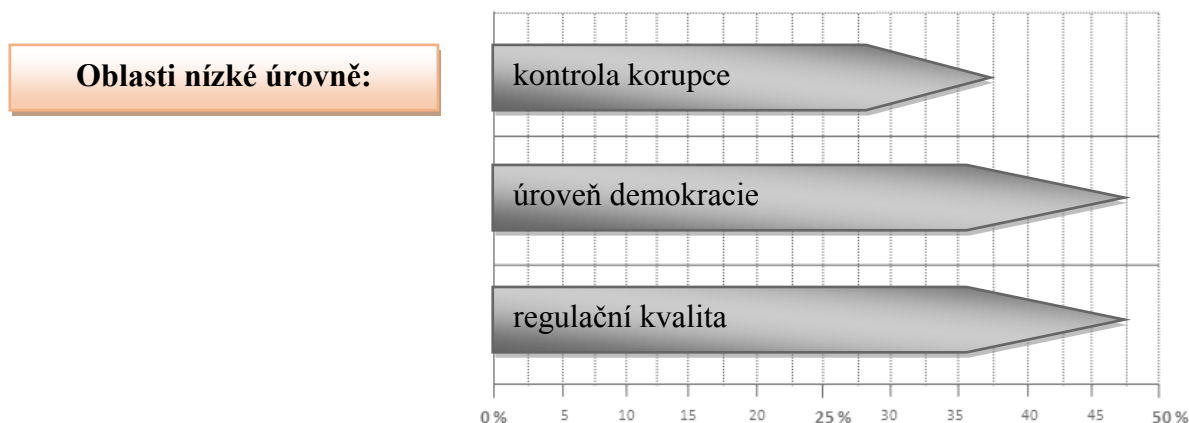
Země	Efektivita trhu práce		Efektivita finančního trhu		Technická připravenost		Velikost trhu		Sofistikovanost podnikání		Inovace	
	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%	Index	%
Albánie	3,97	16,20%	3,24	10,80%	3,40	0,00%	2,97	16,20%	3,65	13,50%	2,76	2,70%
Belgie	4,35	51,30%	4,40	64,80%	5,91	70,20%	4,80	81,00%	5,33	78,30%	4,96	75,60%
Bosna a Hercegovina	3,36	0,00%	3,34	18,90%	3,60	5,40%	3,13	21,60%	3,31	5,40%	2,79	5,40%
Bulharsko	4,23	40,50%	3,98	37,80%	4,87	35,10%	3,91	40,50%	3,64	10,80%	3,11	10,80%
Černá Hora	4,18	37,80%	4,26	54,00%	4,33	10,80%	2,20	0,00%	3,62	8,10%	3,28	21,60%
Česká republika	4,44	59,40%	4,62	75,60%	5,43	51,30%	4,47	64,80%	4,49	59,40%	3,79	51,30%
Dánsko	5,11	91,80%	4,64	81,00%	6,11	83,70%	4,26	51,30%	5,39	83,70%	5,11	86,40%
Estonsko	5,00	83,70%	4,63	78,30%	5,32	48,60%	3,09	18,90%	4,26	48,60%	4,03	59,40%
Finsko	4,70	70,20%	5,40	100,00%	5,98	72,90%	4,17	45,90%	5,28	75,60%	5,73	97,20%
Francie	4,39	56,70%	4,53	72,90%	5,88	67,50%	5,76	94,50%	5,06	67,50%	4,88	70,20%
Chorvatsko	3,83	10,80%	3,59	27,00%	4,56	18,90%	3,59	32,40%	3,74	24,30%	3,13	13,50%
Irsko	5,05	86,40%	3,98	37,80%	6,08	78,30%	4,23	48,60%	5,14	72,90%	4,81	67,50%
Island	5,08	89,10%	3,89	32,40%	6,15	89,10%	2,39	2,70%	4,69	62,10%	4,47	64,80%
Itálie	3,46	2,70%	3,25	13,50%	4,90	37,80%	5,61	89,10%	4,84	64,80%	3,86	56,70%
Kypr	4,55	64,80%	3,41	21,60%	4,64	27,00%	2,87	10,80%	4,21	43,20%	3,60	43,20%
Litva	4,35	51,30%	3,99	43,20%	5,63	64,80%	3,61	35,10%	4,32	54,00%	3,73	48,60%
Lotyšsko	4,72	72,90%	4,39	62,10%	5,29	45,90%	3,24	27,00%	4,06	32,40%	3,33	29,70%
Lucembursko	4,93	81,00%	5,04	91,80%	6,42	100,00%	3,18	24,30%	5,10	70,20%	4,98	78,30%
Maďarsko	4,15	35,10%	3,93	35,10%	4,60	21,60%	4,32	56,70%	3,70	16,20%	3,44	37,80%
Makedonie	4,07	24,30%	4,09	48,60%	4,15	8,10%	2,94	13,50%	3,87	29,70%	3,38	32,40%
Malta	4,34	48,60%	4,37	59,40%	5,62	59,40%	2,61	5,40%	4,22	45,90%	3,50	40,50%
Moldavsko	4,07	24,30%	3,28	16,20%	4,39	13,50%	2,68	8,10%	3,29	2,70%	2,56	0,00%
Německo	4,64	67,50%	4,71	83,70%	6,01	75,60%	6,02	100,00%	5,70	97,20%	5,51	91,80%

Nizozemsko	4,90	78,30%	4,43	70,20%	6,10	81,00%	5,07	83,70%	5,46	91,80%	5,56	94,50%
Norsko	5,12	94,50%	5,21	97,20%	6,14	86,40%	4,41	62,10%	5,34	81,00%	4,99	81,00%
Polsko	4,11	29,70%	4,26	54,00%	4,78	32,40%	4,78	78,30%	4,09	37,80%	3,32	27,00%
Portugalsko	4,27	43,20%	3,41	21,60%	5,54	54,00%	4,33	59,40%	4,27	51,30%	4,05	62,10%
Rakousko	4,47	62,10%	4,21	51,30%	5,62	59,40%	4,59	72,90%	5,43	86,40%	4,90	72,90%
Rumunsko	4,13	32,40%	4,05	45,90%	4,63	24,30%	4,57	70,20%	3,71	21,60%	3,24	18,90%
Řecko	3,74	8,10%	2,81	0,00%	4,92	40,50%	4,31	54,00%	3,84	27,00%	3,23	16,20%
Slovensko	3,90	13,50%	4,41	67,50%	4,64	27,00%	4,03	43,20%	4,07	35,10%	3,29	24,30%
Slovinsko	4,00	18,90%	2,85	2,70%	5,14	43,20%	3,39	29,70%	4,15	40,50%	3,83	54,00%
Spojené království	5,31	97,20%	4,83	86,40%	6,30	94,50%	5,74	91,80%	5,54	94,50%	5,02	83,70%
Srbsko	3,72	5,40%	3,23	8,10%	4,47	16,20%	3,70	37,80%	3,14	0,00%	2,90	8,10%
Španělsko	4,04	21,60%	3,78	29,70%	5,56	56,70%	5,42	86,40%	4,46	56,70%	3,72	45,90%
Švédsko	4,82	75,60%	4,99	89,10%	6,24	91,80%	4,64	75,60%	5,44	89,10%	5,46	89,10%
Švýcarsko	5,80	100,00%	5,10	94,50%	6,31	97,20%	5,79	97,20%	5,79	100,00%	5,76	100,00%
Ukrajina	4,33	45,90%	3,18	5,40%	3,45	2,70%	4,54	67,50%	3,70	16,20%	3,41	35,10%

Zdroj: vlastní zpracování

3.2.4 Worldwide Governance Indicators (WGIs)

Následující grafická vizualizace znázorňuje oblasti nízké úrovně vyspělosti, při hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci WGIs.

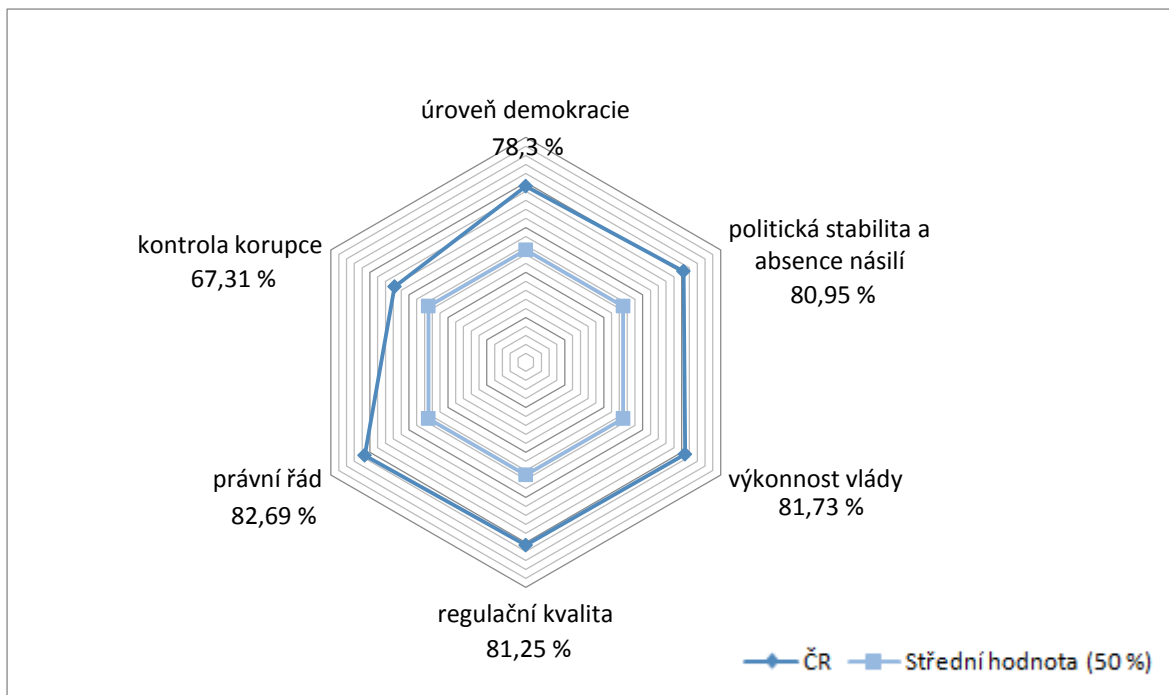
Worldwide Governance Indicators, neboli volně přeloženo do českého jazyka Světový ukazatel kvality správy, je publikován Světovou bankou. Nejnovější údaje jsou publikovány v roce 2017 a jsou za období 2015-2016. Oproti předchozímu ukazateli obsahuje tento pouze 6 dílčích indikátorů. Zajímavou odlišností je zde to, že jednotlivé indikátory nejsou sumarizovány do jednoho výsledku, který by hodnotil jedním indexem danou zemi jako celek v oblasti kvality správy. V tomto případě má každá země 6 různých výsledků v 6 oblastech zkoumání.

Při detailnější analýze již získaných dat byl vytvořen opět paprskový graf, který opět potvrzuje zjištěný fakt, že graf hodnocení ČR v rámci zemí světa se blíží v tomto případě tvaru pravidelného šestiúhelníku. Většina hodnot se pohybuje nad 75 percentil a není zde patrné, jaké oblasti jsou pro ČR problémové. Pouze indikátor kontrola korupce vybočuje, jak číselně, tak graficky od ostatních indikátorů. Hodnota je 65,38 percentil, což je celosvětově nadprůměrný výsledek. Zejména je však z grafu patrný výkyv hodnoty od ostatních indikátorů WGIs.

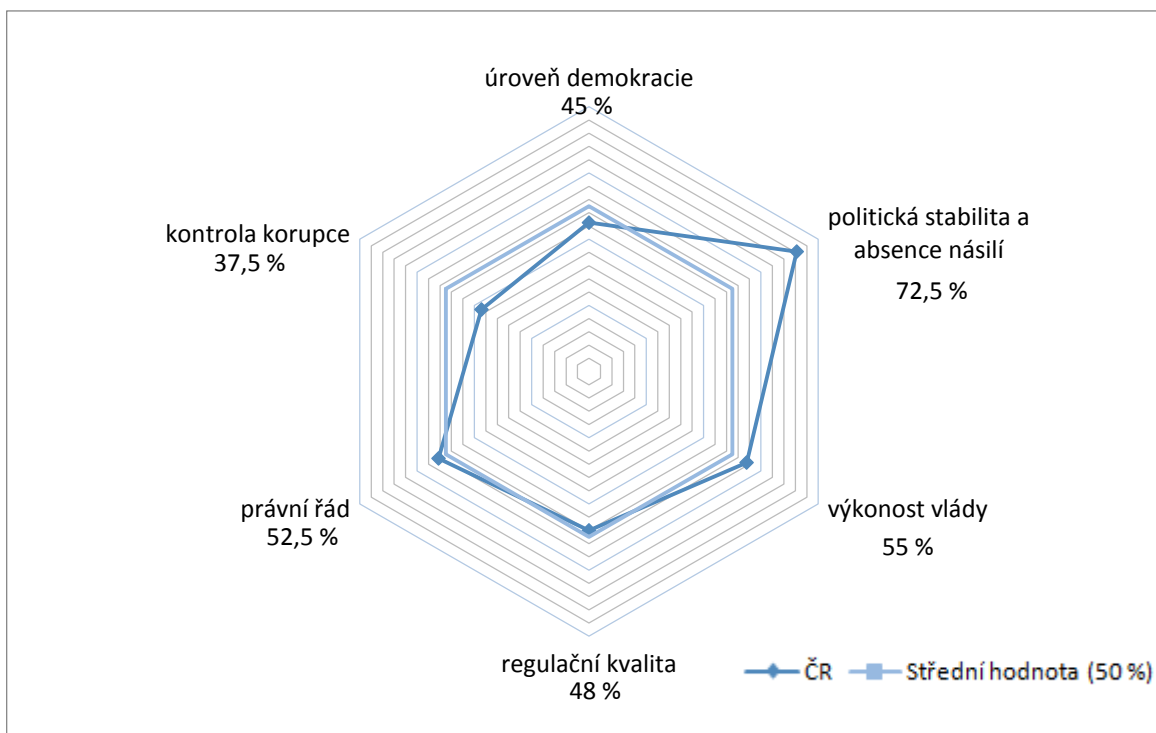
V případě zpracovaných výsledků dle pořadové statistiky pro evropský region jsou zde více patrné oblasti, na které by se ČR měla zvláště zaměřit. Jedna z oblastí je úroveň demokracie. Zde autoři indexu hodnotí, do jaké míry občané dané země jsou schopni

podílet se na výběru své vlády. Dále také jaká je zde svoboda projevu, svoboda sdružování a úroveň svobodných médií. V této oblasti se ČR umístila pod střední hodnotu evropského regionu s výsledkem 47,5 percentil. Další podprůměrnou oblastí je regulační kvalita. Tento indikátor zachycuje schopnost vlády formulovat a provádět vhodnou politiku a předpisy pro blahobyt země i svých občanů, dále také schopnost podporovat rozvoj soukromého sektoru. V této oblasti se ČR ve světovém hodnocení umístila vysoce nad průměrem, v evropském měřítku však její výsledky nebyly zdaleka uspokojivé (47,5 percentil). Z těchto výsledků je patrné, že Evropa jako region má velice vyspělou regulační politiku oproti jiným regionům. Posledním zmíněným indikátorem je kontrola korupce. V této oblasti se ČR umístila velmi nízko s výsledkem 37,5 percentil. Horší výsledek v této oblasti byl již patrný při hodnocení zemí světa pomocí WGIs. Při zaměření na evropský region se však ukázaly velké nedostatky v této oblasti. Problematikou korupce se dále tato práce bude zabývat v kapitole č. 5.

Obrázek č. 10: Hodnocení ČR v rámci zemí světa za pomoci WGIs v percentilech (2015-2016)
Zdroj: Světová banka, 2016. Vlastní zpracování.

Obrázek č. 11: Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci WGIs v percentilech (2015 - 2016)
Zdroj: Světová banka, 2016. Vlastní zpracování.

Tabulka č. 11: Kompletní přehled - hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci WGI za období 2015-2016

Země	Úroveň demokracie		Politická stabilita a absence násilí		Efektivnost vlády		Regulační kvalita		Právní řád		Kontrola korupce	
	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)	Index	Percentilové hodnocení (%)
Albánie	0,16	15,00%	0,36	32,50%	0,03	12,50%	0,2	12,50%	-0,36	7,50%	-0,44	5,00%
Andora	1,21	65,00%	1,44	97,50%	1,75	85,00%	0,89	42,50%	1,59	67,50%	1,25	60,00%
Belgie	1,39	75,00%	0,6	45,00%	1,44	62,50%	1,28	65,00%	1,42	65,00%	1,58	70,00%
Bělorusko	-1,46	0,00%	0	12,50%	-0,48	7,50%	-1	0,00%	-0,79	2,50%	-0,37	7,50%
Bosna a Hercegovina	-0,11	5,00%	-0,45	2,50%	-0,54	2,50%	-0,18	5,00%	-0,29	10,00%	-0,37	7,50%
Bulharsko	0,39	20,00%	0,02	15,00%	0,22	22,50%	0,55	25,00%	-0,12	15,00%	-0,31	12,50%
Černá Hora	0,15	12,50%	0,13	17,50%	0,16	20,00%	0,23	15,00%	0,03	20,00%	-0,09	22,50%
Česká republika	1,02	45,00%	0,96	72,50%	1,05	55,00%	1,08	48,00%	1,12	52,50%	0,39	37,50%
Dánsko	1,57	90,00%	0,89	62,50%	1,85	95,00%	1,73	85,00%	2,04	95,00%	2,23	92,50%
Estonsko	1,17	57,50%	0,62	47,50%	1,09	47,50%	1,66	77,50%	1,33	60,00%	1,25	60,00%
Finsko	1,56	87,50%	1,04	80,00%	1,82	90,00%	1,83	97,50%	2,07	100,00%	2,28	100,00%
Francie	1,18	60,00%	0,27	25,00%	1,44	62,50%	1,15	57,50%	1,41	62,50%	1,28	65,00%
Chorvatsko	0,5	25,00%	0,58	42,50%	0,51	32,50%	0,36	17,50%	0,2	25,00%	0,2	35,00%
Irsko	1,35	70,00%	0,93	67,50%	1,54	72,50%	1,81	92,50%	1,79	77,50%	1,64	72,50%
Island	1,4	77,50%	1,27	90,00%	1,5	70,00%	1,27	62,50%	1,67	70,00%	1,95	82,50%
Itálie	1,01	42,50%	0,34	30,00%	0,45	27,50%	0,73	32,50%	0,25	30,00%	-0,05	25,00%
Kypr	1,04	50,00%	0,54	37,50%	1,04	45,00%	1,06	52,50%	1,01	50,00%	0,98	57,50%
Lichtenštejnsko	1,36	72,50%	1,46	100,00%	1,67	75,00%	1,38	70,00%	1,71	72,50%	2,07	85,00%
Litva	0,97	37,50%	0,7	50,00%	1,2	55,00%	1,28	65,00%	0,98	47,50%	0,56	45,00%

Lotyšsko	0,82	32,50%	0,45	35,00%	1,1	50,00%	1,09	55,00%	0,79	37,50%	0,4	40,00%
Lucembursko	1,52	85,00%	1,41	95,00%	1,72	77,50%	1,67	80,00%	1,86	85,00%	2,12	87,50%
Maďarsko	0,52	27,50%	0,73	55,00%	0,49	30,00%	0,77	35,00%	0,4	32,50%	0,1	30,00%
Makedonie	-0,18	2,50%	-0,2	10,00%	0,13	17,50%	0,45	22,50%	-0,17	12,50%	-0,13	17,50%
Malta	1,18	60,00%	1,04	80,00%	0,85	40,00%	1,17	60,00%	1,15	57,50%	0,92	52,50%
Moldavsko	-0,03	7,50%	-0,39	5,00%	-0,63	0,00%	-0,05	7,50%	-0,4	5,00%	-0,88	2,50%
Německo	1,43	82,50%	0,72	52,50%	1,74	80,00%	1,67	80,00%	1,78	75,00%	1,82	75,00%
Nizozemsko	1,57	90,00%	0,93	67,50%	1,84	92,50%	1,77	90,00%	1,93	87,50%	1,89	80,00%
Norsko	1,7	100,00%	1,15	85,00%	1,86	97,50%	1,63	75,00%	2,02	92,50%	2,26	97,50%
Polsko	1,04	50,00%	0,87	57,50%	0,8	35,00%	1	47,50%	0,8	40,00%	0,58	47,50%
Portugalsko	1,12	55,00%	0,87	57,50%	1,23	60,00%	0,94	45,00%	1,14	55,00%	0,92	52,50%
Rakousko	1,4	77,50%	1,19	87,50%	1,47	67,50%	1,43	72,50%	1,85	82,50%	1,49	67,50%
Rumunsko	0,43	22,50%	0,2	20,00%	-0,04	10,00%	0,59	27,50%	0,15	22,50%	-0,05	25,00%
Řecko	0,59	30,00%	-0,23	7,50%	0,25	25,00%	0,4	20,00%	0,24	27,50%	-0,13	17,50%
Slovensko	0,97	37,50%	0,96	72,50%	0,84	37,50%	0,79	37,50%	0,48	35,00%	0,15	32,50%
Slovinsko	0,95	35,00%	0,92	65,00%	0,97	42,50%	0,62	30,00%	0,95	45,00%	0,73	50,00%
Spojené království	1,27	67,50%	0,56	40,00%	1,74	80,00%	1,86	100,00%	1,81	80,00%	1,87	77,50%
Srbsko	0,23	17,50%	0,23	22,50%	0,11	15,00%	0,14	10,00%	-0,09	17,50%	-0,24	15,00%
Španělsko	1,02	45,00%	0,29	27,50%	1,18	52,50%	0,79	37,50%	0,9	42,50%	0,49	42,50%
Švédsko	1,6	97,50%	0,97	77,50%	1,81	87,50%	1,81	92,50%	2,04	95,00%	2,25	95,00%
Švýcarsko	1,58	95,00%	1,31	92,50%	2,01	100,00%	1,76	87,50%	1,97	90,00%	2,17	90,00%
Ukrajina	-0,03	7,50%	-1,93	0,00%	-0,51	5,00%	-0,58	2,50%	-0,8	0,00%	-0,98	0,00%

Zdroj: vlastní zpracování

4. Komparace zemí Visegrádské skupiny

Doposud se tato práce zabírala strukturou jednotlivých ukazatelů, jejich výhodami a nevýhodami a dále také velice podrobným zhodnocením ČR v rámci evropského regionu, kde bylo zjištěno několik nevyhovujících oblastí ekonomické a životní úrovně, v kterých zaostává za ostatními zeměmi. V této kapitole je tato problematika rozvedena dále o komparaci zemí Visegrádské skupiny¹. Důvodem proč byly vybrány zrovna státy ČR, Slovensko, Maďarsko a Polsko je právě historická soudržnost těchto 4 zemí, kde již v roce 1335 se králové těchto zemí sešli v maďarském městě Visegrád s cílem domluvit se na vzájemné spolupráci při obchodních a politických otázkách. O 656 let později byl tento akt inspirací a pomohl založit novodobou alianci 4 středoevropských zemí (MVČR, 2016). Dalším důvodem pro komparaci je stejná geografická poloha ve střední Evropě, blízká kultura zemí a historické dopady, kdy všechny státy Visegrádské skupiny byly součástí východního bloku.

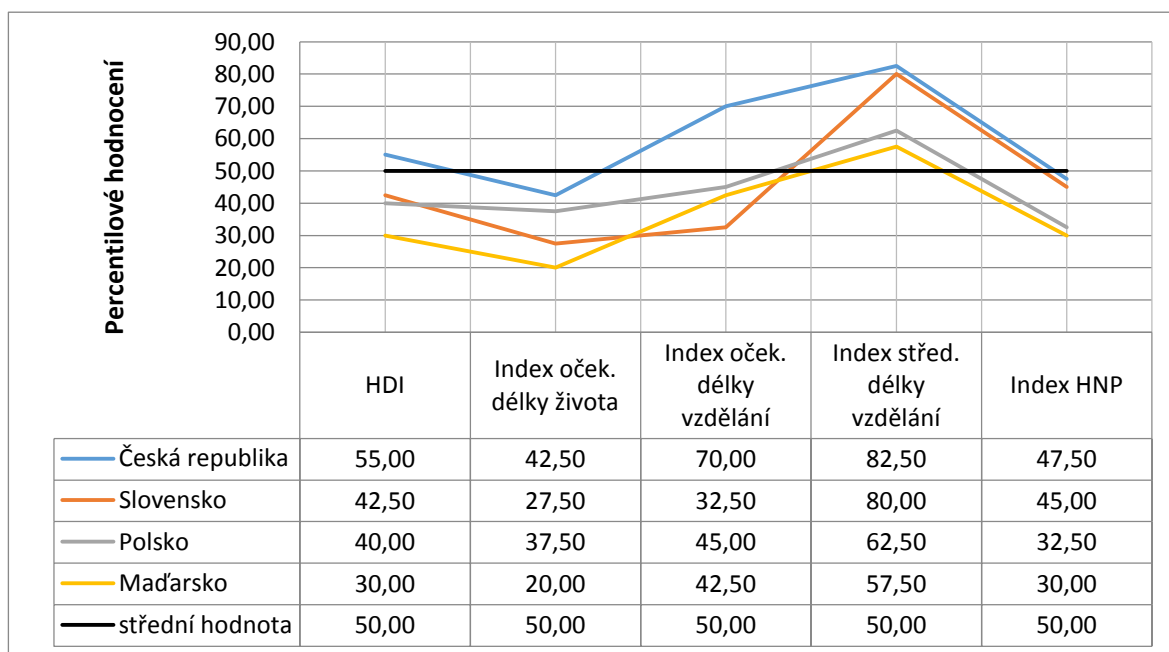
V následující části budou tyto země komparovány dle jednotlivých již popsanych čtyř indexů. Tato komparace bude převedena do grafické podoby pro zvýraznění rozdílů mezi těmito zeměmi. Opět zde byla použita metoda pořadové statistiky, kde všechny výsledky byly převedeny do percentilového hodnocení pro možnost lepšího hodnocení a komparace mezi sebou.

---

¹ Visegrádská skupina je uskupení čtyř států střední Evropy vzniklé roku 1991. Do této skupiny patří Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Vzájemnou spolupráci V4 inicioval společný zájem těchto zemí o integraci mezi vyspělé země Evropy a všechny aktivity této skupiny jsou směřovány k posilování rovnováhy v středoevropského regionu (Veber, 2004).

4.1 Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci HDI

Sestavením grafického přehledu pro komparaci zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci HDI (obrázek č. 12) se docílilo přehledného grafického zobrazení. Na tomto grafu je patrná výrazná převaha České republiky v rámci vybraných zemí ve všech subindexech HDI. V celkovém HDI se ČR umístila nad střední hodnotou evropského regionu, zatímco zbylé tři země jsou hluboko pod střední hodnotou. Naopak v indexu očekávané délky života a HNP jsou všechny čtyři země pod střední hodnotou evropského regionu. ČR je však v rámci těchto dvou indexů nejlépe hodnocena a to s percentilovým hodnocením 42,5 % a 47,5 %. Velmi zajímavý výsledek je v subindexu očekávané délky vzdělání, kde ČR je velmi nadprůměrná a od výsledků Slovenska ji dělí 47,50 percentil, což je velmi výrazný rozdíl. Naopak velmi podobných hodnot docílila ČR a Polsko v subindexu očekávané délky života, kde obě země jsou pod střední hodnotou evropského regionu a dělí je od sebe pouze 5 %. V subindexu HNP se výsledky ČR podobají naopak Slovensku a zbylé země Polsko a Maďarsko jsou výrazně níže s percentilovým hodnocením 32,5 % a 30,0 %.

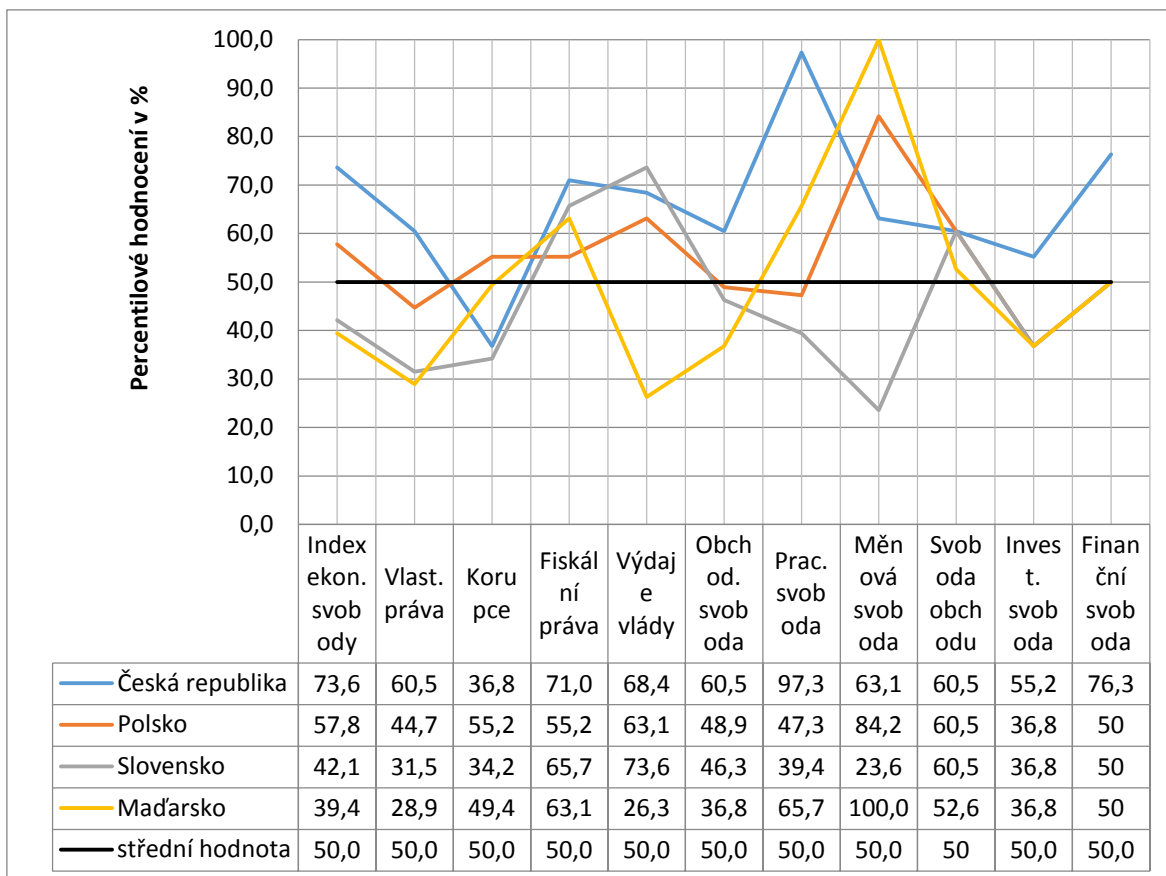
Obrázek č. 12: Komparace zemí Visegrádské skupiny za pomoci HDI v rámci evropského regionu (percentilové hodnocení v %)

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci indexu ekonomické svobody

V rámci komparace vybraných zemí za pomoci indexu ekonomické svobody převaha ČR nad dalšími zeměmi již není tak výrazná. V celkovém hodnocení dosáhly pouze ČR a Polsko nad střední hodnotu evropského regionu s tím, že ČR dosáhla téměř hranice velmi dobrého hodnocení s výsledkem 73,6. Polsko je výrazněji níže s výsledkem 57,8. Výsledky týkající se jednotlivých subindexů jsou velmi příznivé pro všechny čtyři země v oblastech vlastnická práva, fiskální práva, pracovní svoboda, investiční a finanční svoboda. V těchto oblastech ČR je nejenom nad střední hodnotou evropského regionu, ale i předčila zbylé země Visegrádské skupiny. Opačné výsledky se ukázaly opět v oblasti korupce, kde výsledek ČR (36,8 %) je hluboce pod střední hodnotou. Tento výsledek je znepokojivý a horších výsledků dosáhlo pouze Slovensko s výsledkem 34,2 %. Jediná země Visegrádské skupiny, která je v oblasti korupce hodnocena kladně, je Polsko s percentilovým hodnocením 55,2 %.

Zajímavým výsledkem je také oblast pracovní svobody. ČR je v této téměř na vrcholu percentilového hodnocení nejenom v rámci V4 ale také evropského regionu s výsledkem 97,3 %, oproti tomu náš jižní soused Slovensko je hluboce pod střední hodnotou s výsledkem 39,4 %. Dalším velmi zajímavým zjištěním je oblast měnové svobody, kdy ČR, Polsko a Maďarsko jsou nad hranicí střední hodnoty, kde Maďarsko dosáhlo dokonce 100 % výsledků hodnocení a jediné Slovensko operující s evropskou měnou euro je hluboko pod hranicí s hodnocením 39,4 %. Netroufám si odhadovat, zdali je to zapříčiněno tím, že Slovensko přijalo jako své platidlo měnu euro, nebo zdali je tento podprůměrný výsledek zapříčiněný jinou skutečností. V oblastech investiční svoboda a finanční svoboda jsou výsledky Slovenska, Maďarska a Polska totožné, jediná ČR je o více než 20 % lépe hodnocena než zbylé tři země Visegrádské skupiny.

Obrázek č. 13: Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci Index ekonomické svobody (percentilové hodnocení v %)

Zdroj: vlastní zpracování

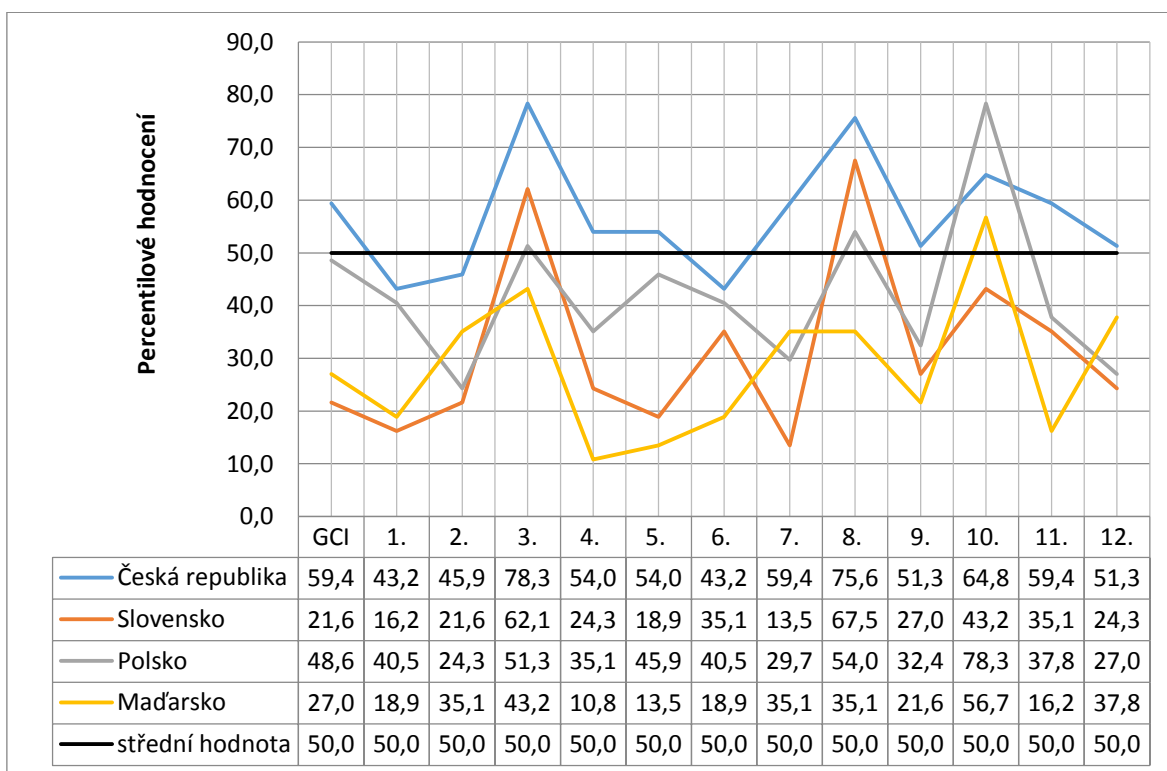
4.3 Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci globálního indexu konkurenceschopnosti

Z grafického zobrazení (obrázek č. 14) je opět patrná vyšší vyspělost ČR v rámci indexu konkurenceschopnosti. Křivka značící výsledek ČR v hodnocení zemí V4 je výrazně nad zbývajícími 3 zeměmi. S výjimkou desátého pilíře, kde lepších výsledků dosáhlo Polsko, je ČR výrazně lépe hodnocena. Jedná se o pilíř velikost trhu, kde ČR je hodnocena 64,8 %, což je hodnocení nad evropským průměrem. Polsko je v této oblasti hodnoceno výrazně lépe s percentilovým hodnocením 78,3 %. Nejhůře hodnocenou zemí v pilíři velikost trhu je Slovensko s hodnocením 43,2 %. Nejlépe hodnocenou oblastí ČR je 3. pilíř:

makroekonomická stabilita s hodnocením 78,3 %, ostatní země V4 jsou výrazně hůře hodnoceny. Z grafu je také patrná vyšší zaostalost Maďarska vůči ostatním členům Visegrádské skupiny v oblasti zdraví a základního vzdělání (4. pílíř) s hodnocením 35,1 %, což je hluboce pod střední hodnotou evropského regionu a výrazně níže hodnocen než zbylé země V4. ČR je jediná země hodnocená kladně v této oblasti s percentilovým hodnocením 78,3 %.

Můžeme zde opět potvrdit skutečnost, že v rámci Visegrádské čtyřky je ČR na nejvyšší úrovni s celkovým hodnocením 59,4 % a jako jediná země z této skupiny je nad hranicí střední hodnoty evropského regionu. Druhé v pořadí je Polsko s 48,6 %, dále Maďarsko s 27,0 %, Slovensko s 21 % je i v tomto indexu velmi zaostalé a v rámci V4 dopadlo nejhůře.

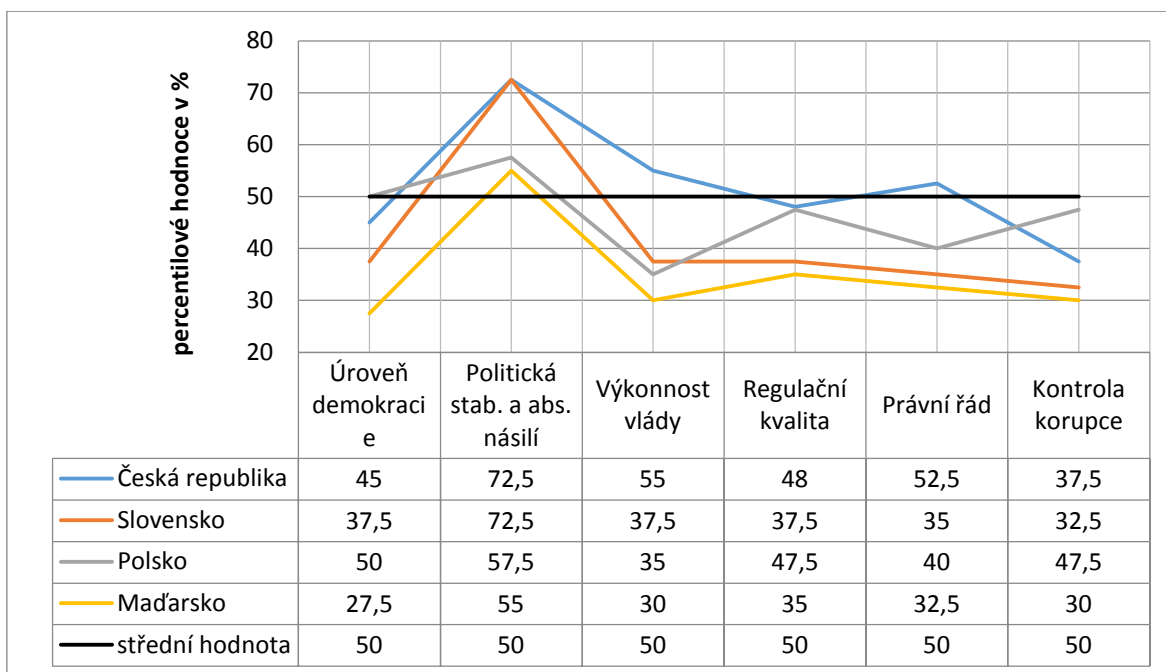

Obrázek č. 14: Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci globálního indexu konkurenceschopnosti (percentilové hodnocení v %)

Zdroj: vlastní zpracování

4.4 Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci WGI

Komparace vybraných zemí pomocí WGI dopadla v tomto případě, jak ukazuje grafické zobrazení (obrázek č. 15), s daleko vyrovnanějšími výsledky vybraných zemí než v předchozích indexech. Nejlépe hodnocené země dopadly v oblasti politická stabilita a absence násilí, kde všechny čtyři země dosáhly nadprůměrných výsledků. ČR a Slovensko bylo hodnoceno nejlépe, a to 72,5 %. V rámci oblasti úroveň demokracie se nejlépe umístilo Polsko s percentilovým hodnocením 50 %, zbylé země jsou hodnoceny hůře a nedosahují ani střední hodnoty evropského regionu. Nejlépe hodnocenou oblastí v rámci zemí V4 byla oblast výkonnost vlády, kde je ČR hodnocena velmi kladně. Rozdíl od druhého nejlépe hodnoceného Slovenska je 17,5 %. Nejhůře dopadlo Maďarsko s percentilovým hodnocením 30 %. Nižších výsledků bylo již tradičně dosaženo v oblasti kontroly korupce, kde Polsko je na vyšší úrovni než zbylé země s hodnocením 47,5 %, nad hranici střední hodnoty však nedosáhlo. Nejhůře v oblasti korupce a její kontroly dopadlo Maďarsko s hodnocením 30 %.

Obrázek č. 15: Komparace zemí Visegrádské skupiny v rámci evropského regionu za pomoci WGI (percentilové hodnocení v %)

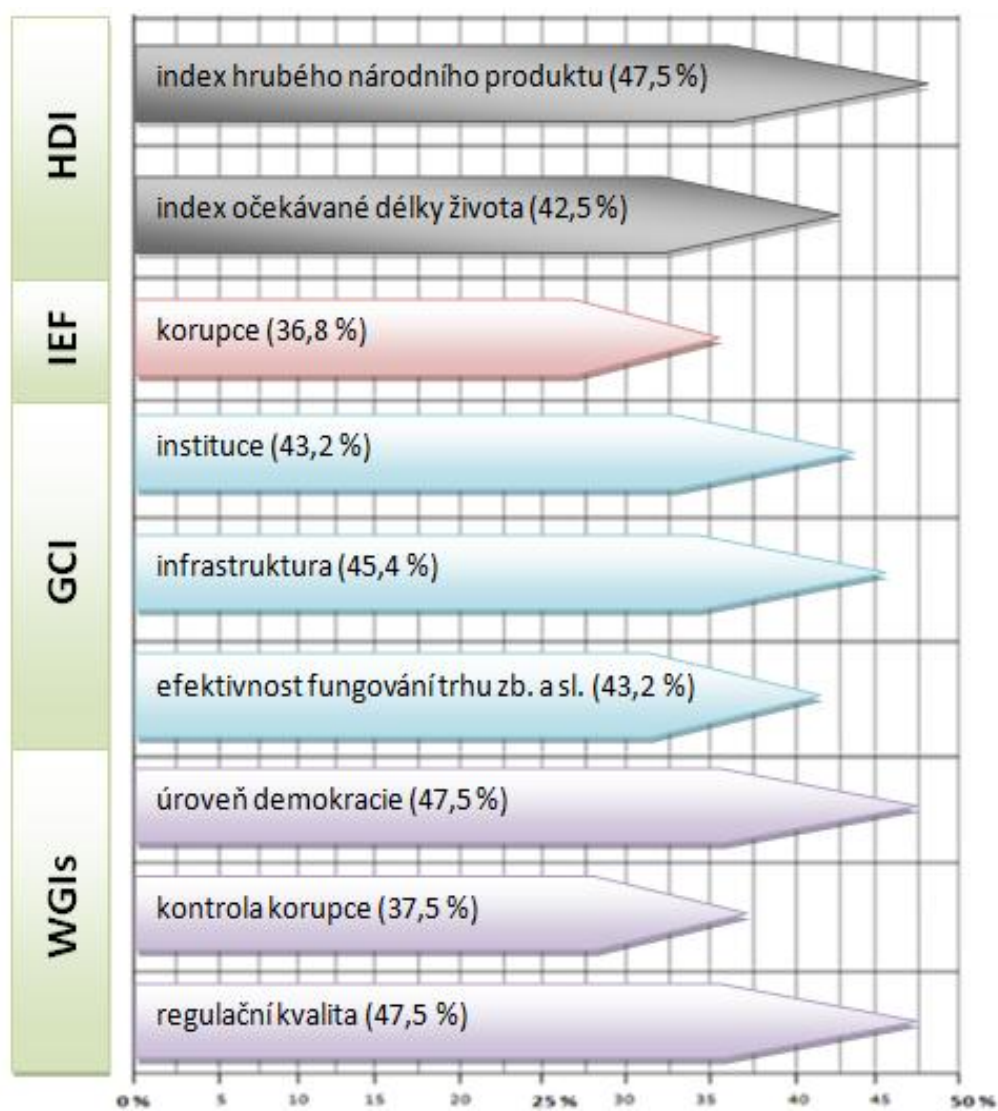
Zdroj: vlastní zpracování

5. Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně, jejich příčiny a nástin možných řešení

Doposud jsme se v předchozích kapitolách věnovali zhodnocením ČR pomocí vybraných ukazatelů ekonomické a životní úrovně v rámci evropského regionu, dále jsme komparovali země Visegrádské skupiny. Tato kapitola se bude věnovat zaostávajícím oblastem ekonomické a životní úrovně zjištěným pomocí pořadové statistiky v této práci. Pro hodnocení ČR bylo použito 4 ukazatelů HDI, IEF, GCI a WGI. Následující tabulka obsahuje souhrn zaostávajících oblastí ČR v rámci evropského regionu a jejich percentilové hodnocení.

Pro posouzení příčin problémových oblastí byla použita PEST analýza, upravená pro potřeby této práce. Tato analýza se používá především pro zhodnocení makrookolí podniku a pomáhá managementu organizace si uvědomit závislosti a příčiny vybraných jevů. Název této metody se skládá z počátečních písmen faktorů, které jsou analyzovány. Jsou to politicko-právní (political), ekonomicko-hospodářské (economical), kulturně-sociální (social) a technicko-vědecké (technical) faktory.

V rámci této práce je metoda PEST použita jako prostředek pro nalezení příčin. V rámci každé z jedenácti problémových oblastí ČR a zhodnotíme, zda příčiny zaostalostí nejsou zapříčiněny právě těmito faktory (politicko-právními, ekonomicko-hospodářskými, kulturně-sociálními či technicko-vědeckými). Nalezené příčiny v rámci těchto faktorů jsou analyzovány a nastíněny možné varianty řešení pro zlepšení.

Obrázek č. 16: Souhrn zaostávajících oblastí ČR v rámci evropského regionu.

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 Index hrubého národního produktu (47,5 %)

Index hrubého národního produktu patří do skupiny 3 subindexů HDI. Je vypočítáván jako hrubý národní příjem na obyvatele. Dle celosvětových výsledků je ČR v této oblasti nadprůměrná a dosahuje 80,2 percentil. V rámci evropského regionu však výsledky klesly mírně pod střední hodnotu (47,5 %). Úkolem je zjistit jaké jsou příčiny podprůměrných výsledků v této oblasti.

Political and economical - Na tento problém je dle mého názoru potřeba nahlížet z širší perspektivy a podívat se i na historický a politický kontext této problematiky. Je také důležité položit si otázku, zda ukazatel hrubého národního produktu je skutečně tak důležitý ukazatel ekonomické a životní úrovně obyvatel v ČR. Dle mého názoru patří mezi podstatné ukazatele, ale nelze ho brát jako jediného ukazatele vypovídajícího o úrovni dané země, je nutné zahrnout další ukazatele životní úrovně, jako je průměrná délka dožití nebo například otázka bezpečnosti, kvality správy dané země a dalších ukazatelů zahrnující komplexnější pohled na danou zemi. Myslím si, že pro ČR je tento výsledek velmi dobrý, když přihlídneme k okolnostem, jako je systém plánovaného hospodářství v minulosti. Je to poměrně nedávno, kdy se naše země stala rozvinutou ekonomikou, ČR dle Světové banky byla až do roku 2006 rozvojovou zemí. Proto výsledek v porovnání s dalšími zeměmi evropského regionu lze pojímat jako úspěch. Důkazem je i komparativní analýza zemí V4, kde v této oblasti je ČR nejlépe umístěná. Kdybychom se zabývali zlepšením hodnocení v indexu hrubého národního důchodu, nestačil by nám rozsah této práce. Hospodářským růstem si již zabývali ekonomové v mnoha modelech obsahujících nespočet množství názorů a přístupů k hospodářskému růstu. Jedna se například o klasické, neoklasické a keynesiánské modely hospodářského růstu, které navrhují možná řešení této složité problematiky, která trápí lidstvo už několik století (Helísek, 2002). Pro tuto práci je však důležité uvědomit si jiný pohled na věc, který velmi výstižně řekl Petr Pithart (2016) při svém projevu k příležitosti nedožitých 80. let Václava Havla. „*Je důležité zaobírat se ne pouze ekonomikou, ziskem či hospodářskými úspěchy, je také důležité si uvědomit, zdali se nám jako občanům dobře žije.*“ Dále upozornit na to, že je potřeba stále si připomínat a opakovat, jaké má ČR místo v Evropě či ve světě, a neuzavírat se a nevzdalovat se od ostatních zemí. Myslím si, že toto je základ úspěchu pro budoucnost naší země.

5.2 Index očekávané délky života (42,5 %)

Index očekávané délky života je součástí HDI, patří do skupiny tří subindexů HDI. Dle celosvětových výsledků je ČR v této oblasti nadprůměrná a dosahuje 80 percentil. V rámci evropského regionu však výsledky klesly mírně pod střední hodnotu (42,5 %). Cílem je zjistit, jaké jsou příčiny podprůměrných výsledků v této oblasti pomocí PEST analýzy. Mezi nejzávažnější příčiny lze považovat špatný životní styl občanů, kvalitu potravin či dostupnost alkoholu a tabákových výrobků.

Political - Zde je potřeba si položit otázku, zda existuje nějaké politické a legislativní vlivy, které způsobují nízkou úroveň délky života občanů ČR. V této oblasti lze zmínit například otázku velikosti spotřebních daní pro alkohol a tabákové výrobky. Vlády zemí se obvykle snaží nalézt rovnováhu mezi příjmy do státního rozpočtu z prodeje těchto výrobků a ochranou zdraví občanů. Dle článku 6 Rámcové úmluvy WHO o kontrole tabáku (2003) jsou cenové a daňové restrikce neúčinnější a vedou ke zlepšení zdraví populace. S tímto výrokem ne zcela souhlasím. Je potřeba dbát nejenom na otázku zdraví, ale i na to, aby se díky daňovým opatřením nezvýšil nelegální obchod s těmito produkty. Tuto skutečnost lze aplikovat na Lafférově křivce, kde po dosažení prohibitivní zóny dojde k výrazné podpoře šedé ekonomiky. Představme si situaci, kdy by spotřební daň byla centrálně regulovaná EU. Několik návrhů na jednotnou daň z řad europoslanců bylo, tyto návrhy však neměly úspěch. S nepřijetím souhlasím také, protože ne každá země by mohla dosáhnout Lafférova bodu, kde je optimální kombinace daňové sazby a daňových příjmů z ní plynoucí právě proto, že každá země má svou specifickou Lafférovu křivku. Můžeme na tuto problematiku však nahlížet z jiného úhlu pohledu, který lze vysvětlit následujícím příkladem: Představme si dva státy, kde v jednom z nich se výrazně zvýší spotřební daň tabáku. V této situaci je vysoce pravděpodobné, že se zvýší nelegální obchod s tímto produktem mezi těmito dvěma zeměmi. Proto ani centrální regulace zemí EU, ani výrazné rozdíly spotřebních daní mezi sousedními zeměmi nejsou vhodná řešení.

Závěrem lze tedy říci, že zvyšování spotřební daně má za následek zlepšení zdraví občanů (článek 6 rámcové úmluvy WHO, 2003), zápornou stránkou je však zvýšení šedé ekonomiky v této oblasti. Myslím si, že politické zásahy pro zlepšení zdravotního stavu obyvatel nelze dostatečně účinně řešit tímto způsobem. Lepším opatřením je například

omezení kouření v restauracích či zákaz požívání alkoholu na veřejných prostranstvích. Otázku zákazu kouření v restauracích čeští zákonodárci řešili již několik měsíců, zákon byl schválen a již od 31. května vešel v platnost (WHO tento den vyhláší jako Světový den bez tabáku).

Economical - Ekonomické důvody zapříčiňující špatný zdravotní stav obyvatel lze v ČR také zaznamenat. Dobrým příkladem je otázka kvality potravin. V posledních několika letech se v českých médiích začal řešit problém nekvalitních potravin prodávající se v českých obchodech. Při komparaci stejného výrobku v sousedním Německu se došlo k šokujícím závěrům. Výrobky v ČR jsou méně kvalitní než výrobky prodávané v Německu (Jurečka, 2016). Důvody pro to tak je, jsou samozřejmě ekonomického charakteru. Firmy se snaží snížit náklady na výrobu na úkor kvality výrobků, které jsou nezdravé či dokonce škodlivé pro lidský organismus. Řešením je v tomto případě opět přísnější regulace potravinářského průmyslu v zemi. Dalším pomocným řešením je osvěta obyvatel pomocí kampaní a programů zaměřených na znalost potravin a zdravého životního stylu. Mezi nejznámější programy u nás patří například Klub pevného zdraví VZP či Národní síť podpory zdraví. Ministerstvo zdravotnictví ČR také vyhláší výběrová řízení, konkrétně pro rok 2017 je to Národní program zdraví – projekty podpory zdraví (MZ ČR, 2017). Tento dotační program umožňuje realizaci projektů pro nestátní organizace neziskového charakteru.

Social - Sociálních jevů zapříčiňujících špatný zdravotní stav obyvatel je celá řada. Jako příklad lze uvést špatný životní styl, který doprovází hypokineze a špatné stravování. Zlepšení této situace spatřuji již ve znalostech a návycích získaných ve škole a především v rodině. V školství je potřeba stále zlepšovat a inovovat metody výuky, které dětem předají informace o zdravém životním stylu.

5.3 Infrastruktura (45,4 %)

Political - Nedostatečná a nekvalitní infrastruktura je dlouhodobý problém, se kterým se ČR potýká. Země, která se svou geografickou polohou stala tranzitní trasou pro okolní státy, by měla mít kvalitní a dostatečnou dopravní infrastrukturu. Nejzávažnější příčiny špatného hodnocení, které byly nalezeny, jsou především neefektivnost čerpání dotací

z evropských fondů, problémy s výkupy pozemků, které jsou velice zdoluhavé. Dále byl také spatřen problém týkající se transparentnosti výběrových řízení a s ní také spojená otázka korupce a klientelismu.

Economical - Velmi diskutovanou otázkou je stavba silnic a dálnic, konkrétně jejich financování. Cena těchto staveb patří společně se Slovenskem a Maďarskem k nejvyšším v Evropě. Jako příklad lze uvést výstavbu dálnice D8 (Ústí nad Labem – ČR/D hranice). Základní návrh stavby dálnice D8 byl přijat již v roce 1963 usnesením vlády č. 286 o koncepci dlouhodobého rozvoje silniční sítě a místních komunikací. O 30 let později v usnesení vlády č. 631/1993 se lze již dočíst předpokládané termíny a náklady na dostavbu této dálnice. Z přílohy tohoto usnesení lze vyčíst následující údaje: výdaje na výstavbu 1. – 4. úseku (čerpány v letech 1994 – 1998) měly být ve výši 4,45 mld., na výstavbu 5. úseku (1996 – 2000) bylo kalkulované 3,08 mld. a na výstavbu 6. úseku (1998 - 2002) se celkové odhadované náklady pohybovaly v částce 3,5 mld. Kč. Celkové náklady na dokončení dálnice D8 tedy byly 11,03 mld. v cenové úrovni v roce 1993. O tohoto roku vláda ČR pomocí několika rozhodnutí o aktualizaci usnesení vlády č. 631/1993 schválila několik změn časového harmonogramu výstavby a navýšení celkových nákladů na 20,23 mld. Kč.

Je zajímavé se zaměřit na stavební náklady 5. úseku, které v prosinci roku 2015 dosáhly výše 10,3 mld. Kč (téměř trojnásobek odhadované částky), dalších 3,1 mld. Kč má dle Ministerstva dopravy (MD) být ještě investováno. Rozpočet Státního fondu dopravní infrastruktury (SFDI) tedy počítal na rok 2016 s částkou pohybující se kolem 14 mld. Kč (Usnesení vlády ČR č. 750, 2015). To je však bez nákladů na výkup pozemků a přípravy staveb. Je to až s údivem zarážející, proč se tak podstatné položky jako je výkup pozemků nezapočítávají do rozpočtu pro tuto stavbu. Dalším navýšením rozpočtu, s kterým nikdo nepočítal, jsou náklady na sanaci sesuvu půdy, který poškodil v červnu roku 2013 v nedaleké blízkosti obce Dobrovičky dálnici a železniční trať. Tyto sanace byly dle mého názoru opět velmi zdoluhavé a finančně neefektivní. Dva a půl roku po sesuvu půdy, nebyla dokončena ani první část oprav a druhá část byla teprve v přípravách. Další zarážející okolností je že MD zadalo vypracovat analýzu příčin sesuvu až o 3 roky později v roce 2016. Z dokumentace programu č. 327 220 – I. změna (2008) lze vyčíst změny

plánovaných nákladů na výstavbu 5. úseku, kde v roce 2004 jeden metr dálnice stál 120 tis. Kč, v roce 2008 se částka zvedla na 345 tis. Kč/m. Důvodem, který MD uveřejnilo, je, že náklady byly vyčíslovány stejným způsobem jako na dálnici D11, kde se nepočítalo s velmi náročným geomorfologickým rázem krajiny Chráněné krajinné oblasti České střežhodhoří, přes kterou dálnice vede. Dalším důvodem, který lze vyčíst z programu č. 327 220, je navýšení sazby DPH z 5 % na 19 % a změnami cen v průběhu stavby.

Naskýtá se zde další otázky, proč se nevyužívalo více evropských dotací pro dostavbu této dálnice. Pokusy byly, žádost finanční pomoci z evropských fondů však vláda brzo stáhla. Důvodem byla soudní pře o zrušení územního rozhodnutí, která by mohla ohrozit termín dokončení, který závisel na přidělení dotací. 5. úsek byl tedy plně hrazen rozpočty SFDI.

Dalším zajímavým bodem je hodnocení ekonomické efektivity, které je přílohou projektové žádosti Ředitelství silnic a dálnic (Pragoprojekt, 2008). Výsledky hodnocení ekonomické efektivity jsou nejasné a v dokumentu je použito různých metodik výpočtu a vstupních údajů. Lišila se velmi výrazně výše nákladů a dopravní intenzita. Další skutečnost je, že v jednotlivých dokumentech jsou náklady uváděny v různých cenových úrovních, různých letech, v několika případech není ani jasné, které částky jsou s DPH a jaké bez DPH. Tato studie je dle mého názoru zbytečností a pouze utvrzuje neorganizovanost celého projektu.

Tento příklad slouží dobře pro demonstraci příčin špatného výsledku hodnocení oblasti infrastruktury v ČR. Jedná se zejména o velmi pomalý proces rozhodování a byrokracie, které brzdí celý proces. Proces realizace je totiž propleten obrovským počtem posudků, vyjadřování odborníků z oblasti ochrany životního prostředí, územního rozhodnutí, stavebních povolení, aj. Dle J. Michla (2016) každý z těchto posudků je v procesu schvalování průměrně dva až tři roky. Na podstatnou část těchto povolení, posudků, analýz jsou najímány externí firmy, které samozřejmě zvyšují celkové náklady. Když vezmeme v potaz, že na každý výsledek správního řízení se můžeme i vícekrát odvolat, dostáváme odpověď proč se jedna dálnice kompletuje již více než 32 let. Dalším důvodem je neschopnost využít finanční pomoc z evropských fondů zejména díky, územním sporům či nevyřešeným otázkám týkající veřejných zakázek. Snaha o netransparentnost a složitost

celého procesu láká ke korupci a klientelismu, proto dochází k nekalým či nelegálním praktikám, které jsou v této oblasti bohužel v ČR běžné.

Technological and others - Příčiny podprůměrného hodnocení infrastruktury ČR v rámci hodnocení alternativními ukazateli lze spatřit také v špatném technickém stavu současných dopravních sítí, chybějících obchvatech některých měst jako je Valašské Meziříčí či Volyně. Dalším nedostatkem jsou chybějící úseky dálnic. Jako příklad lze uvést dálnici mezi Českými Budějovicemi a rakouským Lincem, kde cíl byl propojit dálnicí tato dvě velká města. Rakouský úsek je již hotový, český se prozatím nezačal stavět.

Tato oblast je velmi náročná na zlepšení, bohužel tu není prozatím žádný velký účinnější impuls, který by zapříčinil změny v tomto systému výstavby silnic a dálnic. Návrhy pro zlepšení bylo mnoho. Asociace pro rozvoj infrastruktury (ARI) při příležitosti Konference infrastruktury ČR v roce 2014 vydala svůj dokument Rok změn v dopravní infrastruktuře. Tento dokument obsahoval konkrétní návrhy změn, které by měly vést k lepšímu hospodaření státu v této oblasti, zrychlit přípravu a realizaci staveb dopravní infrastruktury. Tyto návrhy byly podkladem pro jednání s příslušnými orgány. Jednalo se o těchto 8 základních změn: Změnit přístup k zadávání veřejných zakázek, přijmout závaznou koncepci a akční plán, kterého se každá stavba bude držet, zajistit stabilní a dostatečné financování z fondu SFDI, posílit moc státu v jednání, zrychlit proces zadávání veřejných zakázek, implementovat projekt – inženýrské činnosti, zkvalitnit management projektu, zlepšit údržbu a obnovu stávajících komunikací (ARI, 2014). Další velmi zajímavou iniciativou je snaha urychlit výstavbu dopravní infrastruktury pomocí nejmodernějších inovativních přístupů. Novely zákonů o veřejných zakázkách či stavebního zákona samy nestačí na efektivnění celého procesu. ARI v roce 2016 přišel s návrhem několika změn. Jedná se o návrh zadávání metodou *Design&build*. Pro tuto metodu je charakteristická odpovědnost za projektovou dokumentaci zhotovitelem projektu. Objednatel pouze vymezuje standardy, účel, rozsah projektu a další kupříkladu vykonové kritérium plnění projektu. Podstatou této metody je to, že větší riziko nese ta strana, která ho dokáže lépe řídit, tudíž zhotovitel (ARI, 2016). Dalším možným řešením pro zkvalitnění samotných realizací je zavedení modernějších softwarů, které nám urychlí práci a dosáhnou vyšších úspor. Jednou takovým prvkem je proces BIM, který slouží pro tvorbu a správu projektů. Umožňuje tvořit 3D modely inženýrských staveb infrastruktury. Tato metoda nám dává

nové možnosti při přípravě projektů, kde lze řešit možná rizika, zhodnotit proveditelnost stavby, urychlit přípravu a samotný projekt. Mezi nejpoužívanější BIM programy patří *Autodesk Infrastructure Design Suite Premium* (Cadstudio, 2016). Při přípravě projektů v infrastruktuře ČR by se však mělo těchto moderních metod využívat více a možná by si již dříve zjistilo, že dálnice D8 vede přes velmi nepříznivý terén a možná by tento moderní systém upozornil více na nebezpečné území a možnost sesuvů horniny a možná by se náklady na dostavbu 5. úseku několikanásobně snížily. Na tyto doměnky je již pozdě, je spíše potřeba si z tohoto velmi nevydařeného projektu vzít příklad a vyvarovat se chyb, které při stavbě dálnice D8 nastaly.

5.4 Instituce (43,2 %)

Před PEST analýzou upravenou pro potřeby této práce je důležité připomenout si oblasti, které specialisté z vybraných oblastí hodnotí v rámci dotazníkového šetření při sestavování indexu GCI, který vydává *World Economic Forum*. Jsou to následující oblasti veřejných a soukromých institucí: vlastnická práva, etika a korupce, zneužívání veřejných prostředků, veřejná důvěra politiků, nezávislost soudců, vládní neefektivnost, plýtvání veřejnými financemi, účinnost právního rámce při řešení sporů, účinnost právního rámce ve změně předpisů, transparentnost vládních politik, bezpečnost, obchodní náklady terorismu, obchodní náklady zločinu a násilí, spolehlivost služeb policie, etika korporací, etické chování firem, síla auditu a účetních standardů, způsobilost správních orgánů, ochrana zájmů minoritních vlastníků. Z důvodu rozsahu této práce není možné se věnovat všem výše zmíněným hodnoceným faktorům v oblasti institucí. V rámci této práce budou tedy vyzdviženy pouze některé nejzávažnější problémy, které zapříčinují nekvalitní oblast institucí.

Political - Politických příčin podprůměrné institucionální oblasti v ČR je mnoho. Mezi nejzávažnější příčiny podprůměrné kvality institucí je zejména otázka korupce. Tou se zabývá subkapitola 5.7. Korupce. Velmi diskutované téma a bezesporu další důvod, proč oblast institucí ČR se nachází pod střední hodnotou evropského regionu, je oblast soudnictví a právního rámce. Zastavíme se nad problematikou výběru soudců. Systém výběrového řízení na pozici soudce nemá v ČR žádnou koncepci a nejsou vytvořena přesná

kritéria pro výběr nových soudců. Selekcí možných uchazečů zajišťují totiž z větší části krajské soudy a MSp (Ministerstvo Spravedlnosti) (Vávra, 2016). Myslím si, že tento krok českou judikaturu brzdí. Důvodem je snadné působení klientelismu a preferování svých kandidátů, dalším důvodem je že jmenování soudců soudci není z demokratického hlediska správné a celý tento proces vede k jakémusi uzavření před okolím. Jmenování soudců v ČR je tedy velmi netransparentní a selekce soudců nad zákonná kritéria není stanovena a obvykle se dotváří *ad hoc*. Dalším problémem českého soudnictví je také velké administrativní zatížení soudců, zejména pro nedostatek peněz pro pomocné asistenty či soudní týmy, které by ulehčily práci soudců například při vybírání soudních poplatků či určování znalečného. Důvodem je, že úspora peněz je přednější před kvalitním personálním obsazením.

Economical - Do ekonomických příčin lze zařadit plýtvání veřejnými financemi. Tento problém se vznáší nad českou institucionální scénou již dlouhou dobu. Jako příklad lze uvést *účelový outsourcing*, kde organizace zbytečně najímá další subjekty pod záminkou vlastních nedostatečných zkušeností a kvalifikace. Výsledky outsourcingové společnosti jsou však v mnoha případech průměrné a náklady na její činnost velmi vysoké. Týká se to zejména oblastí poradenské, mediální či právnícké služby. Dalším speciálním příkladem je tzv. *state capture*. Jedná se o situaci, kdy soukromý zájem vytváří dopředu zájem veřejný (např. schválení zákona, který se dokonale hodí pro soukromé obchodní účely jednotlivce).

Social - Zajímavá je otázka veřejné důvěry politiků. Dle Centra pro výzkum veřejného mínění v září 2016 věří obyvatelé nejméně poslanecké sněmovně a senátu (46 % spíše nedůvěřuje, 22 % rozhodně nedůvěřuje), v těsné blízkosti za nimi je vláda (42 %, 17 %). Naopak nejvíce věří obyvatelé starostům (18 % rozhodně důvěřuje, 44 % spíše důvěřuje) a obecnímu zastupitelstvu (14 %, 48 %) (Stem, 2016). Tento problém nedůvěry v ústavní činitelé vytváří v zemi negativní atmosféru a vztah české populace k politice je spíše záporný. To se odráží také na nižší účasti při volbách a nezájmu zejména mladých lidí o politickou scénu.

Situace institucionálního rámce ČR je v dnešní době zastaralá a plná mezer, kterých je možné velmi snadno zneužít. Podle mého názoru je zde málo kontrolních orgánů, nebo jejich funkce je neefektivní. ČR je jediným postkomunistickým státem, který je členem EU

a nemá orgán nazvaný Nejvyšší rada soudnictví. Tento orgán je běžný ve všech vyspělých státech Evropy. Existuje v mnoha formách, ale cíl je pouze jeden – představuje hlavní samosprávný orgán soudní moci. Absence tohoto orgánu je jeden z hlavních příčin problémů, s kterými se české soudnictví potýká. Navrhuji tedy implementovat tento orgán pro potřeby české justice. V současné době existuje mnoho nevládních organizací pomáhající v boji proti korupci, klientelismu, zneužívání veřejných prostředků aj. Mezi nejznámější organizaci patří Transparency International. Velmi zajímavý je také projekt Whistleblowers, který umožňuje anonymně oznámit protiprávní jednání v oblasti institucí (Pavlišová, 2014). Další zajímavou iniciativou je projekt s názvem Plýtvání státu, který se snaží upozornit na neekonomické chování státních orgánů (Plýtvání státu, 2015). Pro správné fungování těchto organizací je však dle mého názoru potřeba velice silná objektivnost, nestrannost a nezaujatost, tyto organizace musí být tudíž i nevládního charakteru. Více bych také podpořil marketing těchto organizací pro lepší podvědomí u široké veřejnosti.

5.5 Úroveň demokracie (47,5 %)

Indikátor *voice and accountability*, z angličtiny volně přeloženo jako úroveň demokracie, je součástí skupiny ukazatelů WGIs, v kterém se ČR umístil pod střední hodnotou evropského regionu. Pro připomenutí se v tomto indikátoru řeší zejména, zdali mohou občané země dostatečně ovlivňovat politickou situaci a zdali jsou občané schopni podílet se na výběru vlády. Dále jsou zde hlediska svobody projevu, svobody médií či sdružování, důvěra v poctivost voleb, úcta k právům a svobodám menšin, transparentnost veřejných zakázek, svoboda cestování občanů země i cizinců přijíždějících do země, aj. Pro tyto a jiné zkoumané oblasti se používá vysoce odborných zdrojů, mezi které patří Economist Intelligence Unit Riskwire & Democracy Index (EIU), Global Integrity Index (GII) či Freedom House Countries at the Crossroads (CCR).

Social - Na tuto problematiku je zajímavé se podívat z pohledu české historie, kultury a sociální situace. Dle agentury Stem (2016) je pouze 37 % občanů spokojeno s fungováním demokracie v ČR. Nespokojeno je zbylých 63 % občanů. Jak zdouhavé výpočty indikátoru WGIs, tak jednodušší dotazníkové šetření potvrzují, s českou

demokracií je něco v nepořádku. Je opravdu zajímavé si položit otázky proč moderní, prosperující, středoevropská země patřící do EU má podprůměrné hodnocení v této oblasti pomocí indikátoru WGI. Odpověď na tuto otázku lze hledat v minulosti. Středoevropské a východoevropské země, které vstupovaly do EU před 12 lety, tvoří specifický postkomunistický prostor. Tyto země jsou charakteristické svými podobnostmi a společnými vývojovými trendy, které je odlišují od hluboce zakořeněných demokracií v EU na jedné straně a od zbylých zemí bývalého východního bloku na straně druhé. Společné pro tyto země jsou zkušenosti s nedemokratickým komunistickým režimem, který zničil morální hodnoty a politickou kulturu v zemi. Uplynulo již mnoho let od komunistického režimu, ale odborníci, jako je Tomáš Vilímek (2006) tvrdí, že bude trvat další dvě generace, než se úroveň demokracie vyrovná západním zemím, kde je demokracie již hluboce zakořeněná v systému.

Situace se však lepší a v rámci postkomunistických konsolidovaných zemí je ČR na prvním místě v žebříčku BTI (Bertelsmannův transformační index), který hodnotí míru transformace v tržní demokracii ve 129 vybraných zemích, které byly nebo jsou nedemokratickými režimy.

Political - Společně s komunistickým režimem byla zcela běžná korupce, zastrašování, nesvoboda projevu, aj. Stav české společnosti velmi pěkně popsal Václav Havel (1990):

„Jsme morálně nemocní, neboť jsme si zvykli, něco říkat a něco jiného myslet. Naučili jsme se v nic nevěřit, být k sobě navzájem lhostejní a starat se pouze sami o sebe.“ Tato fakta se uplatňovala zejména v politice, která se v menší míře přenesla i do současnosti. Občané ČR jsou všeobecně nedůvěřiví k českým politikům. Tato situace poté zapříčiňuje menší volební účast a nezájem mladých lidí o politickou scénu.

Východiska z této nepříjemné situace již byly nastíněny v předchozích odstavcích. Je to otázkou především času a nově smýšlejících mladých lidí, kteří budou nekompromisně prosazovat demokratický systém v ČR.

5.6 Regulační kvalita (47,5 %)

Indikátor regulační kvalita je součástí skupiny WGIs, které pravidelně reportuje Světová banka. Tento indikátor zachycuje, jak efektivně dokáže vláda formulovat a provádět politiku země. Hodnotí se zejména tyto oblasti: kvalita legislativního prostředí, rozsah a účinnost právních předpisů, účinnost antimonopolní politiky, přísnost a efektivita ekologických regulativ, míra regulační zátěže (vysoké regulační prostředí zapříčiňuje dražší ochodní operace a odrazuje investory), problematika mzdových předpisů, celních a obchodních regulativ, aj.

Political and social - Příčinou špatného hodnocení této oblasti ČR v rámci evropského regionu je především nepřehledné a chaotické právní prostředí, tvorba nadbytečných či nepotřebných právních předpisů, které vytváří čeští zákonodárci. Snahou zkvalitnit tuto oblast je strategie nazvaná *Better Regulation* (reforma regulace), která si klade za cíl bojovat proti přemíře byrokracie, zlepšit kvalitu právního prostředí v Evropě pomocí konsolidace, zjednodušení, upravení současné legislativy a zároveň zkvalitnění legislativy nové (Michalčáková, 2015). Tento program vznikl již v roce 2002 a zaměřuje se nejenom na již vzniklé problémy, ale snaží se kontrolovat právní předpisy, které jsou teprve v procesu tvorby. Dle mého názoru je to dobrý nástroj k zamezení vzniku duplicitních norem. Celý systém se pomalu čistí a normy se stávají jasnější a přehlednější.

V této oblasti je však také potřeba zmínit jednu z nejvýznamnějších iniciativ pro zkvalitnění regulace s názvem Hodnocení dopadů regulace (RIA), zavedený již v roce 2007 v ČR. Obsahuje souhrn metod, které směřují k systematickému hodnocení právních předpisů a jiných politik, které jsou navrhovány a které budou implementovány do právního řádu. Cílem je zkvalitnit právní prostředí, zvýšit jeho transparentnost či eliminovat vytváření nových nadbytečných či nepotřebných právních předpisů. Dalšími prostředky pro zefektivnění jsou snižování administrativní zátěže, konzultace se subjekty, kterých se připravovaná regulace týká a v neposlední řadě také kvalitní institucionální struktura (Vláda ČR, 2015).

Od zavedení procesu hodnocení RIA se výrazně zvedla regulační kvalita, jsou zde však jisté problémy a nedostatky, se kterými se systém musí vypořádat. Jako příklad lze uvést výroční zprávu RIA z roku 2013, kde bylo komisí RIA posouzeno 176 legislativních návrhů. Souběžně s těmito návrhy se dostalo do parlamentního projednávání 91 návrhů, které byly charakteru poslanecké iniciativy. Tyto návrhy vzešlé z poslaneckých iniciativ nemusí mít dle zákona zpracovanou zprávu RIA. Dále v tomto roce byl ve dvou případech návrh zákona schválen i za situace, kdy komise RIA návrh nedoporučila a navrhla změny. Dle mého názoru v obou případech se velice silně podryvá smysl tohoto systému a dochází k oslabování jeho působnosti. Pro vytváření nových norem je potřeba nejprve sestavit analýzu, která nám ukáže, zdali navrhovaná norma je kvalitní. Tento postup by měl mít každý nově navrhovaný právní předpis bez výjimek. Navrhy pro zlepšení jsou tedy posílit a rozšířit působnost RIA na všechny předložené právní předpisy. Dále je také potřeba zlepšit komunikaci při úpravě navrhovaných zákonů a také zvýšit pravomoce komise RIA při schvalování.

5.7 Korupce (36,8 %), kontrola korupce (37,5 %)

Jedná se o problém, který jistě narušuje ekonomickou svobodu a potýká se s ním převážná většina zemí evropského regionu i celého světa. Tato oblast je hodnocena zejména podle organizace Transparency International a jejich Indexu vnímání korupce (CPI), který hodnotí míru korupce v jednotlivých zemích (Transparency international, 2016). Tento subukazatel je součástí IEF.

Korupce je velmi diskutované téma a nezabývá se jí pouze výše zmíněný ukazatel IEF, dimenze kontrola korupce je také součástí WGIs. V tomto případě se zabývá mírou důvěry občanů k orgánům státní správy, jakou mají moc zajistit kontrolu a dodržování pravidel dané společnosti (majetková práva, výkonnost policie a soudnictví), mimo jiné se také snaží zachytit pevnost politické situace v zemi.

Jak již bylo zmíněno výše, problém korupce je velmi diskutované téma a bohužel není náplní této práce se jím podrobněji zabývat. Rozhodl jsem se tedy zpracovat část této diplomové práce odlišně od zbývajících. Odborníku zabývající se touto problematikou je mnoho, např.: Chmelík J. - Pozornost, úplatek a korupce (2013), Fryč P. - Korupce na

český způsob (1999), Tomica Z. - Korupce a úplatkářství (2011), kteří se ve svých publikacích věnují tématu korupce, proto v rámci této práce došlo k zorganizování menšího *brainwritingu* pomocí sociální sítě, kde bylo osloveno celkem 25 osob různého věku, vzdělání, zaměstnání, bydliště aj. Zadání bylo jednoduché a stručné, dotazované osoby měly pouze několik málo minut na odpověď a měly vyjádřit názor na tuto problematiku jen v několika stručných bodech.

Otázka zněla: *Jaké si myslíte, že jsou důvody toho, že ČR patří mezi země evropského regionu, kde je vysoké korupční prostředí a nefunguje zde efektivně kontrola korupce?*

Bylo dotázáno 25 osob, jejichž odpovědi byly v mnoha případech obdobné a týkaly se zejména kulturních, sociálních a politických příčin. Cílem této kapitoly je tedy zjistit, jaké je povědomí občanů o korupčním prostředí v ČR pomocí malého vzorku osob, stejně jako index CPI, který používá výsledky svých měření založený na názorech občanů jednotlivých zemí. Do podrobnějších odborných analýz se tedy v této práci není možné pouštět. *Brainstorming* byl tedy vhodná forma zjištění informací o povědomí a názorech korupčního prostředí českého obyvatelstva. Zde je vybráno několik zajímavých odpovědí na otázku výše. Je zde však potřeba upozornit na to, že názory jsou formulovány hovorovou a v mnoha případech laickou formou.

Myslím si, že nejzávažnějším problémem jsou podnikatelé v politice, kteří mohou korupční situaci v ČR podpořit. Dalším důvodem jsou malé mzdy pracovníků na úřadech. Situace kdy by mohlo dojít ke korupčnímu jednání je ta, kdy podnikatel vlastní podíly ve více firmách, mezi kterými si může navzájem domlouvat zakázky.

Bc. Tomáš Machek (25 let, Jičín, manažer prodejny Lidl)

Z osobní zkušenosti jsme s korupcí nesetkali, proto je pro mě problematické ji objektivně posoudit a popsat důvody jejich příčin. Mám za to, že korupce klasického formátu, typu 90. let, je na ústupu a její vliv je zcela marginální, v rámci procesu v rozhodování o veřejných zakázkách. Na druhou stranu je možné se i dnes setkat s formou korupce sofistikovanějšího charakteru, jež je např. založena tím, že jedna strana prosadí v rámci rozpočtu navýšení kapitoly dopravy o 100 milionů korun a stavební firmy si tyto zakázky po vzájemné dohodě rozdělí. Odměnou za toto navýšení jsou následné sponzorské dary stavebních firem do

neziskových organizací, kde svoji účast mají lidé blízké na vládní politická uskupení, což je v tomto ohledu velmi těžko napadnutelné a korupce se náročně prokazuje. Na rozdíl od dob socialismu, kde přetrvávaly základní zvyky ve všech formách hospodářství (masny, zeleniny, stavební práce, Mototechna), je dnes velmi nepravděpodobné se v běžném životě s tímto typem korupce setkat, a to z důvodu zlepšení životní úrovně. Neděláme však iluze, že politika je bez korupce možná, jelikož velké nadnárodní korporace (tyto firmy potřebují práci pro své zaměstnance a potřebují zvýraznit svůj vliv) disponují obrovskými částkami peněz, kterými řídí politické dění v zemi, ale jak bylo řečeno, neděje se to formou kabelek/krabic od vína plných peněz.

Libor Tomček (49 let, Liberec, referent - Krajský úřad)

Já s korupcí zkušenosti v mém okolí nemá. Asi to bude tím, že jsem z obyčejného prostředí a nikdo neměl potřebu se kvůli penězům někam cpát. Nebo jsme ty peníze neměli, abychom je mohli rozdávat jiným za nějakou službu. Pak bych řekla, že úplatky jsou psíš běžné tam, kde peníze jsou a lidé jsou za ně zvyklí kupovat i „nevěci“.

Jana Kluková (32 let, Hradec Králové, pracovnice hotelového rezervačního systému)

Na peníze jako symbol blahobytu a moci si člověk lehce zvykne, proto je těžké přestat a korupce se stala součástí současné kultury podnikání a politiky. Korupce není problém současnosti, určitě to má i hlubší kořeny v minulosti u předchozích generací.

Ing. Vendula Václavská (28 let, Liberec, event manager)

Korupce je způsobena špatnou kulturou podnikání, propojením politiky a podnikání, nedostatečnou legislativou zachycující nekalé praktiky podnikatelů, nevýkonným soudním systémem.

Ing. Vratislav Pícek (40 let, Liberec, ředitel společnosti)

Myslím, že korupce je v zájmu i těch, kteří by ji měli kontrolovat, proto je v ČR stále vysoké korupční prostředí a nic se s tím neděje.

Bc. Jana Skalová (22 let, Olomouc, student)

Odpovědi v tomto brainstormingu byly velmi zajímavé i ze sociologického hlediska, kdy každý z účastníků nahlíží na tuto problematiku z jiného úhlu. Nezbyva než jen doplnit nástin návrhů na zlepšení, kterých je celá řada. Mezi nejvíce aktivní organizace působící v této oblasti je Transparency International, která je v této činnosti velmi úspěšná. Její nevýhodou je to, že její pole působnosti je velmi široké a pro efektivnější fungování kontroly korupce je potřeba dalších specializovaných složek. Dalším problémem je propojování politické a podnikatelské sféry, které je jakýsi první krok pro korupční jednání v této oblasti. Měla by se striktně vymezit hranice mezi těmito dvěma velmi neslučitelnými sférami. Tuto problematiku se čeští zákonodárci snažili již vyřešit a v lednu 2017 vyšla novela zákona č. 14/2017 Sb., která předcházela velmi ostrým diskuzím probíhající i uvnitř vládní koalice. Tato novela zákona č. 159/2006 sb. o střetu zájmů aplikuje tzv. centrální evidenční místo spravované MSp., do kterého mají povinnost veřejní funkcionáři předkládat majetková oznámení. Nově se tato povinnost týká i soudců a státních zástupců, jejichž evidenci povede Nejvyšší soud. Jak již bylo dříve zmíněno, česká justice je velmi uzavřená a nemyslím si, že evidenci a kontrolu soudců by měl vést opět orgán justice, tímto se utvrzuje nepropustnost a nařízení, které by mělo potlačit korupční jednání, ho spíše podporuje.

Debata o této novele byla velmi vyhrocená zejména v případě souběhu funkcí podnikatelských aktivit Andreje Babiše, který je ministrem financí a vlastníkem skupiny Agrofert, Mafra (MF Dnes, Lidové noviny), televizní a rozhlasové stanice Óčko a Impuls (Vojíková, 2017). Nejpřísnější návrh, týkající se zákazu vlastnění obchodní korporace veřejným funkcionářem však přijat nebyl. Další omezení, které však bylo přijato a ministr financí ho pocítí, je zákaz provozování televizního či rozhlasového vysílání. Dále také zákaz vydávání periodik. V případě, že je tomu tak, dle novely zákona je nutností se této činnosti do 2 měsíců od přijmutí do funkce vzdát. Novela č. 14/2017 Sb. také obsahuje regulaci dotací pro firmy provozované veřejnými funkcionáři. Společnosti, v kterých bude člen vlády vlastnit více než $\frac{1}{4}$ podíl, nemají právo se účastnit veřejných zakázek, investičních pobídek či dotačních programů. Tato úprava dle mého názoru hraničí již s diskriminací podnikatelů a dle prezidenta ČR Miloše Zemana je v rozporu s ústavou ČR – Listinou základních práv a svobod (Zákon č. 162/1998 Sb.).

Dalším vodítkem pro nekorupční jednání je mimo jiné také navýšení mezd pracovníků zejména státní sféry, kde užitek, který by měl uplácený, by byl nižší než užitek z dobře vykonané práce, spokojeného a dobře placeného zaměstnání bez rizika odhalení korupční aféry.

5.8 Efektivnost fungování trhu zboží a služeb (43,2 %)

Cílem efektivního fungování trhu zboží a služeb se myslí zejména vytvoření co možná nejpříznivějšího zázemí pro občany a podnikatele bez nadbytečných překážek byrokratického rázu. Jedná se o celou řadu oblastí, jako jsou efektivní pohyb zboží a služeb, digitální trh a elektronický obchod, přístup k informacím, aj. Efektivnost fungování trhu zboží a služeb je tedy také zahrnuta v indexu GCI, kde hodnocení ČR je pod střední hodnotou evropského regionu. Důvody podprůměrného výsledku ČR v této oblasti jsou zejména velmi malý přístup k informacím, zdlouhavé a velmi složité povoloovací procedury. Tyto nedostatky rešil například projekt Ministerstva průmyslu a obchodu s názvem Efektivnost trhu zboží a služeb a zkvalitňování charakteristik podnikání, který se snažil podchytit měnící se situací v ČR (MPO, 2014). V zemi se v současné době začínají měnit zdroje konkurenceschopnosti zapříčiňující růst české ekonomiky. Do současnosti byl ekonomický růst způsoben přílivem zahraničních investic, které využívaly nízkou cenu a kvalitní vstupy. V současné době se však cenová konkurence ČR snížila a bude potřeba do budoucna udržet růst a zaměstnanost například na základě nových inovací. To je dle mého názoru jeden z hlavních příčin špatného výsledku v měření této oblasti. Jedná se zejména o velmi málo využívané oblasti jako je inovační management, strategické plánování, pronikání na zahraniční trhy, malý zájem o inovace a spolupráci s VaV sektorem. Příčinou tohoto je dle mého názoru absence odborníků a jejich odliv do zahraničí. Příčiny odchodu jsou však velmi jasné, jsou to nižší platy, nedostatečné zázemí a lepší příležitosti, které mohou v zahraničí získat. Dalšími důvody zaostalosti je, že firmy v ČR jsou doposud málo kreativní a bojí se vstupovat do inovativnějších projektů, problém je také v komunikaci VaV sektoru se soukromým sektorem. Vláda ČR si však velmi dobře uvědomuje závažnost této situace a proto vznikají různé projekty a plány. Jeden z nich se nazývá Priority ČR v agendě vnitřního trhu 2015 - 2020 a byl předložený společně ministrem obchodu Janem Mládkem a předsedou vlády Bohuslavem Sobotkou (Vláda ČR, 2015).

Jedná se zejména o analýzu sektorů a jejich komparativních výhod. Je zde však potřeba větší aktivita a spolupráce zejména mezi soukromým a veřejným sektorem, která je velmi zdoluhavá, neúčinná a často složitá. Tyto překážky poté vedou k celkové nechuti a neochotě spolupracovat. Uvedu reálný příklad od jednoho libereckého podnikatele v hoteliérství. Při rekonstrukci starého hotelu v centru Liberce oslovil studenty katedry architektury s nabídkou spolupráce při realizaci designových pokojů v hotelu, kde by mohli uplatnit svůj talent a dovednosti, které se při studiu naučili, zároveň by získali skvělou praxi a finanční ohodnocení. Uspořádal zajímavou přednášku o svém záměru a nabídl tuto možnost spolupráce se studenty. S jeho překvapením se žádný ze studentů nepřihlásil. Důvody, které uvedli, byly velmi zajímavé a shodují se s problematikou již v této kapitole zmíněnou. Studenti uvedli, že jsou zaneprázdněni školními povinnostmi, dále že pracují na velkém množství školních projektů a tento projekt by byl nad rámec školních povinností, kterých mají velmi mnoho. Dle mého názoru je to problém neochoty, lenosti zapojit se do zajímavých projektů a nefunkční spolupráce těchto dvou sektorů. Tento malý příklad je pouhá ukázka politické a obchodní kultury v naší zemi a je potřeba se této problematice věnovat.

Závěr

Hlavním cílem této práce je zhodnocení ekonomické a životní úrovně ČR v kontextu evropského regionu za pomoci vybraných alternativních ukazatelů. Byly vybrány čtyři indikátory, zkoumající různé oblasti ekonomické a životní úrovně. Jsou to Human Development index (HDI), Global Competitiveness Index (GCI), Index of Economic Freedom a Worldwide Governance Indicators (WGIs). Po determinaci zkoumaného vzorku na úrovni evropského regionu došlo k zhodnocení ČR za pomoci těchto ukazatelů za pomoci pořadové statistiky a percentilového hodnocení za období (2015-2016). Z tohoto hodnocení vyplynulo 9 oblastí ekonomické a životní úrovně, které jsou pod střední hodnotou výsledků zkoumaného vzorku, ČR v těchto oblastech zaostává od ostatních zemí regionu. Výsledky byly dále použity pro komparační analýzu zemí Visegrádské skupiny. Vyústěním této práce byla snaha nalézt příčiny špatného hodnocení těchto oblastí a nastínit možných řešení pro zlepšení.

Diplomová práce je rozvržena do 5 dílčích kapitol. V rámci teoretické části, která je obsažena v prvních dvou kapitolách, se práce zaměřuje na vymezení základních teoretických východisek. Témata, která zde byla zmíněna, jsou kvalita života, ekonomický a sociální rozvoj, bariéry ekonomického růstu, sociální stát či trvale udržitelný rozvoj. Velmi přínosnou částí této práce je část věnující se samotným vybraným indikátoru HDI, IEF, GCI a WGIs. Jednotlivé indexy jsou stručně charakterizovány a je popsána jejich konstrukce a struktura. Zajímavým tématem, kterým se tato práce také věnuje, je kritický pohled a nedostatky těchto ukazatelů spojený s komparací s tradičními ukazateli ekonomické úrovně.

Praktická část, která je stěžejní pro tuto diplomovou práci, se věnuje již samotnému zhodnocení, kde bylo nutné nejprve determinovat samotný vzorek zkoumaných zemí. Vzorek, do kterého patřila samozřejmě i ČR, byl zhodnocen v rámci vybraných 4 ukazatelů za pomoci pořadové statistiky využívající percentilového hodnocení. Následně proběhla komparační analýza zemí Visegrádské skupiny. Veškeré výsledky byly převedeny do grafického zobrazení pro zvýšení orientace a přehlednosti textu.

Výsledkem hodnocení bylo vytyčení několik oblastí ekonomické a životní úrovně, v kterých ČR zaostává od ostatních zemí evropského regionu. Kritériem bylo percentilové hodnocení nižší než 50 %. Této hranice nedosáhlo celkem 9 oblastí, které jsou shrnuty v následující tabulce č. 12.

Tabulka 12: Zaostávající oblasti ekonomické a životní úrovně ČR v rámci evropského regionu

Ukazatel	Subindex	Percentilové hodnocení (%)
HDI	Index hrubého národního produktu	47,5
HDI	Index očekávané délky života	42,5
IEF	Korupce	36,8
GCI	Instituce	43,2
GCI	Infrastruktura	45,4
GCI	Efektivnost fungování trhu zb. a sl.	43,2
WGIs	Úroveň demokraci	47,5
WGIs	Kontrola korupce	37,5
WGIs	Regulační kvalita	47,5

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci hodnocení ČR za pomoci ukazatele HDI jsou výsledky v rámci zemí světa vysoce nadprůměrné. ČR je v celkové indexu HDI i v dílčích ukazatelích nad 80 % v rámci pořadové statistiky. Převědeme-li výsledky hodnocení na úroveň evropského regionu, výsledky jsou o poznání rozdílnější. Všechny výsledné hodnoty se snížily a hodnoty indexu očekávané délky života (42,5 %) a indexu hrubého národního produktu (47,5 %) jsou dokonce pod střední hodnotou zkoumaného vzorku.

Snahou bylo také nalézt možné příčiny špatného hodnocení a nastínit možné návrhy na zlepšení. Příčin špatného výsledku v indexu očekávané délky života je celá řada, za nejzávažnější lze zmínit špatný životní styl občanů spojený s hypokinezí, relativně dostupný alkoholické a tabákové výrobky, kouření v restauracích aj. Možným opatřením je například omezení kouření v restauracích či zákaz požívání alkoholu na veřejných prostranstvích. Otázku zákazu kouření v restauracích čeští zákonodárci řešili již několik měsíců. Zákon byl schválen a již od 31. května vešel v platnost. Dalším pomocným řešením je samozřejmě osvěta obyvatel pomocí kampaní a programů zaměřených na znalost potravin a zdravého životního stylu. Mezi nejznámější programy u nás patří například Klub pevného zdraví VZP či Národní síť podpory zdraví.

Hodnocení ČR v rámci evropského regionu za pomoci IEF našlo jednu podprůměrnou oblast. Jedná se o oblast korupce. Zde je také nejvýraznější rozdíl mezi světovým a evropských hodnocením. Hodnocení ČR v rámci zemí světa je pomocí percentilového hodnocení 69,8 %, hodnocení v rámci evropského regionu je pouhých 36,8 %. Problém korupce je velmi diskutované téma a bohužel nebylo náplní této práce se jím podrobněji zabývat, proto v rámci této práce došlo k zorganizování menšího *brainwritingu* pomocí sociální sítě, kde bylo osloveno celkem 25 osob různého věku, vzdělání, zaměstnání, bydliště aj. Zadání bylo jednoduché a stručné, dotazované osoby měly pouze několik málo minut na odpověď na otázku: *Jaké si myslíte, že jsou důvody toho, že ČR patří mezi země evropského regionu, kde je vysoké korupční prostředí a nefunguje zde efektivně kontrola korupce?* Nejčastější odpovědi na tuto otázku jsou: špatná kultura podnikání, propojení politiky a podnikání, nedostatečná legislativa zachycující nekalé praktiky podnikatelů, nevykonný soudní systém.

Hodnocením ČR v rámci evropského regionu za pomoci GCI bylo neúspěšné pro tři hodnotící pilíře. U těchto pilířů klesly hodnoty pod 50 % a řadí je mezi oblasti nízké úrovně v rámci evropského regionu. Jedná se o pilíř instituce s percentilovým hodnocením 43,2 %, dále je to oblast infrastruktury s percentilovým hodnocením 45,9 % a posledním pod střední hodnotou bodovaný pilíř je efektivnost fungování trhu zboží a služeb s percentilovým hodnocením 43,2 %. Nejzávažnější příčiny špatného hodnocení pilíře infrastruktura, které byly nalezeny, jsou především neefektivnost čerpání dotací z evropských fondů, problémy s výkupy pozemků, které jsou velice zdlouhavé. Dále byl také spatřen problém týkající se transparentnosti výběrových řízení a s ní také spojená otázka korupce a klientelismu, dále také technický stav současných dopravních sítí, chybějící obchvaty některých obcí. Dalším nedostatkem jsou chybějící úseky dálnic. Návrhy pro zlepšení bylo mnoho. Asociace pro rozvoj infrastruktury (ARI) při příležitosti Konference infrastruktury ČR v roce 2014 vydala svůj dokument *Rok změn v dopravní infrastruktuře*. Tento dokument obsahoval konkrétní návrhy změn, které by měly vést ke zlepšení hospodaření státu v této oblasti, zrychlit přípravu a realizaci staveb dopravní infrastruktury. Dalším možným řešením pro zkvalitnění samotných realizací je zavedení modernějších softwarů, které nám urychlí práci a dosáhnou vyšších úspor. Jedním takovým

prvkem je proces BIM, který slouží pro tvorbu a správu projektů a umožňuje tvořit 3D modely inženýrských staveb infrastruktury.

Příčin podprůměrného hodnocení ČR v rámci evropského regionu v oblasti institucionální rámce je mnoho. Mezi nejzávažnější patří zejména otázka korupce, další oblastí je oblast soudnictví a právního rámce, konkrétně netransparentnost při výběru soudců či velká administrativní zátěž soudů, dalším problémem vznášející se již dlouho nad českou institucionální scénou je plýtvání veřejnými financemi. Jako příklad lze uvést *účelový outsourcing*, nebo také *state capture*. V současné době existuje mnoho nevládních organizací pomáhající v boji proti korupci, klientelismu, zneužívání veřejných prostředků aj. Mezi nejznámější organizaci patří Transparency International. Velmi zajímavý je také projekt Whistleblowers nebo projekt s názvem Plýtvání státu. Pro správné fungování těchto organizací je však potřeba velice silná objektivnost, nestrannost a nezaujatost, tyto organizace musí být tudíž i nevládního charakteru. Více bych také potřeboval podpořit marketing těchto organizací pro lepší podvědomí u široké veřejnosti.

Třetí podprůměrně hodnocená oblast v rámci indexu GCI je efektivnost trhu zboží a služeb. Mezi nejzávažnější důvody patří velmi malý přístup k informacím, zdoluhavé a velmi složité povoloovací procedury. Tyto nedostatky řešil například projekt Ministerstva průmyslu a obchodu s názvem Efektivnost trhu zboží a služeb a zkvalitňování charakteristik podnikání, který se snažil podchytit měnící se situaci v ČR. Dalším důvodem je také velmi málo využívané oblasti jako je inovační management, strategické plánování, pronikání na zahraniční trhy, malý zájem o inovace a spolupráci s VaV sektorem. Příčinou tohoto je dle mého názoru absence odborníků a jejich odliv do zahraničí. Dalšími důvody zaostalosti je, že firmy v ČR jsou doposud málo kreativní a bojí se vstupovat do inovativnějších projektů, problém je také v komunikaci VaV sektoru se soukromým sektorem. Vláda ČR si však velmi dobře uvědomuje závažnost této situace a proto vznikají různé projekty a plány. Jeden z nich se nazývá Priority ČR v agendě vnitřního trhu 2015 – 2020. Je zde však potřeba větší aktivita a spolupráce zejména mezi soukromým a veřejným sektorem, která je velmi zdoluhavá, neúčinná a často složitá. Tyto překážky vedou k celkové nechuťi a neochotě spolupracovat.

Posledním ukazatel hodnotící ekonomickou a životní úroveň ČR v rámci evropského regionu je skupina indikátorů WGIs. Po zpracování výsledků dle pořadové statistiky pro evropský region jsou zde více patrné oblasti, na které by se ČR měla zvláště zaměřit. První z oblastí je úroveň demokracie. V této oblasti se ČR umístila pod střední hodnotu evropského regionu s výsledkem 47,5 percentil. Odpověď na otázku proč je ČR v této oblasti špatně hodnocena nalezneme pravděpodobně v minulosti. Středoevropské a východoevropské země, které vstupovaly do EU před 12 lety, tvoří specifický postkomunistický prostor. Tyto země jsou charakteristické svými společnými vývojovými trendy, mají zkušenosti s nedemokratickým komunistickým režimem, který narušil hodnoty a politickou kulturu v zemi. Můžeme však říci, že se situace lepší a v rámci postkomunistických konsolidovaných zemí je ČR na prvním místě v žebříčku BTI (Bertelsmannův transformační index), který hodnotí míru transformace v tržní demokracii ve 129 vybraných zemích, které byly nebo jsou nedemokratickými režimy. Další podprůměrnou oblastí spadající do WGIs je regulační kvalita. Tento indikátor zachycuje schopnost vlády formulovat a provádět vhodnou politiku a předpisy pro blahobyt země i svých občanů, dále také schopnost podporovat rozvoj soukromého sektoru. V této oblasti se ČR v evropském měřítku umístila pod střední hodnotou (47,5 %). Z těchto výsledků je patrné, že Evropa jako region má velice vyspělou regulační politiku oproti jiným regionům. Příčinou špatného hodnocení této oblasti ČR v rámci evropského regionu je především nepřehledné a chaotické právní prostředí, tvorba nadbytečných či nepotřebných právních předpisů, které vytváří čeští zákonodárci. Snahy na zkvalitnění této oblasti je mnoho, mezi nejznámější z nich je strategie nazvaná *Better Regulation* (reforma regulace), která si klade za cíl bojovat proti přemíře byrokracie, zlepšit kvalitu právního prostředí anebo také velmi výrazná iniciativa s názvem Hodnocení dopadů regulace (RIA). Obsahuje souhrn metod, které směřují k systematickému hodnocení právních předpisů a jiných politik, které jsou navrhovány a které budou implementovány do právního řádu. Tento systém má však několik slabých míst (detailněji popsanych v kapitole č. 5), které podřívají smysl tohoto systému a dochází k oslabování jeho působnosti. Navrhy pro zlepšení jsou tedy posílit a rozšířit působnost RIA na všechny předložené právní předpisy. Dále je také potřeba zlepšit komunikaci při úpravě navrhovaných zákonů a také zvýšit pravomoce komise RIA při schvalování.

Při hodnocení zemí Visegrádské skupiny se dospělo naopak pozitivním k závěrům. Ve většině oblastí je ČR výrazně vyspělejší a lépe hodnocená než zbylé hodnocené země. ČR je tedy nejlépe hodnocenou zemí Visegrádské skupiny v rámci ekonomické a životní úrovně. Praktickým přínosem této práce je zhodnocení ČR ne pouze na světové úrovni, ale v užším kontextu evropského regionu. Každoročně vydávané reporty institucí vydávající žebříčky hodnocení vybraných 4 ukazatelů jsou překvapivě většinou globální a nelze porovnávat menší vzorek zemí. Tato práce zužuje analyzovaný vzorek na evropský region. Výsledky jsou navíc převedeny pomocí pořadové statistiky na percentilové hodnocení, lze je tedy lépe zhodnotit a komparovat mezi sebou. Díky této selekci se vystihlo několik zaostávajících oblastí, na které by se měla soustředit pozornost s cílem zlepšit podmínky ekonomické a životní úrovně ČR pro budoucí generace.

Seznam použité literatury

AGOSTINI, S a S RICHARDSON. *A Human Development Index for US Cities: Methodological Issues and Preliminary Findings* [online]. DOI: Real Estate Economics, 1997.

A World of Development Experience [online]. New York: United Nations Development Programme, 2015 [cit. 2015-10-11]. Dostupné z: http://www.undp.org/content/undp/en/home/operations/about_us.html.

BALCAROVÁ, P. a M. BENEŠ. *Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti*. Praha: Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 2006.

BENEŠ, M. *Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda*. Brno: CVKSČE, 2006.

BIM: Informační model pro infrastrukturu [online]. Praha: Cad studio, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.cadstudio.cz/bim-infrastruktura.asp>

Cena dálnic: Stavějí se dálnice v ČR dráž než v zahraničí? [online]. Praha: Ekologický právní servis, 2010 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: http://www.bezkorupce.cz/wp-content/uploads/2010/01/cenadalnic_cast1_predrazenedalnice.pdf

Corruption perceptions index: Overview [online]. Transparency International, 2016 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.transparency.org/research/cpi/overview>

ČERVENKA, J. *Důvěra státním činitelům: Tisková zpráva* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, 2016 [cit. 2017-02-25]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7599/f3/pi160930.pdf

Čeští občané nejsou spokojeni s úrovní demokracie v ČR [online]. Praha: Parlamentní listy, 2016 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://vasevec.parlamentnilisty.cz/clanky/cesti-obcane-nejsou-spokojeni-s-urovni-demokracie-v-cr>

ČTK. Česká ekonomika roste: 1. čtvrtletí rekordně a nejrychleji v EU. *Finanční noviny* [online]. 2014 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/ceska-ekonomika-rostla-v-1-ctvrtletí-rekordne-a-nejrychleji-v-eu/1216288>.

DUBEN, R. *Stát blahobytu*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-016-4.

DURAND, M. a J. SIMON. *OECD's Indicators of International Trade and Competitiveness: Economic Department Working Papers No. 120*. Paris: OECD, 1992.

EASTERLIN, R. Will Raising the Incomes of All Increase the Happiness of All. *Journal of Economic Behavior & Organization*. 1995.

Ekonomický a sociální rozvoj [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005 [cit. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www2.osn.cz/ekonomicky-a-socialni-rozvoj/?kap=76>.

GOLA, P. *Ekonomická svoboda: Jak jsme na tom v Česku v porovnání se světem?* [online]. Praha: Finance.cz, 2012 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/339434-ekonomicka-svoboda-jak-jsme-na-tom-v-cesku-v-porovnani-se-svetem/>

GOODIN, E. *The Real Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: University Press, 1999. ISBN 0-521-59639-4.

GWARTNEY, J a R LAWSON. *Economic Freedom of the World: Annual Report* [online]. Vancouver: Fraser Institut, 2014 [cit. 2016-01-05]. ISSN 978-0-88975-313-6. Dostupné z: <http://www.freetheworld.com/2014/EFW2014-POST.pdf>

HÁJEK, L. *Ekonomie a národní hospodářství*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. ISBN 80-7041-782.

HÁLA, V. *Trvale udržitelný rozvoj: Definice a praxe* [online], 2007. [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.sustainable.cz/definicepraxe.htm>.

HALL, J. a R. LAWSON. *Economic Freedom of the World: An Accounting of the Literature*. Beloit: Beloit College, 2013 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: http://oneil.cox.smu.edu/system/media/790/original/EFW_An_Accounting_of_the_Literature.pdf

HARMÁČEK, J. *Klasifikace rozvojových zemí* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014 [cit. 2015-10-20]. Dostupné z: <http://www.development.upol.cz/wp-content/uploads/2013/02/Syrov%C3%A1tka-harm%C3%A1%C4%8Dek-2014-Klasifikace-rozvojov%C3%BDch-zem%C3AD.pdf>.

HELÍSEK, M: *Makroekonomie 2*. Praha: Melandrium, 2002. ISBN 80-86175-26-X
Hodnocení dopadů regulace - RIA: Výroční zpráva Komise RIA za rok 2013 [online]. Vláda České republiky [cit. 2014-05-19]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/aktualne/Vyrocni-zprava-Komise-RIA-za-rok-2013.pdf>

Human Development Index and its Components [online]. New York: United Nations Development Programme, 2014 [cit. 2015-12-01]. ISBN 978-92-1-126368-8. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI>.

Charta Organizace spojených národů: Statut Mezinárodního soudního dvora [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/osn/charta-osn/>

Index of Economic Freedom: About the Index [online]. Washington D. C.: Heritage Foundation, 2015 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/about>

JUREČKA, V. *Makroekonomie 2*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.

KLUGMANN, J. The HDI 2010: New Controversies and old critiques. *The Journal of Economic Inequality*. [cit. 2015-12-01]. ISSN 1569-1721. Dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10888-011-9193-0/>.

KRÁL, V. *Fyzická geografie Evropy*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0684-2.

KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 8085963337.

KUTTNER, R. *Criticisms of the Index Of Economic Freedom: A Weird Set of Values* [online]. 1998 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://world.std.com/~mhuben/ief.html>

LACEK, M. *Terminologie hospodářské teorie a praxe*. Bělá pod Bezdězem: Nakladatelství Máchova kraje, 2002. ISBN 80-901730-9-8.

LÉKO, K. *Nezávislost soudců je klíčová* [online]. Praha: Česká pozice, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/nezavislost-soudcu-je-klicova-vse-ostatni-sekundarni-pfx-/tema.aspx?c=A151130_172653_pozice-tema_lube

LIND, N. Values reflected in the Human Development Index. *Social Indicators Research* [online]. University of Northern British Columbia, 2004, [cit. 2016-01-07]. ISSN 0303-8300.

Mezinárodní organizace a veřejná správa: Visegrádská čtyřka [online]. Praha: MVČR, 2016 [cit. 2016-09-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-92.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

Mezinárodní organizace a veřejná správa: Visegrádská skupina [online]. In: Ministerstvo vnitra, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-spoluprace-92.aspx?q=Y2hudW09Nw%3D%3D>

MICĀANKOVÁ, M. *Hodnocení kvality života*. Brno, 2012. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Doc. RNDr. Milan Víturka, CSc.

MICHALČÁKOVÁ, A. *Analýza "better regulation": Daří se Komisi chytré regulovat?* [online]. Praha: Euroskop.cz, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9047/26175/clanek/analyza-better-regulation-dari-se-komisi-chytre-regulovat/>

MICHL, A. *Proč tak trvá postavit dálnici?: Každý úřední krok zabere roky* [online]. Praha: I Dnes.cz, 2016 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/komentar-ales-michl-vystavba-infrastruktura-d8-fr3-/eko-doprava.aspx?c=A161219_2293515_eko-doprava_rts

NEČADOVÁ, M. a J. SOUKUP. *Kontroverzní pojem národní konkurenceschopnosti a výsledky zemí V-4 v mezinárodních žebříčcích konkurenceschopnosti 2007-2012. Politická ekonomie*. Praha: VŠE, 2013

PAVLAČKA, O. *Ekonomický růst* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: http://aix-slx.upol.cz/~pavlacka/E1_5_ek_rust.pdf.

PAVLIŠOVÁ, R. *Whistleblowing není donašečství: Příručka nejen pro oznamovatele*. Praha: Transparency International, 2014. ISBN 978-80-87123-22 - 5.

PAYNE, J. a kol. *Kvalita života a zdraví*. Praha: Triton, 2005. ISBN 80-725-4657-0.

PIERSON, Ch. *Beyond the Welfare State: The New Political Economy of Welfare*. Cambridge: Polity Press, 1995. ISBN 0-7456-0466-8.

Plytvání státní: O projektu [online]. Praha, 2013 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.plytvani statu.cz/o-projektu/>

PORTER, M. a K. SCHWAB. *The Global Competitiveness Report 2008–2009*. Geneva: World Economic Forum, 2008. ISBN 92-95044-11-8.

POTŮČEK, M. *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-01.

Pražská kancelář UNDP se uzavře [online]. Praha: Rozvojové středisko při Ústavu mezinárodních vztahů, 2004 [cit. 2015-10-12]. Dostupné z: <http://www2.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1013>.

Priority ČR v agendě vnitřního trhu 2015-2020 [online]. Praha: Vláda ČR, 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/aktualne/priority-cr-v-agende-vnitriho-trhu-2015-2020--137907/>

Rámcová úmluva o kontrole tabáku [online]. In: Ženeva: Světová zdravotnická organizace, 2003 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: http://euroskop.cz/gallery/64/19273-who_ramcova_umluva_o_kontrola_tabaku.pdf

RAPLEY, M. *Quality of Life Research: A Critical Introduction*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2003. ISBN 07-619-5457-0.

Rok z měn v dopravní infrastruktuře [online]. Asociace pro rozvoj infrastruktury, 2014 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskainfrastruktura.cz/temata/2014-rok-zmen-v-dopravni-infrastrukture/>

Rule of Law: Definition [online]. Washington D. C.: The Heritage Foundation, 2015 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.heritage.org/index/rule-of-law>

SLOVÁČEK, L., L. JEBAVÝ a M. BLAŽEK. Kvalita života nemocných: Jeden z důležitých parametrů komplexního hodnocení léčby. *Vojenské zdravotnické listy* [online]. 2004. [cit. 2015-12-01]. ISSN 0372-7025. Dostupné z: http://www.pmfhk.cz/VZL/VZL%201_2004/Vzl1_2.%20Slovacek.pdf.

STANTON, E. *The Human Development Index: A History* [online]. Amherst: University of Massachusetts, 2007, [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: <https://www.lib.utexas.edu/etd/d/2007/hamlink47686/hamlink47686.pdf>

STEINER, G. *George Steiner a myšlenka Evropy*. Olomouc: Periplum, 2006. ISBN 80-86624-30-7.

Studie ekonomické efektivity dálnice D8 – 805: Lovosice – Řehlovice. Praha: Pragoprojekt, 2008.

SYROVÁTKA, M. Jak (ne)měřit kvalitu života Kritické pohledy na index lidského rozvoje. *Mezinárodní vztahy* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2008, [cit. 2016-01-07]. ISSN 0323-1844. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/286/292>

ŠEFČÍK, V. *Makroekonomie*. Brno: Vysoká škola obchodní a hotelová, 2015. ISBN 978-80-87300-75-6.

ŠTIKA, P. Ekonomie a štěstí: Štěstí v současné ekonomické teorii. *Politická ekonomie*. 250-262. ISSN 0032-3233.

The Classic Definition of Economic Freedom [online]. Calgary: Fraser Institut, 1996 [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.freetheworld.com/>

The Worldwide Governance Indicators (WGI) project [online]. Washington: World bank group, 2015 [cit. 2016-09-21]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>

URIČ-GAZDA, M. *Měření ekonomické svobody: Index ekonomické svobody* [online]. Kyjov, 2002 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: http://www.libinst.cz/Files/KqLFy4r2/profile/2463/uryc_ekonomicka_svoboda.pdf

Usnesení vlády č. 265 Československé socialistické republiky o koncepci dlouhodobého rozvoje silniční sítě a místních komunikací. Praha: Vláda ČR, 1963.

Usnesení vlády č. 631, o rozvoji dálnic a čtyřpruhových silnic pro motorová vozidla v České republice do roku 2005. Praha: Vláda ČR, 1993

Usnesení vlády č. 750, Rozpočet Státního fondu dopravní infrastruktury na rok 2016 a střednědobý výhled na léta 2017 a 2018 Praha: Vláda ČR, 2015

V Česku jsou méně kvalitní potraviny než na Západě [online]. Praha: ČT 24, 2016 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1699219-v-cesku-jsou-mene-kvalitni-potraviny-nez-na-zapade-lidem-vadi>

VEBER, V. *Dějiny sjednocené Evropy.* Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-663-X

VESELKA, M., *Index ekonomické svobody: ČR na 26. místě Indexu ekonomické svobody* [online]. Praha: Hospodářská komora ČR, 2014 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/zahranicni-vztahy/aktuality-z-teritorii/cr-na-26-miste-indexu-ekonomicke-svobody.aspx>

Více než polovina veřejnosti nemá důvěru ani v Poslaneckou sněmovnu, ani v Senát [online]. Praha: Stem, 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/vice-nez-polovina-verejnosti-nema-duveru-ani-v-poslaneckou-snemovnu-ani-v-senat/>

VILÍMEK, T. *Vyrovnat se s komunistickou minulostí* [online]. Praha: Aktuálně.cz, 2006 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://nazory.aktualne.cz/vyrovnat-se-s-komunistickou-minulosti/r~i:article:282691/?redirected=1488141322>

VODIČKA, K. *Jak jde Česku přechod od diktatury k demokracii: Do etablovaných demokracií nám ještě chybí dvě generace* [online]. Fokus, 2014 [cit. 2017-02-26].

Dostupné z: <https://www.respekt.cz/fokus/jak-jde-cesku-prechod-od-diktatury-k-demokracii>

VOJÍKOVÁ, M. *Lex Babiš: Novela vyšla ve Sbírce zákonů* [online]. Alfa 9, 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z:

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=43219>

Whistleblowers: Co hledáme [online]. Praha: občanské sdružení: WB o. s., 2015 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: http://www.wbos.cz/co_hledame/cz

Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje: Vývoj principů udržitelného rozvoje [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009 [cit. 2015-10-09]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Microsites/PSUR/Uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/Zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>.